

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İletişim Becerilerinin Takım ve Bireysel Sporculara Olan Etkisi

Hazırlayan
Hasan ULUKAN

Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı
Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Hasan ŞAHAN

KARAMAN – 2012

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İletişim Becerilerinin Takım ve Bireysel Sporculara Olan Etkisi

Hazırlayan

Hasan ULUKAN

Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Yrd.Doç.Dr. Hasan ŞAHAN

KARAMAN – 2012

İLETİŞİM BECERİLERİNİN TAKIM VE BİREYSEL
SPORCULARA OLAN ETKİSİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 12 / 09 / 2012

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Hasan ŞAHAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mustafa YILDIZ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Murat TEKİN

İmzası

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 28/ 08/ 2012 tarih ve 24/117 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdür V. : Prof. Dr. Kemal ESENGÜN

ÖNSÖZ

İnsanların varlığına anlam katan birbirinin farkında olmasını sağlayan ve her alanda yer alan iletişim becerilerinin en fazla spor alanında yer aldığına inanıyorum. Bu nedenle gelecekteki bilimsel araştırmalara da katkısının olacağına inandığım Ferdive takım sporlarında mücadele eden sporcuların iletişim beceri düzeylerinin, performans ve sosyal yaşantılarına etkisi konulu araştırmayı yüksek lisans tez çalışması olarak uygun gören ve çalışmam süresince yakın ilgi ve yardımlarıyla beni yönlendiren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hasan ŞAHAN'a, çalışmanın her safhasında büyük emeği olan Yrd. Doç. Dr. Mehmet ULUKAN'a, lisansüstü eğitim süresince emeği geçen bütün öğretim üyelerine, yoğun çalışmaları arasında emeğini esirgemeyen değerli arkadaşım yüksek lisans öğrencisi Erkan BİNGÖL' e, anketlerin dağıtımında ve toplanmasında emeği geçen tüm arkadaşlarıma ve anketleri cevaplayarak çalışmanın ortaya çıkmasına yardımcı olan tüm sporculara ayrıca bu sayfada kendini görmek isteyen herkese teşekkürlerimi bir borç bilirim. Hayatımın her aşamasında olduğu gibi bu çalışmada da desteklerini esirgemeyen canım aileme sonsuz teşekkür ederim.

Özet

Hızla gelişen spor dünyasında her spor kulübü, yeteneklerini beceri ile bütünleştiren ve geliştiren hızlı düşünüp çabuk hareket edebilen yaratıcı özelliklere sahip mücadeleci bireylere gereksinim duymaktadır. Spor kulüp yönetimlerinin de bu özellikleri taşıyan sporcu ve antrenörlere sahip olma isteği vardır.

Takım başarısının değerlendirilmesi, antrenör-sporcu arasındaki iyi iletişim ve antrenörden sporcuya doğru oluşan ödüllendirme davranışı akışıyla belirlenir. Antrenör ve sporcu arasında sağlanabilecek iyi bir iletişim aynı zamanda gerçekçi bir özeleştirici kavramının da oluşmasını sağlayabilecektir.

İletişim bütün ilişkiler için binanın temeli gibidir. İyi iletişim kurmak sporcular arasında olumlu eleştiri ve sürekli etkileşim sağlar. Sporcuya performansı hakkında bilgi vermek, kulüp içinde etkileşim, motivasyon ve arabuluculuk gibi çeşitli sonuçların oluşması iletişim becerileri ile sağlanır. Bir sporcu kendi branşına özgü teknikleri ne kadar önce öğrenirse, takım içindeki statüsü o kadar yükselecektir. Ancak; sporda yönetici, antrenör ve sporcu iletişiminin önemi ve sağlıklı kurulabilen iletişimin takım performansı ve başarısı üzerindeki etkisinin belirlenmesi konularında kaynak eserin bulunmaması, ülkemizdeki bu konuyla ilgili eksikliğin en belirgin göstergesidir.

Uygun bir eğitimle insanlara iletişim sırasında yaptıkları hataları gösterebilir ve nasıl iletişim kurmaları gerektiği kavratılırsa iletişim çatışmalarına girmeleri engellenebilir. Örneğin, bir spor karşılaşmasında taraftar ve oyuncu karşı takımın üstünlüğünü kabul etmez, başarısını onaylamaz, yenilgiyi hazmedemez saldırgan davranışlarda bulunur ise; verilecek spor eğitimi sırasında yenme kadar yenilginin de mümkün olduğunu, karşı takımın veya sporcunun başarısını kabullenerek, tebrik etmeyi sakatlandığında rakibe yardım edilmesi gerektiği öğretilirse, kişi kabul görmeyen davranışlarını olması gerekenler doğrultusunda değiştirebilir. Böylece kuracağı iletişim daha olumlu gelişirken çatışmalar da azalır.

Bu çalışma Ferdi ve takım sporlarında mücadele eden sporcuların iletişim becerilerinin, sporcuların sosyalleşmeleri ve performanslarına etkisinin araştırılması amacı ile yapılmıştır. Karaman ili ile sınırlandırılan bu araştırmada 92 sporcuya uygulanan anket formu ile değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Karaman ilinde amatör spor branşlarından Güreş, Futbol, Voleybol, Atletizm ve Taekwando branşlarında görev yapan sporcular oluşturmaktadır. Bu

araştırmada örneklem grubunu ise Karaman ilinde yer alan amatör spor kulüplerinden Gençlik spor , Karaman Belediye spor, 70 Karaman spor, Telekom spor, özel idare spor kulüplerinin sporcularından oluşmaktadır. Araştırmaya 34' bayan (%37) ve 58'i erkek (%63) olmak üzere toplam 92 sporcu katılmıştır. Araştırmaya katılan sporcular olasılığa dayalı olmayan kolayda örnekleme yoluyla seçilmiştir .

Sporcuların iletişim becerilerine ilişkin bulgularda ilk olarak betimsel istatistikler halinde verilmiş; daha sonra grupların ortalama puanları arasında bir farkın olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan manwitney u, kruskalwallis istatistiksel analiz yöntemleri ile sonuçlar sunulmuştur. İstatistik analizlerde anlamlılık düzeyi sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan $p<.05$ olarak seçilmiştir.

ABSTRACT

Every sports club in the sport world that is developing fast needs strong individuals who combine and develop his / her skills with their talents, think and act fast and has creative characteristics. Sports club administrations also desire to have sportsmen and coaches that have those skills.

In order to evaluate a team's success, there should be a good communication between a coach and a sportsman and a behavior of reward from the coach to the sportsman. A good communication between a coach and a sportsman also helps to form a realistic self-criticism concept.

Communication is like the foundation of a building for all relationships. Establishing a good communication among sportsmen provides a positive criticism and ongoing interaction. Informing a sportsman about his / her performance, interaction in the club, motivation and mediation are all obtained with good communication skills. The sooner a sportsman learns about the techniques in his / her field, the higher his status in the team increases. However, not having written sources on the importance of communication in a sport between an administrator, a coach and a sportsman and the effect of communicating healthily on a team's performance and success is the most remarkable indication that our country lacks in this subject.

By means of convenient education, people can face the faults they make during the communication and communication conflicts can be hindered if they comprehend how to communicate (Dökmen, 1994,93<9. For instance, if the players and the fans, in a sports event, don't accept the superiority of their rival, don't confirm its success, don't put up with the lose and attack; during the sports education if they are taught that to win is as possible as to lose and that they should, by accepting the success of the rival, congratulate and help the rival whenever someone is injured, the person can change the unaccepted behavior with the 'should have' behavior.

This study is made in order to investigate the effect of communication skills of the players in team sports on their socialization and performance. In this study made in the borders of Karaman City, the evaluation is made by the questionnaire of 92 sportspeople.

The population of the study is formed of the sportspeople competing in the fields of Wrestling, Football, Volleyball, Athletics and Taekwando. The sample group is formed of the sportspeople of amateur sports clubs in Karaman City; Gençlik sports club, Karaman Belediye sports club, 70 Karaman sports club, Telekom sports club and Özel idare sports club. 34 women (%37) and 58 men (%63), totally 92 sportspeople participated in the study. These sportspeople are chosen by means of convenience sampling not based on probability.

The findings are first given as descriptive statistics; and then the results are gathered by the manwitney u and kruskalwallis statistical analysis methods made in order to determine if there are differences in the mean scores of the groups. The meaningfulness of the statistical analyses are chosen as $p<.05$ which is often used in social sciences.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
TABLolar ve ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
I.BÖLÜM	3
I.1.1. İletişimin Tanımı.....	3
I.1.2. İletişim Çeşitleri.....	4
I.1.3. İletişim Süreci ve Öğeleri	5
I.1.4. İletişimi Engellenen Süreçler	7
I.1.5. İletişim Modelleri ve Sporda Kullanımı	8
I.1.5.1. Çember Modeli	9
I.1.5.2. Şebeke Modeli	9
I.1.5.4. “Y” Modeli	10
I.1.5.5. Tekerlek Modeli.....	11
I.1.6. Sporda İletişim Grupları	12
II.BÖLÜM.....	14
II.1. SPOR.....	14
II.2. SPORUN FAYDALARI	15
II.2.1. Bireysel Açından Spor.....	15
II.2.2. Sosyolojik Açından Spor	15
II.3. SPORUN ÖNEMİ	15
II.3.1 Kişisel Yönden Sporun Önemi	16
II.3.2. Çocuk ve Gençler için Spor Eğitiminin Önemi.....	16
II.4. SPORUN AMAÇLARI.....	17
II.4.1 Sporun Temel Amaçları.....	17
II.4.2. Spor Eğitiminin Amaçları.....	17
II.5. İNSANLARI SPOR YAPMAYA İTEN NEDENLER.....	18
II.6. SPOR FAALİYETLERİNİN İNSAN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ	19
II.6.1. Fiziksel Gelişimindeki Rolü	19
II.6.2. Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü.....	19
II.6.3. Fiziksel Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü	20

II.6.4. Zihinsel Gelişimdeki Rolü.....	20
II.6.5. Duygusal ve Sosyal Gelişimdeki Rolü	21
II.7.SPORDA YÖNELME	22
II.7.1.Yapılış Amaçlarına Göre Spor	23
II.7.1.1.Oyun Sporu.....	23
II.7.1.2.Sağlık Sporu	23
II.7.1.3.Performans Sporu	24
II.8. SPORDA MOTİVASYON	24
II.8.1. Genel spor motivasyonu	25
II.8.1.1. Etkinlik güdüsü.....	26
II.8.1.2.Takdir ve Saygı Güdüsü	26
II.8.1.3.Statü Güdüsü.....	26
II.8.1.4. Merak Güdüsü	26
II.8.1.5.Macera Güdüsü.....	27
II.8.2.Özel Spor Motivasyonu	27
II.8.2.1.Başarı Güdüsü.....	27
II.8.2.2.Güç Güdüsü	27
II.8.2.3.Ait Olma ve Sevgi Güdüsü.....	28
II.8.2.4. Güvenlikte Olma Güdüsü	28
III.BÖLÜM	29
III.1. İLETİŞİMİN TAKIM VE SPORCU PERFORMANSINA ETKİLERİ.....	29
III.1.1. TAKIM KAVRAMININ GELİŞMESİ	29
III.1.2. TAKIM SPORLARININ OLUŞUMU	30
III.1.2.1. Takım Sporlarında Grup Yapısı ve Oluşumu.....	30
III.1.2.2. Takım Sporlarında Grup İçi ve Gruplar Arası Süreçler	32
III.1.2.3.Takım Sporlarında Liderlik	35
III.1.3. TAKIM BİRLİKTELİĞİ KAVRAMININ TANIMI	37
III.1.3.1.Takım ve Grup Birlikteliği.....	38
III.1.3.2.Görev ve Sosyal Birliktelik.....	38
III.1.4. TAKIM BİRLİKTELİĞİ PERFORMANS İLİŞKİSİ	39
III.1.5. TAKIM ÇALIŞMASI AÇISINDAN SPORDA İLETİŞİM BECERİLERİ VE EMPATİ.....	41

III.1.6. SPORDA İLETİŞİM KAVRAMININ SPORCU PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ÖNEMİ.	42
III.1.7. TAKIM SPORLARINDA İLETİŞİM KAVRAMININ SPORCU PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ÖNEMİ	44
III.1.7.1. Antrenör - Sporcu İletişimi	44
III.1.7.2. Sporcuları Müsabakaya Hazırlama	45
III.1.7.3. Müsabaka Sonrası ve Antrenörün Psikolojik Desteği	46
III.2. ANTRENÖR VE İLETİŞİM	47
III.3. ANTRENÖRLERDE BULUNMASI GEREKEN İLETİŞİM BECERİLERİ	50
III.3.1. Etkileyici Konuşma ve İkna Becerisi	50
III.3.2. Empati Kurma Becerisi	51
III.3.3. Dinleme Becerisi	52
III.3.4. Geribildirimde Bulunma Becerisi	54
III.3.5. Bilgilendirici(Eğitici-Öğretici) İletişim Becerisi.....	56
III.3.6. Pozitif Yaklaşımla İletişim Kurma Becerisi.....	58
III.3.7. İletişimde Zamanlama Becerisi	58
III.3.8. Beden Dilini Etkili Kullanma Becerisi.....	59
V.BÖLÜM	61
V.1.ARAŞTIRMANIN KONUSU	61
V.2.ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	61
V.3.ARAŞTIRMANIN SINIRLARI	61
V.4.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	61
V.4.1. Araştırmanın Yöntemi	61
V.4.2. Evren ve Örneklem.....	62
V.4.3. Verilerin Toplanması.....	62
V.4.4. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	62
V.4.4.1. Veri Toplama Araçları.....	62
V.4.4. 2. İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği.....	62
V.4.4.3. Kişisel Bilgi Formu	64
V.4.5. Bulgular	65
TARTIŞMA SONUÇ	77
KAYNAKLAR	79
EKLER	86

TABLÖLAR

Tablo 1. Çalışmaya katılan sporcuların cinsiyet değişkenine göre dağılımı	65
Tablo 2. Çalışmaya katılan sporcuların yaş değişkenine göre dağılımı.....	65
Tablo 3. Çalışmaya Katılan Sporcuların Branş Değişkenine Göre Dağılımı	65
Tablo 4. Çalışmaya Katılan Sporcuların Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Dağılımı	66
Tablo 5. Çalışmaya Katılan Sporcuların Mezun Olduğu Lise Değişkenine Göre Dağılımı	66
Tablo 6. Çalışmaya Katılan Sporcuların Üniversitede Öğrenim Gördükleri Bölümü isteyerek mi seçtiniz?	67
Tablo 7. Çalışmaya Katılan Sporcuların Mezun Olduğu Lisede ki Bölüm Değişkenine Göre Dağılımı	67
Tablo 8. Çalışmaya Katılan Sporcuların Anne-Baba, Öz-Üvey Değişkenine Göre Dağılımı	68
Tablo 9. Çalışmaya Katılan Sporcuların Anne-Baba, Sağ –Ölü Değişkenine Göre Dağılımı	68
Tablo 10. Çalışmaya Katılan Sporcuların Anne-Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı	69
Tablo 11. Çalışmaya Katılan Sporcuların Babanın Mesleği Değişkenine Göre Dağılımı .	69
Tablo 12. Çalışmaya Katılan Sporcuların Annenin Mesleği Değişkenine Göre Dağılımı .	70
Tablo 13. Çalışmaya Katılan Sporcuların Aile Aylık Geliri Değişkenine Göre Dağılımı .	70
Tablo 14. Cinsiyet Değişkenine Göre Sporcuların İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	71
Tablo 15. Yaş Değişkenine Göre Sporcuların İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonuçları	71
Tablo 16. Branş Değişkenine Göre Sporcuların İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	71
Tablo 17. Yaşamını Geçirdiği Yer Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	72
Tablo 18. Mezun Olduğu Lise Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	72

Tablo 19. Mezun Olduğu Bölüm Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	73
Tablo 20. Üniversite Öğrenim Gördüğü Bölümü İsteyerek Seçim Yapma Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	73
Tablo 21. Anne- Babanın Öz- Üvey Olma Değişkene Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları	74
Tablo 22. Anne- Babanın Sağ- Ölü Olma Değişkene Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları	74
Tablo 23. Anne- Babanın Öğrenim Durum Değişkene Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları	75
Tablo 24. Babanın Meslek Değişkene Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları	75
Tablo 25. Annenin Meslek Değişkene Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları	76
Tablo 26. Ailenin Aylık Geliri Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	76

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. : İletişim Süreci ve Öğeleri.....	5
Şekil 1.2. : İletişimde Çember Modeli (Usal,1995,200).....	9
Şekil 1.3. : İletişimde Şebeke Modeli (Usal,1995,200).....	9
Şekil 1.4. : İletişimde Zincir Modeli (Usal,1995,200).....	10
Şekil 1.5. İletişimde “Y” Modeli (Usal,1995,200).....	11
Şekil 1.6. : İletişimde “T” Modeli (Usal,1995,200).....	11
Şekil 3.1. : Kompleks Sporlarda Takım Birlikteliğine İlişkin Geliştirilen Bir Model(Carron, 1982).....	38

GİRİŞ

Hızla gelişen spor dünyasında her spor kulübü, yeteneklerini beceri ile bütünleştiren ve geliştiren hızlı düşünüp çabuk hareket edebilen yaratıcı özelliklere sahip mücadeleci bireylere gereksinim duymaktadır. Spor kulüp yönetimlerinin de bu özellikleri taşıyan sporcu ve antrenörlere sahip olma isteği vardır.

Takım başarısının değerlendirilmesi, antrenör-sporcu arasındaki iyi iletişim ve antrenörden sporcuya doğru oluşan ödüllendirme davranışı akışıyla belirlenir. Antrenör ve sporcu arasında sağlanabilecek iyi bir iletişim aynı zamanda gerçekçi bir özeleştirici kavramının da oluşmasını sağlayabilecektir.

Sporcularda performans, kulüp içi ilişkileri, doğru yönlendirilmeleri, yüksek motivasyon ve gerekli heyecan uyandırma gibi pek çok faktör etkindir. Bu faktörlere ek olarak sporcunun antrenörü ve takım arkadaşları ile iletişim becerisinde önemli rol oynamaktadır. Eğitimin her alanında olduğu gibi spor eğitimi de etkili iletişimden bağımsız düşünülemez. Antrenörlerin sporcularıyla, sporcularında takım arkadaşlarıyla etkili iletişimi sonucu kulübün huzuru ve güveni sporcuların ruhsal ve duygusal sağlığı gelişir. Spor kulüplerindeki ortamın kalitesinin yükseltilmesi, takım ve sporcular üzerindeki iletişim hatalarının önüne geçilmesi ile mümkün olabilir.

İletişim bütün ilişkiler için binanın temeli gibidir. İyi iletişim kurmak sporcular arasında olumlu eleştiri ve sürekli etkileşim sağlar. Sporcuya performansı hakkında bilgi vermek, kulüp içinde etkileşim, motivasyon ve arabuluculuk gibi çeşitli sonuçların oluşması iletişim becerileri ile sağlanır. Bir sporcu kendi branşına özgü teknikleri ne kadar önce öğrenirse, takım içindeki statüsü o kadar yükselecektir. Ancak; sporda yönetici, antrenör ve sporcu iletişiminin önemi ve sağlıklı kurulabilen iletişimin takım performansı ve başarısı üzerindeki etkisinin belirlenmesi konularında kaynak eserin bulunmaması, ülkemizdeki bu konuyla ilgili eksikliğin en belirgin göstergesidir(Erkan 2002).

Antrenörün takım içinde sporcuların saygı ve güvenini kazandıktan sonra etkili bir şekilde çalışabileceği düşünüldüğünde etkili iletişimin takım açısından ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Gerçekte sporcu grubunun güvenini kazanmak zaman alır. Bu

bağlamda antrenör, sporcularına bireysel olarak çok soru sormalı ve onları dinlemek için zaman ayırmalıdır. Bireyler arası ilişkiler, ilgiler, hobiler, fobiler ve başarı hakkındaki düşüncelerini öğrenmeli; antrenmanlardan yada müsabakalardan kaynaklanan baskılar, kişisel şüpheler, güven, bilinç, tutarlılık ve kendine güven hakkındaki konulara ilişkin görüşlerini almalıdır. Ayrıca onların spor dışında hayatlarını etkileyen şeyler hakkında da bilgi sahibi olmalıdır.

Spor gençlerin iletişim beceri düzeylerinin gelişmesine yardımcı olduğu gibi, hiç kuşkusuz sosyalleşmelerine de çok büyük katkılar sağlamaktadır. Günümüzde insanların fiziksel, duygusal ve toplumsal bakımdan gelişimi grup çalışmasının kolaylaştırılması, karşılıklı dayanışmanın sağlanması ve toplum üyeliğinin kazanılmasının en kolay yollarından biri spor olgusudur.

Uygun bir eğitimle insanlara iletişim sırasında yaptıkları hataları gösterebilir ve nasıl iletişim kurmaları gerektiği kavratılırsa iletişim çatışmalarına girmeleri engellenebilir (Dökmen, 1994,93). Örneğin, bir spor karşılaşmasında taraftar ve oyuncu karşı takımın üstünlüğünü kabul etmez, başarısını onaylamaz, yenilgiyi hazmedemez saldırgan davranışlarda bulunur ise; verilecek spor eğitimi sırasında yenme kadar yenilginin de mümkün olduğunu, karşı takımın veya sporcunun başarısını kabullenerek, tebrik etmeyi sakatlandığında rakibe yardım edilmesi gerektiği öğretilirse, kişi kabul görmeyen davranışlarını olması gerekenler doğrultusunda değiştirebilir. Böylece kuracağı iletişim daha olumlu gelişirken çatışmalar da azalır.

I.BÖLÜM

I.1. İLETİŞİM

Sosyal varlık olarak insanlar iletişim kurma gereği duyarlar. Temel iletişim becerilerine sahip olan bireyler ise çevreleriyle sağlıklı iletişim kurarlar. Bir takımın hedeflere ulaşma çabasından ve karşılıklı ilişki kurma ihtiyacından iletişim doğar.

İnsanlar materyal ve düşünsel yaşamlarını her gün sürdürmek için birbirleriyle sosyal ilişkiye girerler. Bu ilişkiyi gerçekleştirmek ancak iletişimle mümkündür. İletişimde önemli olan ne söylediğiniz değil, nasıl söylediğinizdir. Kulüp içerisinde sporcularımızla yada özel hayatımızdaki kişilerle iletişim kurarken tarzımız, kullandığımız kelimeler ve cümleler karşımızdaki kişi üzerinde farklı etkiler yaratır(Yetim ve ark, 2010).

Watzlawick ve arkadaşları yaptıkları araştırmalarda, iletişimin temelinde yatan ve insanların uydukları prensiplere yönelik ve iletişimi yönlendiren şu beş prensibi tespit etmişlerdir (Gökçe, 1993).

- Bir diğer kimsenin huzurundaki tüm davranışlar iletişimsel niteliğe sahiptirler, yani iletişimsizlik mümkün değildir.

- Her iletişimin bir içerik bir de ilişki boyutu olmak üzere iki boyutu vardır, öyle ki bunlardan ikincisi daima birincisini belirlemekte ve böylece meta-iletişim olmaktadır.

- İletişim sürecinde bulunan herkes bir iletişim yapısından hareket eder.

- Sosyal iletişimde, nesnelere tanımlama ve böylece iletişim olayının konusu yapmanın dijital ve analog olmak üzere iki değişik şekli bulunmaktadır.

- İletişim süreci hem simetrik hem de komplementer gelişmektedir.

Başarılı bir iletişim ancak bu beş prensibe uymakla oluşur, bu kurallara uymamak iletişimin başarısız olarak sonuçlanmasına neden olmaktadır.

I. 1. 1. İletişimin Tanımı

İletişim, kaynaktan alıcıya iletinin aktarılması sürecidir. McBride' a göre iletişim, yalnızca haber ve ileti alışverişi değil, görüşler, olgular ve verilerin iletimini ve paylaşımını içeren bireysel ve ortak etkinliklerdir(Voight, 1998).

İletişim, birbirlerine ortamlardaki nesnelere, olaylar, olgular ile ilgili değişimleri haber veren, bunlara ilişkin bilgilerini birbirlerine aktaran, aynı olgular, nesnelere, sorunlar karşısında benzer yaşam deneyimlerinden kaynaklanan, benzer duygular taşıyıp bunları birbirine ifade eden insanların oluşturduğu topluluk yada toplum yaşamı içinde gerçekleştirilen tutum, yargı düşünce, duygu bildirimleridir (Bıçakçı,1998).

Başka bir tanımda ise; iletişim bir gönderici ve alıcı arasında bilgi geçişi, fikirlerin değişimi yada genel veya tek bir düşüncenin oluşturulması sürecidir (Gürüz,1998).

İletişimin varlığından söz edebilmek için en az iki birimin mevcut olması gerekmektedir. Buna göre; kaynak, kod, kanal, mesaj, hedef, kitle ve geribildirimden oluşan iletişim sürecinin temel unsurlarından ikisinin yani, kaynak ve alıcı olarak ifade edilen hedef kitlenin bulunması zorunludur. İkinci olarak ise, iletişime taraf olan birimler arasında bir ortaklık kurulması şartı bulunmaktadır (Işık, 2000).

İletişim kavramı, yakın zamanlara kadar, dilimizde Fransızca’ dan ve Fransızca söylenişi ile geçen iletişim (communication) sözcüğü ile birlikte ve aynı anlamı karşılamak için “haberleşme” kavramı kullanılıyordu. Günümüzde kullanımı yaygınlaşan “iletişim” sözcüğü ise, haberleşmeyi de içeren daha geniş kapsamlı bir ileti alış-verişi anlayışını yansıtmaktadır (Oskay, 1982).

İnsanlar, başkalarını anlayabilmek, kendilerini anlatabilmek ve etkileyebilmek yani toplumsallaşabilmek için iletişim kurar. İletişim, kişilerarası ilişkinin her türünü, örgütleri ve giderek toplumları yaratan ve bir arada tutan adeta bir “harç” işlevi görür. (Gürgen, 1997).

Demiray’ a göre iletişim; bilgi, düşünce, tutum ve duyguların bir birey yada grup tarafından diğer birey yada gruba semboller aracılığı ile aktarılmasıdır. İletişim, iletiler yolu ile oluşan toplumsal etkileşim olarak da tanımlanabilir. Böylelikle iletişim, iletinin aktarımı sürecindeki gönderen ve alıcı arasındaki ilişkilerde işlevsel olan gönderen, alıcı, kanal, ileti ve etki kavramlarını anlatır. Zaman zaman iletişimde bulunmak için bir amaç vardır. İletişim birinin diğerleri üzerinde bir eylemi, diğerleriyle etkileşimi ve diğerlerine bir tepkisi olabileceği gibi, bunların hepsi de olabilir (Demiray ve ark, 1994)

Ortak amacın gerçekleştirilebilmesi için önce ilgililer tarafından bilinmesi ve anlaşılabilmesi gerekir. Bu olay da sağlıklı bir iletişimle sağlanır. İletişim, bir örgütün temel öğelerinden üçüncüsüdür. Bireyler arası bir etkileşim sürecidir. Düşüncelerin, yorumların, buyrukların, haberlerin, açıklamaların ve sorunların, bireyden bireye, gruptan gruba aktarılma sürecidir. Anlamaların ortak kılınması sürecidir(Aydın, 1998).

I.1. 2. İletişim Çeşitleri

Kişi içi iletişim: İki birim arasında gerçekleşen iletişimin bir benzeri de bazen bireyin içinde gerçekleşebilmektedir. Bu iletişime örnek olarak, bireyin kendi iç dünyasını gözlemlemesi, ihtiyaçlarının farkına varması, üzülmesi yada sevinmesi verilebilir. Bu

durumda içsel yada kişi içi iletişimi, insanların kendi içlerinde ürettikleri bazı mesajları yorumlaması şeklinde tanımlamak mümkündür.

Kişiler arası iletişim: Yüz yüze iletişim olarak da adlandırılan kişiler arası iletişimi “kaynağını ve hedefini insanların oluşturduğu iletişim” olarak tanımlayabiliriz.

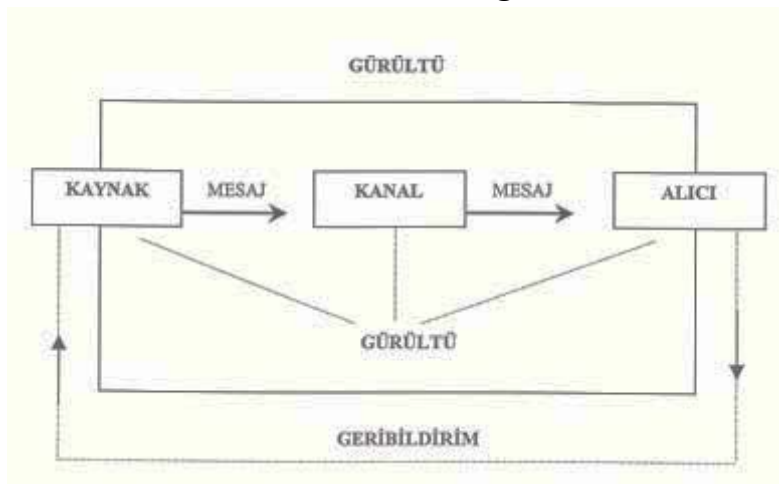
Örgüt içi iletişim: Örgütü belli bir amacın gerçekleşmesi için kişilerin faaliyetlerinin iş bölümü anlayışı içerisinde koordine edildiği ve çevresiyle etkileşim içerisinde bulunduğu yapı olarak tanımlamak mümkündür. Çevreleri ile etkileşim halinde bulunan örgütlerde, hiyerarşik bir düzen söz konusudur. Bu sebeple örgütte, kişiler önceden tanımlanmış bir takım rollere girerek bu rollerin gereğini yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Örgütteki kişiler, üst ve astlar arasındaki ilişkilerin nasıl olacağı örgüt şemalarında belirlenmiştir.

Kitle iletişimi: Çeşitli türdeki mesajların, büyük ve dağınık kitleye bu amaç için geliştirilmiş araçlar kullanılarak iletilmesi şeklinde tanımlamak mümkündür (Işık, 2000).

1.1.3. İletişim Süreci ve Öğeleri

İletişim en yalın anlamda duygularını, düşüncelerini, bilgilerini belli simgelerle anlatan gönderici yani kaynak ile bu simgeleri çözümleyip, algılayan ve anlayan bir alıcı gerektirir. İletişim sürecinde yer alan diğer öğeleri ise (şekil 1.1.) mesaj, kodlama, kod açma, kanal, etkileme, geribildirim ve gürültüdür (Gürgen,1997)

Şekil 1.1. : İletişim Süreci ve Öğeleri

Herhangi bir iletişim için öncelikle iletilecek görüşün, fikrin, mesajın içeriğinin, haberin kısaca iletinin “düşünce” olarak oluşması temel koşuldur. Düşünce olarak oluşmayan hiçbir şey bir ileti olamaz. Bu nedenle birey öncelikle bir iletiyi kendisi algılamalı onu düşünmeye dönüştürecek bir ileti olarak kullanabilmelidir. İletişim kolay bir

iş değildir. Bu sanatın sırrı, istediğimiz şeyi, istediğimiz kişiyle, istediğimiz zaman, istediğimiz yerde ve istediğimiz şekilde iletmektir. Yani mesaj veren ve alan, karşılıklı olarak birbirini anlamamanın sorumluluğunu paylaşır. Bir mesaj verirken, mesajı alanın onu anladığından emin olana kadar görevimiz bitmiş olmaz. Bu nedenle, iki kişi arasındaki bir konuşma şunları içerir(Sayers, 1993).

- Vericinin alıcıya yönelik konuşması.
- Vericinin konuşurken alıcının tepkilerini ve anlama düzeyini ölçmek için onun yüz ifadesini, duruşunu ve başka işaretleri yorumlaması.
- Alıcının vericiyi dinlemesi ve mesajın bütününe anlamak için onun yüz ifadesine, duruşuna ve başka işaretlere dikkat etmesi.
- Alıcının mesajı aldığını vericiye göstermesi.
- Vericinin mesaja daha fazla açıklık getirmesi yada alıcının terkilerine bakarak konuşmayı yeni bir yöne kanalize etmesi.

Bütün bunlar boşlukta meydana gelmez. Etkili iletişim için tepkilerin alınması şarttır. Ancak hem mesajın gönderimi hem de gönderilen mesajın alıcıdaki işlemi sırasında bir takım süreçlerin yer alması gerektiği bir gerçektir(Martens, 1998).

Tepki olumlu veya olumsuz olabilir. Alınan tepki alıcının duymak istediği bir mesaja, buna “olumlu tepki” denir. Alınan tepki alıcının pek hoşlanmadığı bir mesajı içeriyorsa o zaman “olumsuz tepki” söz konusudur. İyi bir iletişim için özellikle iş hayatında, ister olumlu ister olumsuz olsun, tepkinin dürüst ve doğru olması önem taşır. Yöneticilerle iletişim iki şekilde ele alınabilir. Yöneticilerle olan ve yöneticilerden gelen iletişime genellikle “yukarı doğru iletişim” denir. Yöneticilerden astlarına doğru gelen iletişime ise “aşağıya doğru iletişim” adı verilir(Williams, 1991).

Grup dinamiği geliştirme uygulamalarında en etkili yöntem iletişim gruplarıdır ve aynı zamanda bireysel kişilik gelişmesi, bilgi ve deneyim arttırmada da en etkili yöntemlerden biridir. 10–15 kişilik gruplara “iletişim grubu” denir. İletişim grubu oturumlarına katılan bireyler belli bir zaman dilimi içinde, hem kendilerini daha rahat ve doğru ifade etmeyi, hem de karşılarındaki kimseleri daha doğru anlamayı öğrenirler.

Sağladığı yararlar:

- Birey grup içinde düşüncelerini daha rahat söyler hale gelir.
- Grubun diğer üyelerinde ve gösterecekleri tepkilerden korkmamayı öğrenir.
- Birey, grubun diğer üyelerine saygı duymayı ve güvenmeyi öğrenir.

- Grup üyeleri, kendi duygu ve düşüncelerini aktarmayı öğrenirken, diğer grup üyelerinin duygu ve düşüncelerini daha kolay almayı öğrenir, iletişim yeteneği artar.
- Grup üyeleri, çevreden ne şekilde etkilendiklerini ve kendilerinin çevreyi ne şekilde etkilediklerini öğrenirler.
- Yeni yada karşı fikir yada kavramlara karşı davranışları olgunlaşır.
- Grup tartışma konuşmaları sonucu oluşan geriye iletim yolları ile çeşitli taktik ve teknik bilgileri öğrenmek kolaylaşır.
- Bilim bu yeni bilgi ve deneyimler ile oturumlara katılan grup üyesinin grup dışındaki yaşamı ve davranışları da etkilenir, sporcunun toplumsallaşma süreci hızlanır.
- Sporcunun bu oturumlarda kazandığı, yaptığı spor dalına ait genel ve özel bilgiler performansının yükselmesine katkıda bulunur.

Görüldüğü gibi, iletişim grubu oturumları ile bir yandan takımın grup dinamiği gelişirken, diğer yandan sporcunun yaptığı sporla ilgili teknik kapasitesi ve taktik anlayışı gelişmekte, kişiliği olgunlaşarak kararlılık kazanmaktadır. İletişim grubu oturumlarını takım sporları ile sınırlamak hatalı olur. İletişim grubu çalışmaları ile kazanılan özellikler, bireysel sporlarda da yararlı olmakta gençlerin kendilerini bir yuva içinde hissetmeleri sağlanmaktadır. Sporcular birbirlerine yardımcı olmayı öğrenirler, bu sayede birçok problem grup içinde kendiliğinden çözümlenir(Cüceloğlu, 1979)

Sporda iletişim grubu oturumu uygulamasını yalnızca takım sporları ile sınırlamak pek doğru değildir. Çünkü iletişim grubunun temel hedefi kişinin kişiliğinin gelişmesini sağlamaktır. Ayrıca öğrenmeyi kolaylaştırması, sporda çok önemli teknik ve taktik konularındaki bilgilerin kolayca kazanılmasını sağlar(Başer, 1998).

I. 1.4. İletişimi Engelleyen Süreçler

Süreç ve içerik, bireysel düzeyde, ikili düzeyde yada grup düzeyinde olabilir. İçeriğin başarılı bir şekilde verilmesi sürece bağlıdır. Bu nedenle süreç ne kadar başarılı ve etkili ise iletişim o kadar açıktır. Sürecin etkisini azaltan yada bütünüyle ortadan kaldıran etkenler şunlardır;

- Bireyin kültür düzeyi, vermek istediği mesaj vermeye yeterli değildir. Yani grup üyesi bilmediği konularda konuşmaktadır.
- Süreç yani mesajın verilme biçimi, bireyin bir zamanlar savunma amacı ile

kullandığı ve yaşantısında bir alışkanlık haline gelmiş bir davranış biçimidir. Örneğin, grup üyesi zor bir duruma düştüğünde bir kahkaha atarak durumu kurtarmaya çalışıyorsa, bu davranış biçimi mesaj niteliğini yitirir.

- Süreç, yani mesajı oluşturan davranış biçimi birey tarafından hala daha gerçek yada hayali tehlikelere karşı bir savunma aracı olarak kullanılıyorsa, etkisini yitirir (Başer,1998). Etkili bir iletişim, halka ilişkilerin temelini oluşturduğundan iletişimi engelleyen etmenler üzerinde durmalıdır. Mesaja göre hedef kitleyi 4' e ayırabiliriz.

- Etki edilmek istenen alıcılar. Bunlar mesajların doğrudan doğruya kendilerine göre ayarlandığı, hazırlandığı sanılan alıcılardır.

- Etkilenmek istenmeyen alıcılar. Bunlar iletilen mesajlardan etkilenmeleri hiç düşünülmemiş olan kişi, grup veya örgütlerdir.

- Konuyla ilgilenen üçüncü kişiler. Bu gruptaki haberleşme, alıcıları esas olarak gazeteciler, fikir ve kanaat önderleri olan kişilerle ilgilidir.

- Konuyla ilgili olmayan dördüncü bir grup da tepkileri, mesajı hazırlayan ve iletilenlerce önemli olmayan kişileri içerir (Ertekin, 2002).

1.1.5. İletişim Modelleri ve Sporda Kullanımı

İletişim Modeli adı verilebilecek bir iletişim yapılaşmasının çeşitlenmesinin temelinde gerçekte “iletişimin yönü” ile ilgili kaygıların yattığı söylenebilir. Gruplar içinde iletilerin; (mesajların, görüşlerin, önerilerin, ricaların, emirlerin, yönergelerin vb.)

Tek yönlü - İki yönlü ve Çok yönlü olması, bir bakıma iletişim modellerini de belirleyen bir ölçü olur. Diğer bir deyişle, iletinin bir yanıt ya da tepki beklemeden iletilmesi ile bu iletiye karşı gelişecek karşı iletinin de alınması farklı yapılaşma gerektirir (Usal, 1991). İletişimin çok yönlü olması ise, bu açıdan daha da farklı bir iletişim modelini işaret etmektedir. Çünkü grup içinde üye sayısının artması aynı sayıdaki iletinin ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu nedenle her bir grup amaçlarına ulaşabilmek ve başarılı olabilmek için kendi yapısına ve gruptaki üye sayısına göre bir iletişim yapılaşması belirlemelidir.

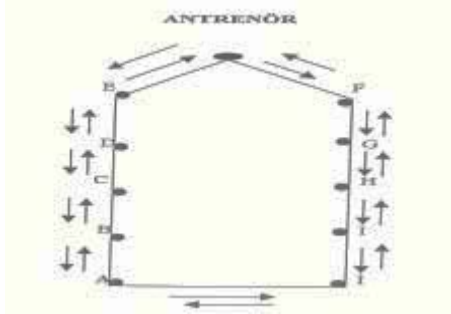
Özellikle spor takımlarında her bir spor branşında yer alacak sporcu sayısının birbirinden farklı olması sporcuların yapısal özelliklerindeki farklılıklar ve antrenörlerin farklı liderlik modellerini benimsemeleri nedeniyle iletişim modelleri birbirine benzemeyebilir. Grup içi iletişimin aşağıda belirtilen dört ana model üzerinde geliştiği kabul edilmektedir. 1.Çember 2.Şebeke 3.Ara Modeller (Zincir , “Y”) 4. Tekerlek Modeli

Bu Modellerden her biri sporda on sporcu ve bir antrenörden oluşan bir basketbol takımına uyarlandığı zaman antrenör ve sporcular arasındaki iletişim düzeni aşağıda belirlendiği biçimlerde olduğu söylenebilir.

I.1.5.1. Çember Modeli

Sporculardan ve antrenörlerden oluşan bir basketbol takımında uygulanan “çember modeli” nde takımdaki her sporcunun iletişim bakımından şansları eşit olduğu ve her sporcunun iki yanında bulunan birer sporcu ile iletişim kurabildiği görülmektedir

Şekil 1.2. : İletişimde Çember Modeli (Usal,1995).

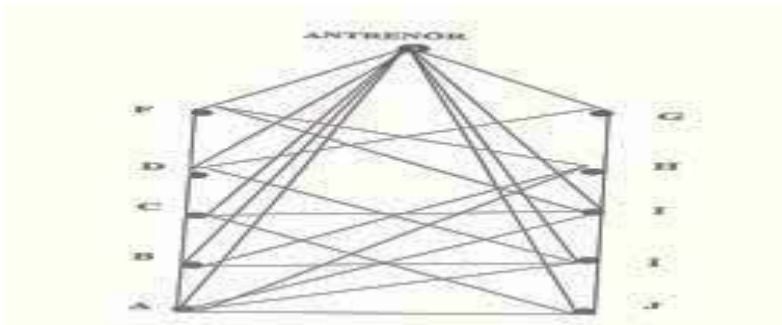

Grup üyelerinin doyumu, verdikleri uğraş ve başarı konusunda en fazla çaba “çember modeli” nde görülmektedir. Bu nedenle takım içinde her sporcunun eşit söz hakkı bulunması, her birinin düşüncelerinin, görüşlerinin, önerilerinin, eleştirilerinin deneyimlerinin dikkate alınmasını gerekmektedir.

I.1.5.2. Şebeke Modeli

Eğer takım içerisinde “Şebeke” modeline dayanan bir iletişim sistemi var ise, tüm sporcuların karşılıklı ilişkilerine dayanan; ancak, eşitliğin bozulmadığı ve her bir sporcunun diğer takım arkadaşı ve antrenörü ile iletişim kurabileceği görülmektedir. Bu model ile her bir sporcu kendi arkadaşı ile görüşebilme olanağına sahip olabileceği gibi, antrenörde tüm sporcularıyla diyalog halinde olacaktır.

Şekil 1.3. : İletişimde Şebeke Modeli (Usal,1995)

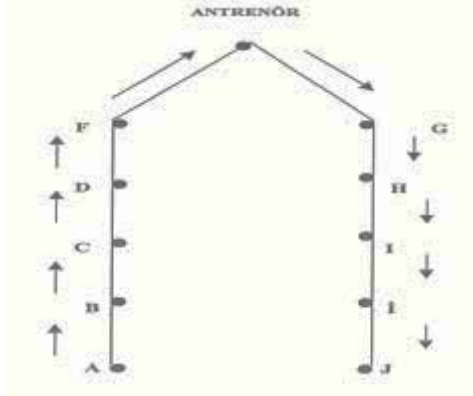

I.1.5.3. Zincir Modeli

Bu modelde ise, A sporcusu yalnızca B ile, J sporcusu yalnızca İ ile iletişim şansına sahipken F- Antrenör-G sporcusu iki yanlarındaki birer sporcuyla (iki kişi ile) iletişim şansına sahiptir. Özellikle takım sporlarında takım uyumunun ve takım dinamiklerinin sağlanabilmesinde bu model oldukça sakıncalıdır. Çünkü takım sporlarında başarı bireysel değil takımı oluşturan sporcuların performanslarının bileşkesine bağlıdır. Böyle bir iletişim modelinde takımların başarı şansını yakalayabilme olanağı hiç yoktur.

Bu iletişim modelini uygulayan takımlarda arkadaşlık, güven ve antrenöre karşı olan inanç zamanla yok olacaktır.

Şekil 1.4. : İletişimde Zincir Modeli (Usal,1995)

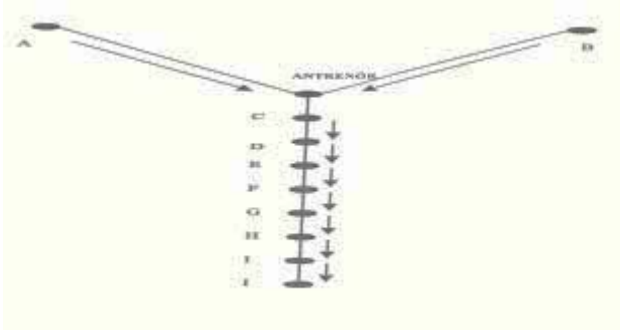

Özellikle iletişim aşamasında en altlarda bulunan sporcular kulüp içinde alınan ortak kararlardan haberdar olmalarında uzun bir süre geçecektir. Bu da kulüp içinde iletişimin etkili bir şekilde çalışmasını engelleyecektir.

I.1.5.4. “Y” Modeli

“Y” modelinde aynı zincir modelinde olduğu gibi sporcular kendi aralarında ve sporcu antrenör arasındaki iletişim şansı açısından haksızlık daha çok artmaktadır. A ve B sporcuları antrenör ile sıkı bir iletişim kurabilirken, İ sporcusu yalnızca I ile, C sporcusu ise hem antrenörü hem de D sporcusu ile iletişim şansına sahip olabilmektedir. Antrenör açısından ise, takım sporcuları ile iletişim kurabilmede tam bir dengesizlik söz konusudur. Çünkü antrenör hem A ile hem B ile hem de C sporcusu ile iletişim kurduğu için diğer sporcuların sorunları ile ilgilenmeyecek ve mesajlarını onlara göndermekte zorlanacaktır.

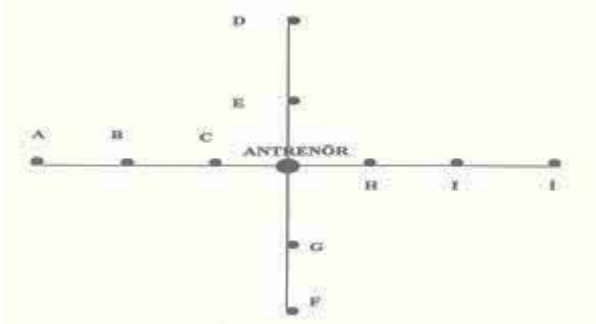
Şekil 1.5. İletişimde “Y” Modeli (Usal,1995).

1.1.5.5. Tekerlek Modeli

“T” modelinde ise, kesinlikle spor takımlarına uymayan ve takım performansında olumsuzluklara neden olan tam bir uyumsuzluk ve haksızlık vardır. Çünkü her bir sporcu sadece antrenörleri ile iletişim kurabilirken; birbirleri arasındaki sporcu-sporcu iletişiminden söz etmek mümkün olmadığı görülmektedir. Bu iletişim modeli sadece antrenör-sporcu iletişimi için uygun olurken, sporcuları birbirine karşı güven, saygı, sevgi ve hoşgörü ortamından uzaklaştırdığı söylenebilir. Bu nedenle de “T” modeli spor takımlarında kullanabilecek bir iletişim modeli olamaz.

Şekil 1.6. : İletişimde “T” Modeli (Usal,1995).

Bu bağlamda grup kavramı ve grup dinamikleri konusunda yapılan araştırmalarda grup yapısının iletişim yapısı açısından farklılaşması grup üyeleri üzerinde de farklı sonuçlar verdiği belirlenmiştir (Usal, 1991). Bunlar;

- Faaliyet : Grup üyelerinin verdiği uğraş.
- Başarı : Niceliksel ve Niteliksel çıktılar ve amaca varış (amaca varış hızı)
- Grup Üyelerinin Doyumu

Yukarıda yer alan özelliklerin her biri sporda olması gereken kavramlardır. Çünkü antrenörün sporcularına uygulayacağı bir iletişim modeli takım yapısı üzerinde bazen olumlu, bazen de olumsuz sonuçların alınmasını sağlayabilir. Eğer takım içi dinamiklerin zayıf olduğu bir takımda antrenör “T” modelini uygularsa zaten takım içinde zayıf olan bir

iletişim yapısı tamamen ortadan kalkabilecektir. Ancak takım içinde sporcular arasında iyi bir iletişim olması ve antrenörün “şebeke” modelini uygulaması durumunda ise, zaten takım sporcuları arasındaki iletişim daha mükemmel bir düzeye çıkacak ve başarılar tüm takımın olacak ve her bir sporcunun başarıma isteği ve doyumunu daha mükemmel olacaktır.

Bu bağlamda sporda “Tekerlek” modelinin kullanımı, takım içi iletişim açısından en uygun bir konumda görülmesine rağmen, takımda antrenörün tek söz sahibi bir kişi olması sağlanacak, sporcular geri plana çekilecek ve hem antrenmanlarda hem de müsabakalarda çok da uğraş vermeye gerek duymayacaklardır. Bu da sporcunun performansının düşmesini ve doğal olarak da başarısızlığı beraberinde getirecektir. Sporcuların ve takımın başarısızlığında suçu antrenörlerinin üzerine atmakla yetinirken, sporcular arasında içsel doyumdan söz etmek mümkün olmayacaktır.

“Z” ve “Y” modellerinin “Çember” ve “Tekerlek” modelleri arasında bir tür geçiş modeli olmasına rağmen, Çember modelinden “T” modeline doğru gidildikçe sporcuların öznel çabalarının azalmaya, ancak sporcular arasında örgütlenmenin hızlandığı görülmektedir. Aynı yönde nitelik azalmış ve grup üyelerinin doyumlarında da aynı yönde azalma görülebilir. Bu nedenle spor kulüplerinde antrenör, sporcularının hem iç iletişimini hem de dış iletişimini sporcuların antrenörleri ile iletişim yapısı ve sınırlarını belirlemek gibi önemli bir uğraş vermek zorundadır.

I.1.6. Sporda İletişim Grupları

Yoğun bir bilgi ve duygu alışverişi için bir araya gelen gruplara iletişim grubu denir. Elbette bütün gruplarda belli bir bilgi ve duygu alışverişi yani bir iletişim vardır ki bunlara grup süreçleri denir. Gruplarda iletişim ya kendiliğinden ya da liderin yönlendirmesi ile olur ve grubun normları ile amaçlarına göre gerçekleşir. Zaten grup süreçleri bu bilgi ve duygu aktarımının ve buna bağlı olarak iletişim ve etkileşimin kendisidir. Grup dinamiğini bu iletişim ve etkileşim oluşturur.

Özellikle spor kulüplerinde çeşitli iç ve dış etkenler ile grup süreçleri bozulmakta ve bunun sonucu olarak grup dinamiği ve takımın performansı olumsuz olarak etkilenmektedir. Diğer gruplarda süreçler grubun amacına yöneliktir, buna karşı iletişim gruplarında amaç, grup süreçleridir.

Grup içindeki süreçler her zaman uyum davranışı ile sonuçlanmazlar. Bazı durumlarda grup üyeleri gelen toplumsal etkiye uymama şeklinde bir tepki gösterebilirler. İşte iletişim gruplarının önemi buradadır. İletişim grubu uygulamaları ile önce yeni ve

doğru bilgiler verilir ve grup üyelerinin bu bilgileri doğru algılamaları sağlanarak benimsenme şeklinde bir uyum davranışı gösterilir.

Spor kulüplerinde yapılacak olan iletişim grubu oturumları üç olgu üzerinde etkilidir. Önce grup üyeleri üzerinde bireysel etki ederek, onların kişisel özelliklerini, kişisel performanslarını yükseltecek yönde geliştirir. Aynı zamanda grup üyelerinin yaptıkları spor dalı hakkında bilgilerini arttırıp bu yeni bilgilerin benimsenme yolu ile ikinci performans yükselmesi sağlar. Yine aynı zamanda grup süreçlerini olumlu yönde geliştirerek grup dinamiğini ve buna bağlı olarak grubun performans kapasitesini yükseltir. İletişim grubu birbirini izleyen üç sürecin oluşması ile gerçekteşir.

- Farkına varma
- Çözümleme
- Yeni davranışların denenmesi ve benimsenmesi (Başer, 1998).

İletişim grubu oturumu grup dinamiği uygulamalarında, bireysel kişilik gelişmesi, bilgi ve deneyim arttırmada en etkili yöntemlerden biridir. Yoğun bir bilgi ve duygu aktarımı için bir araya gelen 10–15 kişilik gruplara “iletişim grubu” denir.

İletişim grubunun sağladığı yararlar şunlardır:

- Birey grup içinde düşüncelerini daha rahat söyler hale gelir.
- Grubun diğer üyelerinden ve gösterecekleri tepkilerden korkmayı öğrenir.
- Birey grubun diğer üyelerine saygı duymayı ve güvenmeyi öğrenir.
- Grup üyeleri kendi duygu ve düşüncelerini daha kolay aktarmayı öğrenirken, diğer grup üyelerinin duygu ve düşüncelerini daha kolay almayı öğrenir.
- Grup üyeleri çevreden ne şekilde etkilendiklerini ve çevreyi ne şekilde etkilediklerini öğrenir.
- Yeni ya da karşıt fikir ve kavramlara karşı davranışları olgunlaşır.
- Grup tartışma ve konuşmaları sonucu oluşan geriye iletim yolları ile çeşitli taktik ve teknik bilgileri öğrenmek kolaylaşır.
- Grup dışındaki davranışları etkilenen sporcunun toplumsallaşma süreci hızlanır.
- Sporcunun bu oturumlarda kazandığı, yaptığı spor dalına ait genel ve özel bilgiler performansının yükselmesine katkıda bulunur (Erkan, 2002).

II.BÖLÜM

II.1. SPOR

Spor, tek başına ve toplu olarak yapılan, kendine özgü kuralları olan,genelde yarışmaya dayanan bedensel ve zihinsel yeteneklerin gelişimini sağlayan,eğitici ve eğlendirici uğraşlardır (Morpa,1997).

Spor,bireyin beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi,belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, üstün gelme ve gerçek anlamda başarı gücünün artırılması kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çabalardır (Aracı,1999).

Spor, “Ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı ve araçsız, ferdi veya toplu olarak, boş zaman faaliyeti kapsamında veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek, yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur” (Erkal,1982).

Spor, ciddiye alınan, kurallaştırılmış ve takviye edilebilir bir oyundur. Spor bir dizi kurallar, performans ve kalite standartlarından oluşan bir demettir. Spor, belirli sosyal şartlar altında bedensel hareket demektir (Voigt, 1998).

-Sistemler üzerinde yarattığı etkiler açısından sporun nitelikleri;

-Hareket Sistemlerinde; birim, hareket, esneklik

-Sinir Sisteminde; çabukluk, çeviklik, refleks, denge, sürat

-Kalp Dolaşım Sistemlerinde; devamlılık

-Zihin Sisteminde; karar verme ve reaksiyon

-Morfolojide; estetik ve fiziki mükemmellik

-Endokrin Sistemde; iç salgı bezlerinin dengesi ve çalışması (Ataman, 1974).

II.2. SPORUN FAYDALARI

II.2.1. Bireysel Açıdan Spor

Spor; insana özgü, oyun, hareket, rekabet, performans gibi antropolojik vasıfların eğitim kültür olgu içerisinde değerlendirilmesi faaliyetleridir. Bireyde ruhi özelliklerin ön plana çıkmasında bu olgu görev yapar.

Bu faydalarının dışında spor olgusu şu şekilde tasnif edilmiştir;

-Belirli ve kesin kurallar içinde yapılan salt yarışma ve performansa dönük spor türlerine katılanlar,

-“Fitness” isimli sağlıklı yaşam amacıyla yapılan spor türlerine katılanlar,

-Boş zamanlarını değerlendirmek, eğlence ve hoşça vakit geçirmek, toplumsal bağları kuvvetlendirmek için yapılan spor türlerine katılanlar,

Bu bağlamda spor olgusu her yaş ve cinsiyetteki bireyler tarafından değişik amaç ve zamanlarda yapılmalıdır (Göral, 2001).

II.2.2. Sosyolojik Açıdan Spor

İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmmanın yanı sıra, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendine güveni gerçekleştirmek. Toplumda spor insana, iyi bir statü, maddi ve manevi yönden rahatlık, çevresel iyi ilişkiler, serbest zamanlarda üretkenlik, iş veriminde artış, kısacası hayat kolaylığı sağlar (Göral, 2001).

Bu bağlamda, 1982 Anayasamızda 59. Maddede; Devletin her yaştaki Türk Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirler alması kabul edilmesi; sporun kitlelere yayılmasının teşvik edeceği ifade edilmiş ve başarılı sporcunun da devlet tarafından korunacağı belirtilmiştir (Erkal,1982).

II.3. SPORUN ÖNEMİ

Bu bölümde sporun bireyler üzerindeki, kişisel, toplumsal, ekonomik yönden öneminin yanı sıra çocuk ve gençler, ulusal ve uluslararası ilişkilerdeki öneminden bahsedilmeye çalışılmıştır.

II.3.1 Kişisel Yönden Sporun Önemi

-Günlük işlerini ve yaşayışlarını en verimli şekilde yürütebilecek kuvvet, çeviklik, elastikiyet, çabukluk ve dayanıklılık sağlar.

-İyi ölçüler içerisinde gelişmiş kemik, kas yapısı ve iyi duruş alışkanlığı kazandırır.

-Hastalıklara karşı dayanıklılık sağlar.

-Oyun, folklor, halk dansları, mahalli ve milli oyunlar, ritmik faaliyetlerle ilgili beceri ve yetenekler kazandırır.

-Bedensel etkinliklerle geçerli sağlıklı, yaşam davranış nitelikleri kazandırır.

- Kültürel zevk, duyarlılık sağlar.

-Serbest zamanları değerlendirme davranış ve becerileri kazandırır (Aracı, 1999).

II.3.2. Çocuk ve Gençler için Spor Eğitiminin Önemi

-Spor etkili ve çekici bir eğitim unsurudur.

-Bireyi topluma hazırlar.

-Bireyin mevcut yapısını geliştirici ve eğitici rol oynamasının yanında fikir ve ruh eğitiminde önemli rolü vardır.

-Genç nesillerin yaratıcı, yapıcı ve üretici olmasında sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya etkisi vardır.

-Kişiyi toplumun en önemli ve onurlu bir üyesi yapar.

-İyi alışkanlıklar edinmede önemli bir rolü vardır.

-Bedensel ve ruhsal bir eğitim aracıdır.

-İnsanın niteliklerini geliştirip üretim ve uygarlık yarışında başarılı hale getirir.

-Kişilere hem statü kazandırır, hem de gelir düzeylerini arttırır.

-Yetenek esaslarına göre fırsat eşitliği sağlar.

-Başarıyı arttıran en önemli husustur.

-Toplumların eğitim ve kültür düzeyini arttırır.

-Bir rekabet, mücadele, işbirliği ve uyum sağlar.

-Sosyal hayatın ve sosyal çevrenin en önemli ögesidir.

-Sağlıklı olmanın en önemli koşulu spora erken yaşlarda başlamaktır.

-Spor yapanların hareket sistemleri daha sağlam ve esnek olmaktadır.

-Spor yapanların kendine güvenleri daha fazladır.

-Spor kötü alışkanlıklardan daha kolay kurtulmaya yardımcı olur.

-Spor bir tedavi yöntemidir (Aracı, 1999).

II.4. SPORUN AMAÇLARI

Spor konusuna yaklaşırken konuyu “Sporun Temel Amaçları Beden Eğitimi ve Spor” olarak bakmakta fayda var. Çünkü beden eğitimi ve spor, birbirini bütünleyen iki kavramdır (Yetim, 2006).

II.4.1 Sporun Temel Amaçları

Ulusların geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık, bireye verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden beklenen bireylerin, gizil güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir.

İnsan organizması hareket için yaratılmıştır. Hareket, organizmanın fonksiyonlarının devam ettirilmesinde ve sağlıklı olmasında gereklidir. Hareket; toplumsal deneyim, sağlık ve fiziksel uygunluk, vücut dengesini araştırma, estetik deneyim, gerginliğin boşaltılması mükemmel ve üstün buluş boyutlarında incelenmekte ve hareketin çok boyutluluğu olarak tanımlanır (Yamaner, 2001).

II.4.2. Spor Eğitiminin Amaçları

“Spor Eğitimi” düşüncesi ve buna bağlı amaçları farklı anlamlar ifade etmektedir. Spor Eğitiminin iki amacı olan “Fiziksel Gelişim”, solunum, dolaşım, kas gelişimi, kuvvet, sürat, dayanıklılık, hareketlilik, beceri gelişimi, anatomik gelişim gibi özelliklerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Buna karşılık “Sosyal Gelişim” bireyin topluma uyumunda önemli bir araç olmaktadır. Yine bu yapı içerisinde, bireyin toplum kurallarının ve demokratik toplum kavramını öğrenmesi, kişinin yetenek ve performansı ile çevresinde kabul edilmesi, başarı ve performans etkileşimi, benlik gelişiminde mümkün olabilmektedir.

Diğer taraftan “Duyuşsal Gelişime” bağlı olarak kişinin kendine güven duyusunun, karakter gelişiminin, kişilik gelişiminin, başarı ve başarısızlığa karşı toplum değer ölçüleri içerisinde istendik davranış sergilemesinin, duyguların doğru ifade edilmesi, yeteneklerin bilinmesi ve kendini kontrolün geliştirilmesi sağlanmaktadır (Yamaner, 2001).

Kısacası spor aktiviteleri sırasında bireylerin birbirleriyle olan sürekli ilişkileri, kişisel ve sosyal uyum bakımından bireyler için bir laboratuvar çalışması olarak

nitelendirilebilir (Tamer, 1998). Sporun yukarıda belirtilenlerden başka ifade edilebilecek diğer amaç ve fonksiyonları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

-İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirir.

-Ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönlerini harekete geçirir

-Grup çalışmasını kolaylaştırır, karşılıklı dayanışmayı sağlar (Erkal,1982).

-Spor toplum üyeliğini kazanması ve bireyin sosyal çevrelere katılmasını ateşleyen bir sosyal etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynar.

-Toplumun çalışan kesimlerinin bir yandan emek verimliliğini artırır, diğer yandan beden ve ruh sağlığını korur ve spor yoluyla boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmesini sağlar.

-Spor bireyin kendi dar dünyasından kurtularak diğer inanç ve düşünce de olan insanlarla karşılaşmasını, onlarla diyalog kurmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlar.

-Spor, bireyi sosyal hayat alanına çekerek insanın ruhindaki başarıya ihtiyacına karşılık verir.

-Spor insanın sınırsız ihtiraslarını köreltir ve telkin edici bir ruh dünyası geliştirir. Sporun sosyal etkinlik olmasının yanında, modern toplumlarda ekonomik bir sektör olarak gelişme sağladığı görülmektedir(Çaha, 1999).

II.5. İNSANLARI SPOR YAPMAYA İTEN NEDENLER

Sporun amaç ve fonksiyonlarını irdelerken insanları spor yapmaya iten sebeplere göz atmak, bu amaç ve fonksiyonların açığa çıkarılmasına önemli katkı sağlayabilir. İnsanları spor yapmaya iten sebepler şu şekilde özetlenebilir.

-Belirli sosyal ihtiyaçları karşılamak,

-Sağlık, rehabilitasyon ve fiziksel uygunluk sağlama,

-Gerilim ve kontrollü rizikoyu yaşama,

-Estetik ihtiyaçları doyurma,

-Duygusal gerilimden kurtulma,

-Spor yoluyla bilgece deneyimler kazanma,

-Sevinç, eğlence, haz, neşe gibi duyguları kazanma, Kendini gerçekleştirme,

- Yeni tecrübeler kazanma,
- Sosyal ilişkiler kurma çabası,
- Güç, hız, dayanıklılık, çeviklik, koordinasyon yeteneği geliştirme, Sıkıntı ve hastalıklara karşı direnç kazanma,
- Gençlik, güzellik elde etme, benlik duygusunu geliştirme,
- Boş zamanı ortaklaşa, aktif ve verimli biçimde değerlendirme(Voigt,1998)

II.6. SPOR FAALİYETLERİNİN İNSAN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ

İnsan organizması hareket için yaratılmıştır. Organizmanın fonksiyonlarının devam ettirilmesinde ve sağlıklı olmasında hareket gereklidir. Hareket etmeyi öğrenme ve hareketler yoluyla öğrenmeyi amaçlayan beden eğitimi ve spor, genel eğitimin amaçlarına hareket aracılığıyla katkıda bulunur. Bu çerçevede beden eğitimi ve spor, bireyin fiziksel, psiko- motor, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkı amacına yönelik organize edilmiş bedensel etkinliklerin tümü olarak ele alınabilir(Aracı, 1999).

Beden eğitimi ve spor bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinde olumlu etkileri olan etkinliklerdir (Karakuş,1999). Fertleri zihinsel, ruhsal, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek modern eğitimin temel ilkelerindedir(Erkal,1996)

II.6.1. Fiziksel Gelişimindeki Rolü

Hareket insanın doğasında vardır. Egzersizle kalp-damar rahatsızlıkları engellenebilir ve yağdan temizlenir. Dolayısıyla bu kişilerde rahatsızlıklar giderilir ve neredeyse görülmez. Egzersiz damarlara fazla işlev yüklediğinden, egzersiz yapan kişilerde damar hastalıklarına yakalanma riskini azaltır. Solunum ve boşaltım sisteminde oluşacak hastalıkları önler. Bireylerin fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmak yalnız beden eğitimi ve spora özgü bir amaçtır(Aracı, 1999).

II.6.2. Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü

İskelet sisteminin çok çeşitli hareketler sırasında kas gruplarının koordine edilmesi ve istenilen hareketin hedeflere uygun bir şekilde yapılması merkezi sinir sistemi ve sinirsel merkezlere bağlıdır (Günay, 1999). Psiko-motor gelişim, temelde kendini harekete ilişkin davranışlardaki değişiklikler yoluyla ortaya koyar. Genel olarak vücut kontrolü, koordinasyonu yani sinir-kas sisteminin gelişimi demektir. Koşma, sıçrama, tırmanma,

yakalama, takla atma vb. temel hareketlerin gelişiminde önemli rol oynar(Aracı, 1996). Motor becerilerinin gelişimi ayrıca bireyin zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimi ile ilişkilidir. Bu boyutlar birbirinden bağımsız olarak gelişemezler. Becerilerin gelişimi bireyin tepki zamanı, hız, kuvvet, dayanıklılık, koordinasyon, denge, esneklik, vücut yapısı, boy, ağırlık vb. özelliklerin yanı sıra zihinsel ve duygusal özelliklerine de bağlıdır(Acak, 1997).

II.6.3. Fiziksel Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü

-Kalp-Dolaşım Sisteminin Dayanıklılığı: Kassal dayanıklılığın bir ögesidir ve kalbin akciğer dolaşım sisteminin uzun süre devam eden orta ve yüksek şiddetteki etkinlikleri verimli bir şekilde yapabilme yeteneğidir.

-Kas Kuvveti: Fiziksel olarak kuvvet; kütlenin ve hızın ürünüdür. Biyolojik açıdan ise kuvvet, kas hareketleri ile dirençlere karşı koyma ve onları aşabilme yeteneğidir.

-Kas Dayanıklılığı: Dayanıklılık verili bir egzersiz şiddetinde kassal yorgunluk olmaksızın etkinliğe devam edebilme yeteneğidir.

-Esneklik: Vücudun değişik eklemlerinin tüm hareket alanında eklemler çerçevesinde hareket etme yeteneğidir(Yamaner, 2001).

-Vücut Kompozisyonu: Vücuttaki yağ kütlesi ve yağsız vücut kütlesi, vücut kompozisyonunu oluşturur.

-Koordinasyon: Karmaşık bir motor yetenek olup, bu yetenek sadece yeni teknik ve taktiklerin kazandırılmasında değil; alışılmamış durumlarda teknik ve taktik uygulamalarda belirleyici rol oynar.

-Denge: Statik ve dinamik hareket sırasında, vücudun istenen pozisyonu sağlayabilme yeteneğidir.

-Sürat: aynı hareketi başarılı ve hızlı bir şekilde yapabilme yeteneğidir.

-Çeviklik: Bir noktadan diğer bir noktaya hareket ederken vücudun yönünü mümkün olduğunca kısa bir sürede tamamlayabilme yeteneğidir.

-Güç: Kısa zamanda maksimum efor yeteneğidir(Aracı, 1999).

II.6.4. Zihinsel Gelişimdeki Rolü

Sinir sistemimizle bedenimiz arasında inanılmaz derecede karmaşık ve bir o kadar da basit bir ilişki vardır. Hareket ettiğimizde bedenimiz beynimize her saniye de binlerce uyarım gönderir. Beyin bu uyarımları toplar, organize eder. Belirli bir bütünlük içerisinde sınıflar ve sonra karar verir. Antrenman sinir sistemimizin ve bedenimizin üzerine

alabileceği bilgiyi uygun bir biçimde depolamamızı sağlar. Eğitilmiş kişi düşünen kişidir (Çakmakçı, 2001).

Fiziksel etkinliklerin, zihinsel gelişime katkıda bulunması şu şekildedir.

-Fiziksel beceriler bireyin beyni ile kasları arasında koordinasyon kurmayı düşünebilmeyi gerektirir.

-Düşünmek, yalnızca fiziksel becerilerin öğrenilmesi ile ilgili değildir. Bilgi aynı zamanda bu becerilerin öğrenilmesinde gerekli bilgileri kapsar. Bu bilgiler ise, kuralların, tekniklerin, yöntemlerin ve kullanılan terimlerin öğrenilmesiyle ilgilidir.

-Fiziksel etkinlikler aracılığıyla bireyler sağlık, güzel vücut hareketleri ve alıştırmalar ilkelere ilişkin yaşamlarındaki önemini kavrarlar. Ayrıca spor yoluyla kendilerinin zayıf ve güçlü yönlerini daha iyi tanıma olanağı bulurlar. Beceriler otomatik değildir, öğrenilir (İnal, 2000).

Birey; spor etkinlikleri aracılığıyla, sağlık ilkeleri ve hareketin yaşamdaki önemini kavrar. İnsan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, temizlik, hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi sağlık alışkanlıkları vb. Konularda bilgi edinir ve böylelikle birey daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürecektir(Aracı, 1999).

II.6.5. Duygusal ve Sosyal Gelişimdeki Rolü

Her spor etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan birey, hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme fırsatı yakalar. Saldırganlık, öfke, kıskançlık vb. duygularına boşalım sağlar, bunları kontrol edilmesini öğrenir (Erkal,1996).

Duygusal ve toplumsal gelişim karşılıklı etkileşim içerisinde. Sportif faaliyetler ferdi görülse de, özünde sosyal bir olgudur. Spor etkinliklerine katılma, bireyin benlik gelişimine de katkıda bulunur. “Benlik bireyin ne olduğunu, ne olmak istediği ve çevresini nasıl algıladığı konularındaki bilinçli” olarak açıklanabilir. Yeter ve yetersizliklerini fark eder. Ayrıca bireylere etkin olma, sorumluluk yükleme ve sonuçlara katılma fırsatları sağlar(Çakmakçı, 2001).

Sporun sosyal gelişime etkilerini özetlersek;

-Kişilik gelişimi üzerinde yapıcı etkisi vardır.

-Sportif etkinlikler esnasında bireyler birlikte çalışmayı öğrenirler.

- Arkadaşlık duygularının gelişmesine yardımcı olur.
- Birlikte çalışma becerisi kazandırır.
- Sosyal sorumluluklar kazandırır.
- Liderlik özellikleri kazandırır.
- İyi bir yarışmacı, başkalarıyla iş birliği yapabilme ve iyi bir izleyici olabilme yetenekleri kazandırır.
- Saldırgan davranışları faydalı işlere yöneltebilir.
- Kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven ile başkalarını kabul etme duyguları gelişir (Tamer, 1988).

II.7.SPORDA YÖNELME

Sözcük anlamıyla yönelme; bir yere, bir şeye, bir kimseye yönelmek, onları amaç olarak seçmek, benimsemek ve ilgilenmektir. Eğilim ise bireyi bir şey yapmaya yönelten ruhsal durum, iç güdüsel istek, kişisel yatkınlık olarak tanımlanır.

Freud'a göre ayaklanmış olan gerginlikleri ve duygusal durumları; ruh sağlığına yardımcı olacak şekilde kuvvete, hünere, bilgiye dayanan oyun ve spor faaliyetlerine yönlendirerek, yön değiştirmeye en iyi boşalım sağlanmış olur(Gezer, 2002).

Çocukların ve gençlerin gelecekte en yüksek verimi sağlayacakları branşlara zamanında kanalize edilmesi spor biliminin en önemli konusunu oluşturmaktadır.Yetenek seçimi çocukların mümkün olabilecek en erken yaşta başarılı olabilecekleri dala yönlendirilmek üzere gruplandırılmasıdır(Küçük, 1997).

Spor kendi geçmişi ile toplum geçmişi arasında sıkı bir bağ oluşturur. Bu kuvvetli ilgi sporun toplumsal süreçler yoluyla şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle spor otonom olarak kendiliğinden oluşmaz. Özellikle toplumdaki ilişkiler yoluyla ortaya çıkarak, değişir ve yeniden biçim kazanır(Kara ve ark, 2003).

Bireyi spor yapmaya yönelten nedenleri branşı çok sevmek veya salt spor sevgisi yada spor aşkı ile izah etmek tek başına yeterli görülmemektedir. Bireyi spora yönelten nedenleri şöyle sıralayabiliriz(Karaküçük ve ark, 1997).

- Anne ve babası (aile) eski bir sporcu olduğu için
- Yeni bir çevre için

- Beden eğitimi öğretmeni yönlendirdiği için
- Hareket dürtüsü, performans gösterme arzusu, kendi değerini ölçme isteği veya saldırganlık duygusunu köreltmek için
- Herhangi bir başarısızlığı yada hayal kırıklığını telafi için
- Dünya görüşü spor yapmayı gerektirdiği için
- Seyahat imkanları doğabilmesi için
- Başarı olmak suretiyle milli duyguları yaşamak için
- Para kazanmak için
- Hoşlandığı için

II.7.1.Yapılış Amaçlarına Göre Spor

Genel ve özel spor motivasyonunun sporun yapılış ve şekline bağlı olarak, değişik derecede etkinliği vardır. Sporun yapılış amaçlarına göre üçe ayırabiliriz(Başer, 1998).

II.7.1.1.Oyun Spor

Oyun çocukluk çağının enerjisi ve çocuğun ruhundaki bireysellik ile toplumsallığın karışımını gösteren açık bir tezahürdür. O, başkalarıyla oynarken kendi varlığını göstermek ve kendisini diğerleriyle bütünleştirmek ister (Kutup, 1992). Bu tür spordaki amaçlar boş zamanları değerlendirmek, hareket etmek, oyun ve eğlenme gereksinmesini gidermektir. Temel olarak özel spor güdülenmesi daha etkindir. Ancak kazanma, kendini başkalarına beğendirmek, üstünlük sağlama, onay görme gibi gereksinmeler öne çıktığında genel spor güdülenmesi etkin duruma gelmektedir(Doğan, 2005). Kişi, fiziğini geliştirmek veya sağlığını iyileştirmek, bu sağlığı belli bir seviyede tutmak için boş zamanlarını değerlendirmek isteyebilir(Mengütay, 2005).

Ancak, kişi eğlendiği süre içinde de olsa, içinde bulunduğu küçük bir toplulukta bile kendini beğendirmek ve başkalarını geçmek yani kazanmayı aşırı bir şekilde isteyebilir. Bu ise genel spor motivasyonunu içermektedir. Bir çok küçük ve önemsiz oyun ve yarışmanın giderek iddialı bir hal alması, ortaya küçük yada büyük ödüllerin konulması, tartışma hatta kavgaların çıkması genel spor motivasyonunun etkisi ile olmaktadır(Başer, 1985).

II.7.1.2.Sağlık Spor

Temel amaçlar arasında sağlıklı ve güçlü bir bedene sahip olmak, sağlıklı yaşamak ve sürdürmek, enerjisini yararlı biçimde harcamak gibi nedenler vardır. Bu amaçların tümü genel olarak başarıyı artırabileceği, toplumda bir yer edinmeyi, sağlıklı kişiler arası

ilişkiler kurup geliştirmeyi sağlayacağı yada kolaylaştıracağı için, sağlık sporunda özel spor güdülenmesinin yanı sıra genel spor güdülenmesinin de etkisi vardır(Doğan, 2005).

II.7.1.3.Performans Sporü

Bir sporcunun yüksek performans göstererek başarılı olması için bunu istemesi, yaptığı spor dalını sevmesi, bunun için çok ve sürekli olarak çalışması, gerekir. Genel spor güdülenmesi eksik olanlarda yeterli kazanma hırsı, özel spor güdülenmesi olmayanlarda yeterli ve düzenli çalışma olmaz. Bunlar eksik olunca da yeterli performans ortaya konamaz (Doğan, 2005). Bir gencin, günde 4-6 saat kendini öldürürcesine antrenman yapması ve bunu yıllarca sürdürmesi için hem çok yüksek bir özel spor motivasyonu, hem de çok yüksek genel spor motivasyonu gerektirir. Bu iki motivasyonun yeterli düzeyde ve dengeli şekilde olmaması halinde karşımıza ya başarısız, ya da istikrarsız spor tipleri çıkar. Performans, seçkin ve üstün bir davranıştır Performans; davranış kapsamlı özel bir davranış türü olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında sosyal faktörlerin performansa iyi yada kötü etkiler yaptığı da gerçektir. Diğer yandan, bu olayların olabilecek etkilerini kabullenmekle birlikte değer belirleyen eleştiriler ve kararlar davranış için uygun değildir. Spora katılan bireylerin en önemli sorumluluğu davranışlarıdır(Kale ve ark, 2003). Spora katılım, çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecinde büyüme ve gelişim için bir çok imkanlar sağlar. Araştırmacılar spora katılmanın karakter ve liderlik gelişimlerini sağladığını bildirmişlerdir(McEwin, 1994, Goldberg&Chandler, 1992).

II.8. SPORDA MOTİVASYON

Günümüzde spor büyük halk kitlelerinin yakından ilgilendiğı, beğeni gören önemli bir uğraşı durumuna gelmiştir. Kulüp yöneticileri, eğiticiler, spor izleyiciler ve öğrenimi yıllar süren becerileri sergileyen sporcular; hep birlikte spor eylemlerinin, tüm insanlığın yararlı ve anlamlı bir uğraşısı olarak algılanmasına hizmet eden kişilerdir.

Demek ki, spor biyolojik (fiziyojik), psikolojik ve toplumsal boyutlu ve kendine özgü içeriğı bulunan bir gerçektir. Güdülenme kavramı, spor eylemleri içinde yer alan tüm kesimlerin istek ve beklentilerini yansıtmaktadır(Koç, 1994).

Belli bir spor faaliyetinin hedefini belirleyen spor motivlerini, faaliyetin kendisi ve bu faaliyette bulunan sporcuyla olan ilişkilerine göre, iki bölüme ayrılmaktadır. İlk

bölümdeki motivler, ya doğrudan spor faaliyetinin kendisiyle, ya spor faaliyetinin sonucuyla, yada daha ileri bir amaca ulaşmak için bir aracı olarak yine spor faaliyetinin kendisiyle ilgilidir. Sporcuyla olan ilişkilerine göre ise motivler, doğrudan veya toplumsal bir çerçeve içerisinde dolaylı olarak sporcunun kendisiyle ilgilidir. Bu düzenlemeye göre spor motivleri, altı gruba ayrılmaktadır .

Spor faaliyetinin kendisi ve doğrudan sporcuyla ilgili motivler: Bedeni faaliyet, hareket, belirli spor hareketlerinden zevk alma, kendini tanıma ve geliştirme, bedeni meydan okuma, macera, gerilim, heyecan gibi.

-Spor faaliyetinin kendisi ve toplumsal çerçeve içerisinde sporcuyla ilgili motivler: Karşılıklı toplumsal etkileşim, başkalarıyla birlikte spor yapmaktan zevk alma gibi.

-Spor faaliyetinin sonucu ve doğrudan sporcuyla ilgili motivler: Kendi kendini onaylamaya yönelik başarı motivleri gibi.

-Spor faaliyetinin sonucu ve toplumsal çerçeve içerisinde sporcuyla ilgili motivler: Kendini gösterme, başkaları tarafından onaylanma, toplumsal itibar görme, prestij, üstünlük gibi.

-Daha ileri amaçlara ulaşmak için aracı olarak spor faaliyetinin kendisi ve doğrudan sporcuyla ilgili motivler: Sağlık, dış görünüş, boş zamanları değerlendirme, maddi kazanç, seyahat gibi.

-Daha ileri amaçlara ulaşmak için aracı olarak spor faaliyetinin kendisi ve toplumsal çerçeve içerisinde sporcuyla ilgili motivler. Arkadaşlık, başkalarıyla ilişki kurma, saldırganlık, toplumda bir yer edinme, ideoloji gibi(İkizler ve ark, 1997).

II.8.1. Genel spor motivasyonu

Bu terim, spor güdülenmesinin temelinde yatan ruhsal ve toplumsal gereksinimleri gösterir. Bu gereksinimler arasında takdir edilme, dost kazanma, çevre edinme gibi toplumsal gereksinimler yer almaktadır. Kültür, çevre ve aileden kaynaklanan güdüler insanların görüş ve beklentilerini etkilemektedir. Bu çerçevede; etkin olma, kendini anlatma, ün kazanma, prestij ve üstünlük sağlama, egemen olma isteği, ve macera hevesi; bireyi spor yapmaya yönelten nedenler olarak görülmektedir(Koç, 1994). Genel olarak bir insanı spor yapmaya yönelten gereksinimleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz(Doğan, 2005).

II.8.1.1. Etkinlik güdüsü

Bireyin etkinlik gereksinmesi de bir güdü biçiminde görülmektedir. Etkinlik aracılığıyla kan dolaşımı hızlanır, oksijen bedene daha çok girer. Buda canlının yıpranmasına engel olur, dinçliğini artırır. Özellikle, oksijen, beyin hücreleri için çok gereklidir. Buradan, insanın öğrenebilmesi için dinlenmiş halde bulunmaya, yani, yorgun olmamaya gerek olduğu ortaya çıkar.

Bireyde yorgunluk başlıca iki biçimde görülür:

- Kaslarla ilgili yorgunluk,
- Merkezi sinir sistemi ile (beyinle) ilgili yorgunluk.

Bunlardan birincisi beden, ikincisi de zihin işlerinde ortaya çıkar. Yorgunluğun bu iki türü de dinlenmek ile geçer(Binbaşıoğlu, 1992).

II.8.1.2.Takdir ve Saygı Güdüsü

İki aşamalı olan bu ihtiyaç kategorisinin birinci grubu, ferдин başkaları tarafından takdir edilerek saygı görmesidir. İkinci grubu oluşturan ihtiyaçlar ise ferдин kendi kendini takdir edip, kendini saymasıdır(Eroğlu, 1996). Herkes toplumda değerli bir yer sahibi, başarılı ve üstün kişi olmak ister. Bu ihtiyacını çeşitli yollarla karşılamaya çalışır. Eksiklik kaygısı, küçüklük duygusu insanı rahatsız eder ve mutsuz kılar(Baymur, 1993).

II.8.1.3.Statü Güdüsü

İnsanların, bir yere ait olduğunu hissetmeye ihtiyaçları vardır. Toplum içinde bir yer edinmek için çalışırlar. Toplumsal ihtiyaçlar, değişik kültürlerde farklı farklıdır. İnsanlar, içinde yaşadıkları toplumun geleneklerine uygun olarak bunlara ulaşmaya çalışırlar (Keenan, 1996).

Bazı Statü Belirleyen Özellikler;

- Belli bir ailenin üyesi olmak (aile adı).
- Kişisel nitelikler (fiziksel özellikler, kişilik, yaş, ırk ve cinsiyet).
- Başarılar (Master, doktora,dernek/kulüp başkanı veya elit sporcu olma gibi).
- Sahip oldukları maddi zenginlik(Baysal ve ark, 1996).

II.8.1.4. Merak Güdüsü

Hem insanlar, hem hayvanlar uyarıma ihtiyacı ile motive edilmektedirler. Bedensel hiçbir ihtiyacını tatmin etmiyor olsa da etrafını, çevresini keşfetme davranışlarına

girmektedirler. Dolayısıyla merak bir diğer motiv grubunu oluştur. Nesnelere kurcalamamız, ellerimizle onlara manevralar yaptırmanın doğuştan gelen dürtülerimiz gibidir. Merak ve keşfetme davranışı, yeni olma, şaşırtıcı olma ve uyumsuz olma halleri ile canlanabilmektedir(Arkonaç, 19983).

II.8.1.5.Macera Güdüsü

Birçok insanda bulunan macera tutkusu, seçilen spor dalının şekline göre doyuma ulaşır. Dağcılık, paraşütçülük, otomobil yarışçılığı gibi, hayati tehlike yaratan spor dalları yanında, yarışma sporlarında sonucun hiçbir zaman önceden bilinmemesi, spora daima macera öğesi kazandırmaktadır. Bu nedenle macera tutkusunun tatmini ancak spor sayesinde olur(Başer, 1985, Doğan, 2005).

II.8.2.Özel Spor Motivasyonu

Bu motivasyon tamamen biyolojik içerikli olup, hareket, oyun, hareketle rahatlama, yüksek kondisyona sahip olma, güçlü olma, sağlıklı olma dürtülerinden kaynaklanmaktadır (Başer, 1985, Koç, 1994).

II.8.2.1.Başarı Güdüsü

Güçlükleri yenme, ilerleme ve geliştirme arzusuna başarı güdüsü denir (Güney, 2000). Başarma arzusunun büyüklüğü insanların eylemlerini, bunu takiben de bir dizi koşula bağlı olarak sonucu etkiler. Bireylerin başarma güduları bir hayli farklıdır. Bu farklılıklar kalıcı olabilir; örneğin başarmak için çok çalışan çocuklar, genellikle buna motive olmuş yetişkinler haline gelirler(Michael ve ark, 2001). Başarılı olmanın yolu bir bireyden diğerine değişmekle birlikte hepimizde başarılı olma isteği vardır. Bazılarımızda kuvvetli, bazılarımızda görece olarak zayıf olan bu istek, başarılı olmak için bizi güdülemektedir(Özkalp, 1997).

II.8.2.2.Güç Güdüsü

Başka insanların davranışlarını denetleyebilme, buna karşılık kendi davranışlarını istediği gibi ve denetimsiz yapabilme isteği güç motivini ifade eder(Güney, 2000). Bireyin öznel ve nesnel çevresi ile olan ilişkilerinde her türlü etkilenme araçlarını ellerinde bulundurma ve bunların aracılığıyla çevrelerine egemen olma isteklerini belirtir(Eroğlu, 2000).

II.8.2.3. Ait Olma ve Sevgi Güdüsü

Tüm insanlar sevilme ve bir gruba ait olma gereksinmesi taşır. Bebek sevilirse, o da başkalarına karşı sevgi duyabilir. İnsanlar bir ailenin üyesi olma ve diğer insanlarla kişiler arası ilişkiler geliştirme, yakınlık kurma gereksinimleri duyarlar(Doğan, 2005). Bu, insanın diğer insanlarla ilişki kurmasını, onlarla bir arada bulunmasını sağlar. Bu, toplulukta yapılan kimi etkinliklerden insanın hoşlanması ile kendini gösterir. Bir sinemada, tek başına film seyretmek ile toplu halde film seyretmek arasında fark vardır. Güdüler, toplumdan topluma, kültürden kültüre değişir(Binbaşıoğlu, 1992). Ait olma ve sevgi kavramları üzerinde incelemeler yapan düşünürlere göre sevgi, ne özgün bir kişiye olan bağlılık, ne de belirli bir sevgi nesnesine yönelen tavidir. Sevgi, “tüm dünyaya karşı bağlılığı belirleyen bir karakter yönelimidir”. Potansiyel olarak, sevginin nesnesi her şeydir. Fakat, fertlerin bağlılık ve sevgi ihtiyaçlarının önemli bir kısmı, aile ve akraba çevresinde eğitim kurumlarında, üyesi buldukları dernek ve kuruluşlarda, çalışma hayatını sürdürdükleri iş çevresinde ortaya çıkar. Böyle olunca da, bu yerler fertlerin ait olma ve sevgi ihtiyaçlarını tatmin ettikleri yerler olur(Eroğlu, 1996).

II.8.2.4. Güvenlikte Olma Güdüsü

Bireyin sahip olduğu şeyi elinde tutma gereksinimi bu güdüyü ortaya çıkartmaktadır. Birey geleceğinin de en az geçmişi kadar iyi olacağından emin olma isteğindedir(Baysal ve ark, 1996). Sosyal güvenlik, başkaları tarafından sevilme, beğenilmek arzusu olarak kendini gösterir. Sevilme isteği en kuvvetli ihtiyaçlardan biridir. Özellikle küçük çocukların davranışlarında bu ihtiyacın belirtileri daha açık olarak görülür (Baymur, 1993). Özellikle çocuklarda bu duygu, fizyolojik ihtiyaca çok bağlıdır. Bebeklerin aile içerisinde en fazla anneyi istemesi ve araması, başka sebepler yanında, biraz da onlarda oluşmaya başlayan güvenlik duygusunun bir sonucudur(Eroğlu, 1996).

III.BÖLÜM

III.1. İLETİŞİMİN TAKIM VE SPORCU PERFORMANSINA ETKİLERİ

Takım, kendi aralarında dağılmış durumdaki uzmanlık becerilerinin sürekli birleştirilmesini gerektiren bir görevi yerine getirmek üzere bir araya gelmesi zorunlu insanlar grubudur(Donellon, 1998)

Bir takımda, sporcuların davranışları elemanlar arasında etkili bir yer tutar. Spor takımlarının sahip olduğu karakteristikleri bazen anlamak zordur. Her zaman bireysel güç ve yetenek önemlidir. Sosyal ve kişilerarası güç antrenörler tarafından kullanılmaktadır. Takımları başarıya götüren iki hedef vardır. Bunlar takım performansı ve bireysel tatmindir.

Karşılıklı etkileşimin yüksek olduğu sporlarda, örneğin: Voleybolda eğer bir oyuncunun performansı düşerse takım bundan zarar görebilir. Beyzbol gibi karşılıklı etkileşimin daha düşük olduğu sporlarda eğer bir oyuncu oyundan düşerse arkadaşları oyunu yönlendirebilir.

Takımın başarısı, bir takım aşamalardan geçerek gerçekleşir. Başarısız takımlar ön hazırlık devresi geçirmemiş olabilir. Görev-iş performansı takım dinamiğinin merkezini oluşturmaktadır(Moralı ve ark 1997.).

III.1.1. TAKIM KAVRAMININ GELİŞMESİ

Takım sporlarının oluşması, grupların oluşmasıyla birçok benzerlik göstermesine rağmen başlıca fark olarak üyelerin belirli ölçülerde kendi istemlerinin dışında bir araya gelmeleridir. Özellikle profesyonel Futbol takımları ele alındığında transfer denen olgu futbolcuların değişik takımlarda yer almalarını belirleyen bir nitelik kazanmaktadır. Bir takımın hangi ölçütler içinde bir araya geldiği şöyle açıklık kazanabilir. Takım sporlarında, çeşitli insan hareketleri ve pozisyonlarıyla çok deneyimli olan, onlarla haşır neşir olmuş bir kimse, bunları zihninde programlamış bulunmakta ve böylece çeşitli uyarımları yorumlayarak organize etmek bakımından büyük sürat kazanmakta, özel hareketleri anında algılayabilmektedir. Örneğin Futbolda rakibin kuvvetli şut çekme girişimini veya yön değiştirme niyetini hemen kavrayabilmektedir(Moralı, 1994.).

III.1.2. TAKIM SPORLARININ OLUŞUMU

Takım sporlarının oluşması, grupların oluşmasıyla birçok benzerlik göstermesine rağmen başlıca fark olarak üyelerin belirli ölçülerde kendi istemlerinin dışında bir araya gelmeleridir. Özellikle profesyonel Futbol takımları ele alındığında transfer denen olgu futbolcuların değişik takımlarda yer almalarını belirleyen bir nitelik kazanmaktadır. Bir takımın hangi ölçütler içinde bir araya geldiği şöyle açıklık kazanabilir. Takım sporlarında, çeşitli insan hareketleri ve pozisyonlarıyla çok deneyimli olan, onlarla haşır neşir olmuş bir kimse, bunları zihninde programlamış bulunmakta ve böylece çeşitli uyarımları yorumlayarak organize etmek bakımından büyük sürat kazanmakta, özel hareketleri anında algılayabilmektedir. Örneğin Futbolda rakibin kuvvetli şut çekme girişimini veya yön değiştirme niyetini hemen kavrayabilmektedir(Özbaydar, 1983).

III.1.2.1. Takım Sporlarında Grup Yapısı ve Oluşumu

Spor takımlarını incelemeye başladığımızda küçük kuramlar çerçevesinde grupsal modellerle ilişkisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Toplumsal değişme açısından konuya baktığımızda, grupsal modellerle ilk olarak grup yoluyla bireyde sağlanan değişme, ikinci olarak tüm grubun değişmesi üzerinde durulmaktadır. Aslında bu iki değişme birbirinden çok farklı değildir. Çünkü küçük bir grup içindeki tek tek bireylerin davranışlarının etkilenmesi ile tüm grubun davranışlarını değiştirilmesi birbirini yakından etkileyen iki süreçtir(Acar, 1984).

Gordon E.O'Brien ve Borris kabanoffo rganizasyonel psikolojinin alanı olan grup üyelerinin yeteneklerini, kişiliklerini ve grup yapısı hakkında ortaklığı belirlemekle kalmayıp grupların performanslarının anlaşılmasıyla da ilgilenmiştir. Bu yaklaşımın tahmini özelliği bireyin ve grubun davranışlarının grup yapısı ve bireysel karakteristikleri arasındaki ilişkiden dolayı olmuştur. Bir spor ekibinin performansı, takım yapısıyla ilgili olan kişiler, mevkiler ve işlerle üyelerin yetenek ve kişilikleriyle olduğu kadar bireysel değişkenlere dayanılarak analiz edilmiş olması gerekmektedir.

Yaygın yapısal değişkenler bağıllık, iletişim ve yardımlaşmadır.

Organizasyonel psikolojide çalışmaların büyük çoğunluğu organizasyonel ve endüstriyel çalışma gruplarıyla yürütülmüştür ve bu nedenle bulgular spor takımlarına

tamamen uymayabilir. Bununla birlikte spor takımlarına yaygın bir hedefe bağlı olarak tanımlandığında, çalışma gruplarına benzemiştir. Bu hedef grup üyeleri arasında işlevler parçalanarak başarıldığında iş gruplarına benzer. Aynı zamanda, bu üyeler kişisel hedefler ve grup hedefleriyle onların başarıma arzusuna bakılarak seçilirler. Sonuçta, kişinin grup içerisindeki performansının oluşmasında iş ve işlevi için geliştirdiği yeteneği ile kendi yeteneğini maksimal birleştirme yönünde takım üyeleri seçilmeye çalışılır, bu nedenle takım grupları çalışma gruplarına benzer.

Spor takımları, çalışma gruplarından birçok yönde ayrılır. Çoğu kişi için geçim sağlamak için çalışma gereği vardır. Genel olan bu ihtiyaç ögesi spor takımlarına katılan kişilerde bulunmaz. Çünkü onların bir spor takımı içerisinde yer almalarında tercih önemli olmaktadır. Bu önemli farklılıklara rağmen organizasyonel psikolojideki bir çok bulguların spor takımlarına uygun olduğu inancının nedenleri vardır(Demirkol,1985).

Futbol takımları ile ilgili olarak sık sık şu sözleri duyarız: “x ülkenin takımı adeta bir yıldızlar topluluğu”. Ne demektir yıldızlar topluluğu? Yani futbol bilgisi, becerisi, yeteneği en iyi olan futbolcular o takımda toplanmış demektir. Birçok spor takımında yıldızlardan oluşan bir takım oluşturmak için çaba harcadıklarına tanık oluruz. Futbolda dünya karması gerçek bir yıldızlar topluluğudur. Dünya karmasına seçilen 18 kişi dışında karmada oynayabilecek yetenekli futbolcular yok mudur? Her mevkide en iyi iki sporcuyu takımımıza alsak iyi olmaz mı? Hem dünya karmasına girebilecek 18 den fazla sporcudur, hem de her mevkide en iyi iki sporcunun bulunması takım için avantajlıdır. Bir başka deyişle takımda aynı görevi yapacak birden fazla sporcunun bulunması takımın potansiyel verimini arttıracaktır(Tiryaki, 2000).

Takımda potansiyel verimliliği arttırmanın neden olacağı olası bir sorun, ortaya çıkabilecek koordinasyon sorunudur. Amaca ulaşmak için grubun koordine içinde olmasının gerekliliği açıktır. Ama gruptaki elemanların sayısı arttıkça hem iletişim azalmakta hem de kişileri koordine etmek güçleşmektedir. O nedenle birçok futbol takımının sezonu 36-40 kişi ile açıp hazırlık çalışmalarını birlikte sürdürmeleri bu bakımdan çok anlamlı gözükmektedir.

Aynı durum bir müsabaka sırasında da kendini gösterebilir ve bu duruma sık sık rastlarız. Örneğin gol yememek için kalabalık savunma yapan bir takımın çoğu kez gol yediğine tanık oluruz. Nedeni anlatıldığı gibi fazla sayıda sporcunun arasındaki koordinasyonun sağlanamamasıdır. Aslında bazı futbol antrenörlerinin savunmada az

adamla oynaması bir risk gibi gözükse de, konuya bu açıdan bakıldığında mantıksal bir yönün olduğu dikkati çekmektedir. Ayrıca fazla kişi ve sporcunun olması, bu sporcularda güdülenme kayıplarına da neden olabilir. Bir başka ifade ile, etrafında fazla sayıda takım arkadaşının olduğunu gören bir futbolcu %100 efor göstermeyebilir. O nedenle rakibin 1–2 hücum oyuncusuna karşılık 5–6 kişiden oluşan savunma oyuncusuna sahip takımın nasıl gol yediği, kalabalık arasından nasıl kafa vurabildikleri belki açıklanabilir. Steiner bu anlatımları şu formülle ifade etmektedir:

Gerçek verimlilik= Potansiyel verimlilik-Süreç kayıplar

-Maddi olanaklar nedeniyle rastlantısal oluşum:

Herhangi bir takımda yer alan sporcu, resmi olan sürenin dışında başka bir takımda oynayabilme hakkını kazandığı zaman transfer mekanizması sayesinde çeşitli maddi olanaklarla bu geçişi sağlayabilir. Maddi olanaklar, para, ev, araba v.s. olabilir. Bu görünümde sporcu kendisine daha fazla olanağın sağlandığı bir takıma, o takım üyelerinin fazla tanımadığı, uyuşum gösterip gösteremeyeceğini bilmediği halde geçebilir.

-Kişisel çekicilik:

Belli ölçülerde ortak duygulara sahip olan sporcular eğer kendilerine eşit olanaklar sağlanmışsa başka bir takıma geçmeyi düşünmemektedirler yada geçme durumunda yine de kişisel açıdan uyum göstereceğini bildiği elemanlar topluluğunu seçmektedirler.

-Grup saygınlığından yararlanan oluşumlar:

Bireyler, üyeleri olmakla saygınlık kazanacakları için herhangi bir takımı seçmektedirler. Bu takımlar genellikle sportif liglerde başarılı olan takımlar olarak ortaya çıkmaktadır.

-Zorunlu oluşumlar:

Bir üye, resmi, belirli organizasyonlar çerçevesinde başka üyelerle bir araya gelebilir. Örneğin şehir karması, bölge karması, ulusal takımlar gibi oluşumlarda kendi seçiminin dışında bireylerle bir arada bulunacaktır(Demirkol, 1985).

III.1.2.2. Takım Sporlarında Grup İçi ve Gruplar Arası Süreçler

Bir grup içinde bulunmanın, grupla sıkı ilişkiler kurmanın kişilik üzerine olumlu etkileri vardır. Gruplaşma, sevgi, dayanışma güven duygusu kazandırır. Sporcunun kendini gösterebileceği bir çevrede düşünceleri, tutumları, sivrilikleri grubun samimi ve duygusal

havası içinde yontulur. Gittikçe çevreye uyum sağlar, yeni bir görüş ve duyuş ufukları açar. Amaçlar ve bu amaçlara ulaşma yolları genellikle gruplar tarafından biçimlendirilir.

Grupta prestij, tanınma olanakları artar, kişisel güven sağlanır. Gruptaki tartışma ortamı genellikle fikirlerin tanımlanmasını bu da yeni görüşlerin doğmasını sağlar.

Grup içi ilişkiler çok önemlidir. Karşılıklı benimseme olmadıktan sonra grup hayatı doyurucu olmaz. Bireyler gruplara yine grup aracılığıyla kabul edilmektedir. Benimseme, birbirine etki yoluyla veya grup ortamı içinde ifade edilen duyguların, davranışların ve isteklerin karşılıklı hareketlerinden doğar. Bireyler kendi davranışları bakımından sorumluluk duymayı ve faaliyetlere katılmayı, sorumluluk almayı becerebildikleri zaman grup çalışması oluşur. Doyurucu grup ilişkileri yaşamış olan bireyler olgunlaşır.

Kişiler grupların iktidar hırslarını da kontrol eder. Gruplar kişilerin otorite sahibi olmak veya bir otoriteye bağlı olmak bakımından duydukları ihtiyaçlar arasındaki çatışmanın yok edilmesine yardımcı olurlar. Gruplar bireyin kendilerini ifade edebilecekleri ortamlar yaratırlar(Bayırlı, 1985).

Bir spor takımını düşünürsek; bir takım hem sosyal veya kişiler arası grup aktiviteleri, hem de grubun göreve ilişkin aktivitelerine sahiptir. Takımın veya grubun ölçüleri genişledikçe birliktelik ve üretkenlik azalmaktadır. Bu kısmen iletişimin azalmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda grup genişledikçe grubun homojenliği ve stabilitesi düşebilir. Böylece grup içi tarafların gelişmesi teşvik edilmiş olur.

Bir takımda sporcunun davranışları elemanlar arasında etkili bir yer tutar. Takımların sahip olduğu karakteristikleri bazen anlamak zordur. Her zaman bireysel güç ve yetenek önemlidir. Takımları başarıya götüren iki hedef vardır. Bunlar takım performansı ve bireysel tatmindir(Moralı, 1994).

Takım sporlarında takımı meydana getiren sporcuların aynı amaca yönelik olmasının temelinde grup dinamiği yatar. Grup; belli bir amaç ve motiflere sahip, aralarında duygusal ve zihinsel ilişkileri olan, etkileşim halinde, değişik rol ve konumlara sahip aynı türden birden fazla bireyin oluşturduğu topluluktur. Takım ise birden fazla bireyin ortak düşünce ve duyguyla hareket ederek, performansın ve bireysel tatminin ön plana çıktığı, uzun süreli birlikteliğin olduğu gruplara denir(Başer, 1998).

Spor da sosyal gruplar düşünülduğünde bundan bir takım akla gelir. Ama gerçekte spor da yaşamın diğer alanlarında olduğu gibi farklı hedeflere, işlevlere ve kurallara sahip gruplar vardır.

O halde sporda gruplar sadece top oyunları ve takımları gibi birbirleriyle iş birliği yapan gruplardan ibaret değildir. Bunlar spor gruplarının bir biçimidir(Moralı, 1994).

Takım sporları dediğimizde aklımıza futbol, basketbol, voleybol ve hentbol gibi sporlar gelmektedir. Takım sporcuları ile görüşmelerde ortaya çıkan sonuç, öncelikle takım ruhu ve toplumsal uyumluluğun geliştirdiği arkadaşlığın çok iyi olduğunu, yeri geldiğinde birbirleri ile rekabet halinde olmalarına rağmen arkadaşlıklarının her zaman devam ettiğidir. Takım sporlarında sporcular öncelikle takımın başarısını ön planda tutup sonra kişisel başarısını düşünmektedir. Takım sporlarında başarılı olabilmek için davranışların, çevreyle ilişkilerin, takım içi arkadaşlığın iyi ve gerçekçi olması gerekir.

Spor takımlarının oluşması, grupların oluşmasıyla birçok benzerlik göstermesine rağmen başlıca fark olarak üyelerin belli ölçülerde kendi istemlerinin dışında bir araya gelmeleridir. Öncelikle profesyonel futbol takımları ele alındığında transfer denilen olgu futbolcuların değişik takımlarda yer almalarını belirleyen bir nitelik kazanmaktadır (Tiryaki, 2000).

Takımı oluşturan sporcuların arasındaki iletişim ve etkileşimin nitelik ve niceliği sporcuların uyumlu yada uyumsuz kişilik yapılarına sahip olmaları, heyecansal ve ruhsal zorlamalara karşı az yada aşırı duyarlı olabilmeleri gibi özellikleri, birbirine ve takıma karşı tutum ve davranışları grup dinamiğini olumlu yada olumsuz yönden etkiler.

İletişim gruplarında amaç ve hedef direkt olarak bu süreçtedir. Özellikle spor kulüplerinde iç ve dış etkenler ile grup süreçleri bozulmakta ve bunun sonucu olarak grup dinamiği ve takımın performansı olumsuz olarak etkilenmektedir. Diğer gruplarda süreçler, grubun amacına yöneliktir; buna karşı iletişim gruplarında amaç grup süreçleridir (Başer, 1998).

İnsanlar arası ilişkiler sosyal gruplarda gerçekleşir. Bunlar; birbirini tanıyan, aynı amaçlar peşinde koşan, aynı değerleri, normları ve davranış modellerini paylaşan ve sürekli olarak birbirleriyle iletişimde bulunan en az iki kişinin birlikteliğinden oluşur.

Takımlar konusunda gerçekten neler olup bittiğini ve neler olmadığını görüp anlamamızı sağlayan bir perspektife ihtiyacımız vardır. Organizasyonların ve yöneticilerin

tasarımları, takım üyelerinin düşünceleri, duyguları ve hareketleri ile takımların dinamiğini nasıl şekillendirdiğini anlamaya ihtiyacımız vardır.

Organizasyon sistemleri ve yapıları, takımların problemlerini arttırabilir, ya da bireylerin farklı şekilde hareket etmelerini sağlayacak teşvikler yaratabilirler. Organizasyon sistemindeki çelişkiler, etkisiz ya da yıkıcı takım konuşmalarına, takım dinamiğinin istikrarsız hale gelmesine ve hayal kırıklığı yaratan sonuçlarla karşılaşmasına neden olabilir.

Takım sporlarında başarılı olabilmek için davranışların, çevreyle ilişkilerin, takım içi arkadaşlığın iyi ve gerçekçi olması gerekir. Bir spor takımı ele alındığında, o takımın hem sosyal hem de kişiler arası grup aktiviteleri incelendiğinde takımın yada grubun ölçüleri genişledikçe birliktelik ve üretkenliğin azaldığı görülmüştür. Bu da iletişimin azalmasından kaynaklanmaktadır.

III.1.2.3.Takım Sporlarında Liderlik

Liderlik her zaman bir grup içinde vardır. Liderin olabilmesi için her zaman etkilenenlerin ve etkileyenlerin olması gerekir. Gruptan ayrı bir kişi lider olamaz. Bu nedenle öncelikle grup ve liderlik süreçlerini birlikte incelemek gerekir (Can ve ark 1993).

Demokratik liderliğin varlığı gruba etkisini kuvvetlendirir. Kişiler grubun planlama çalışmasına katılmaya teşvik edildikleri zaman olumlu hareket bularak kendilerini göstermek isterler. Grup lideri teşvik edici durumlar yaratarak sorunların çözümlenmesine herkesin hür olarak katılmasını sağladığı oranda gruba dinamizm ve canlılık katar(Bayırlı, 1985).

Bir grup ve liderlik süreci karşılıklı olarak birbirine bağlıdır. Bir grup, liderliğe sahip olmalı ve birlik oluşturabilmelidir. Aksi halde bireyler grup meydana getiremezler, sadece bireyler topluluğu olarak kalırlar.

Yapılan araştırmalar, grup üyelerinin yeteneklerini, kişiliklerini ve grubun yapısı hakkında ortaklığı belirlemekle kalmayıp, grupların performanslarının anlaşılmasıyla da ilgilenmişlerdir. Bu araştırma yaklaşımının özelliği, bireyin ve grubun davranışının grup yapısı ve bireysel özellikleri arasındaki özelliklerden dolayı olmuştur. Bir spor takımının performansı takım yapısıyla ilgili olan kişilerin pozisyonları (mevki) grup içerisindeki işlevleri kişilik ve yetenekleri ile beraber bireysel değişkenlere bağlıdır. Bu değişkenler, bağlılık ve yardımlaşmadır.

İyi bir takım liderinin özellikleri üzerinde Cooper ve Payne (1972) İngiltere Futbol liginin 1' inci yarısında 22 takımın performansını incelemişlerdir. Bu araştırmada yönelme envanteri kullanılmıştır. Yönelme envanteri (Baas,1962) liderliğin kişiye veya işe yönelmenin takım performansının en iyi belirleyici olduğu bulunmuştur. Çok başarılı bir takımda liderin işe yönelim derecesinin çok büyük olduğunu göstermiştir. Otoriteler çeşitli yönelimlerin değişik kombinasyonları ile antrenörlerin başarısızlığına ilişkin yorum yapmamışlardır. Araştırmada bazı liderlerin işe ve kişiye yönelmede başarılı olduğu görülmüştür. Burada bu tip liderin işe yönelmede başarılı olup kişiye yönelmede başarısız olanlardan daha çok başarı elde edebilecekleri beklenilmektedir. Takımın formal yapısı ve takım üyeleri arasındaki informal ilişkiler ile ilgili çalışmalarda kişiler arası ilişkiler ve bağlılığın takım başarısına büyük ölçüde ortak olduğunu göstermiştir.

Antrenörler, bir liderlik pozisyonunun sorumluluklarını saptayabilmek için önce kendi kişilik ve pozisyonunu analiz etmelidir. Tipik olarak bazı durumlarda kararlar vermek zorunda olduklarında bu kararları çok çabuk uygulamalıdır.

Çünkü bazı grup tartışmaları uzamalara neden olur ve grup havası bozulur. Antrenörler, lider olarak durumu anında ortadan kaldırmalıdır. Ancak yine de her antrenörün her ortamda iyi bir lider olacağı göz ardı edilmemelidir. Zayıf ve güçlü yönlerini analiz edebilen her antrenör, iyi bir lider olmak için çalışır. Antrenörleri ilgilendirdiği kadar oyuncularını da ilgilendiren kararlara oyuncuların inanması gerekir. Bu ortam sağlanmadığı zaman antrenör başarısız olur. Sporcular antrenörün taktik düşüncesini paylaşmalıdır. Antrenöre bir lider olarak sevgi ve saygı göstermelidir.

Lider olarak antrenör veya takım kaptanı kolektif birçok sorunu çözümlenmekle yükümlüdür. Bu nedenle aşağıdaki psikolojik bilgileri uygulamaya çalışmalıdır.

-Bir kişinin davranışı dolaylı olarak daha başarılı bir şekilde etkilenip yönlendirilebilir.

-Dolaylı olarak davranışların yönlendirilmesi en iyi şekilde gereksinimlerin doyurulması ve kolektif(ortak) ilgilerin ortaya konmasıyla yapılır.

-Değişik ortak davranışların geliştirilmesinin temeli kişinin kendi çevresindeki gereksinimleri ve sonuçları ortaya çıkarıp uygulamasıyla mümkündür.

-Bir sporcunun tamamen bağımlı olma hissi onu pasifliğe ve sorumsuzluğa iter.

-Bu bağımlılık gerekli bilgi anlayışı ve bilinçli bir disiplin çerçevesinde biçimlendirilir(Demirkol, 1985).

III.1.3. TAKIM BİRLİKTELİĞİ KAVRAMININ TANIMI

Takım birlikteliği, daha geniş kapsamda sosyolojik bir terim olan “grup birlikteliği”, “groupcohesion” ile özdeştir. Her ikisi belli bir hedef için çalışan takım veya grubu bir arada tutan birliktelik, bağlılık olarak ifade edilmektedir. Festinger, Schachter ve Back (1950), bunu elemanların grup içinde kalması üzerinde rol oynayan kuvvetlerin toplamı olarak ifade etmektedirler.

Takım birlikteliği kelimesinin tanımı genel olarak insanların varsaydığı “takımdaki birlik ne kadar fazlaysa başarı da o kadar fazladır” görüşünü üstü kapalı olarak taşır. Bu tanım şöyledir: bir grubun birlik halinde hedeflerini gerçekleştirmek veya bireysel ihtiyaçlarını tatmin etmek üzere birlik halinde kalmaya eğiliminin dinamik bir sürece yansımasıdır(Duda, 1998).

Takım birlikteliği kavramı çerçevesinde takım uyumu önemlidir. Takım uyumu sadece birbirine benzer yapıda insanların bir araya gelmesi ile gerçekleşmez. Birbirine tezat iki elementin mükemmel uyumu ile meydana gelen suyun hayatımızda önemli bir yeri vardır. Buna benzer olarak sodyum ve klor iyonlarının yani bir patlayıcı, bir zehirli maddeden gene hayatımızın vazgeçilmez bir maddesi –sofra tuzu- oluşur(Altay, 2004). Doğadaki bu olayları “takım” kavramı ile özdeşleştirecek olursak; takım içerisinde birbirinden farklı insanların uyumlu çalışma ihtimalinden söz edebiliriz. Tıpkı girinti ve çıkıntıları mevcut olan cisimlerin birleşmesiyle anlamlı bir resim oluşan puzzle oyunu gibi, takım içerisinde de bireyler arkadaşının eksiklerini kendi fazlalıklarıyla kapatarak, birbirini tamamlayarak uyumlu bir birliktelik sağlayabilirler.

Bu bağlamda “sinerji” kavramı karşımıza çıkıyor. Sinerji benzerliklerden mi doğar, yoksa farklılıklardan mı? diye sorsak, alacağımız cevap hiç değişmez: “Tabii ki farklılıklardan.” Bir futbol takımı bunun en güzel örneğini oluşturur. Farklı ayaklarını iyi kullanan oyuncuların yanı sıra, ağırlıklı olarak fiziğini veya tekniğini kullanan oyuncular da bir futbol takımı için gereklidir. Unutmayalım ki, Atatürk ve İnönü, mizaç özellikleri açısından birbirinden bütünüyle farklı insanlardı, ancak bu iki liderin olgunluklarıyla yarattıkları sinerji, bir ulusun kaderini değiştirdi(Batlaş, 2001).

Carron (1982)’ de takım birlikteliğine ilişkin bir model geliştirmiştir. Bu model de takım birlikteliği belirleyicilerin ve sonuçlarının bir fonksiyonu olarak tanımlanmıştır. Birlikteliğin belirleyicileri(İşbirliği, istikrar, homojenlik, başarı), takım elemanları arasında birlikteliği geliştirmeye yarayan faktörleri ifade eder.

Takım birlikteliğinin sonuçları(başarı, performans, tatmin) ise; takım elemanları arasındaki birlikteliğin bir sonucu olarak bilinen faktörlerdir(Moralı, 1994).

Takımdaşlık (takım birlikteliği), Grubun amaç ve hedeflerinin takibinde birlikte olma eğilimdeki bir grubun dinamik ürünü ise: Görev Birliktelik ve Sosyal Birliktelik tir.

III.1.3.1.Takım ve Grup Birlikteliği

Birleşme, birliktelik terimi “birbirine yapışmalar” anlamına gelen Latince “Cohaesus” dan türemiştir. Birleşme terimi sosyal psikologlar tarafından grup davranışlarını anlatmak için kullanılmıştır. Birleşme, birliktelik, bir grup içinde bireysel elemanlar arasındaki bağılılığın kuvvetini yansıtır.

Carron (1982) tarafından takım sporlarında birlikteliğe ilişkin kavramsal bir model geliştirilmiştir. Gruplar dinamik bir yapıdır. Statik değildir. Yaşam içinde aktif bir bütünlük göstermektedir. Pozitif ve negatif olan bir takım yönleri bulunmaktadır. Grup elemanları ile aralarında belirgin bir ilişkinin olması söz konusudur. Grup birlikteliğinde iki genel kategori bulunmaktadır. Bunlar grup bütünlüğü ve bireysel çekiciliktir. Her iki boyut da birbirleriyle ilişkili olarak grup-görev ve grup-sosyal açısından bir görünümü içermektedir(Moralı, 1994).

III.1.3.2.Görev ve Sosyal Birliktelik

Hagstrom ve Selvin (1965), Mikalachi (1969), Peterson ve Martens (1972), takım birlikteliği ile ilgili en az iki farklı ve bağımsız boyut olduğunu göstermişlerdir. Boyutlardan biri sosyal birliktelik diğeri görev birlikteliktir.

Sosyal birliktelik, takım elemanlarının birbirlerini ne dereceye kadar sevdiklerini ve bu gruptan hoşlandıklarını ortaya koyar. Ayrıca birbirleriyle olan arkadaşlıklarının seviyesini de yansıtır. Buna karşın görev birliktelik bir grubun elemanları özel ve tespit edilmiş bir amaç elde etmek için beraber çalıştıkları düzeyi yansıtır. Bu genelde takım ve grubun oluşturulduğu amaç sebebiyle birleştirilmiştir.

Takım birlikteliğinde, iki tipin birbirinden bağımsız olarak nasıl işlendiği rahatlıkla görülmektedir. 1978 Dünya Şampiyonu olan New York Yankees görev birlikteliği konusunda dünyanın en iyi takımlarından biri olarak gösterilmekteydi. Fakat sosyal birliktelik açısından çok zayıflardı. Takım elemanları birbirleriyle kavga ediyorlardı. Klikler oluşmuştu. Lenk (1969)’ da buna benzer bir çalışmada aynı sonuca ulaşmıştır.

Mikalachi (1969), görev birliktelik bakımından yüksek olan grupların formal grup hedeflerine ve buna benzer hedeflere ulaşmadaki başarısıyla belirlenebileceğini ortaya koymuştur. Yüksek sosyal birlikteliğe sahip gruplar, sosyal etkileşim ve eleman çekiciliğinin grup hedeflerinden daha önemli olduğunu düşünür. Bu yüzden takım birlikteliğinin sosyal boyutunda çok yüksek bir skora sahip olan fakat hala takımın hedeflerini yakından tanımayan bireyler olabilir.

Görev ve sosyal birliktelik takım grubunun oluşturduğu amaç sebebiyle birbirinden daha düşük veya yüksek olabilmektedir. Burada amaç ilk olarak takımın oyunu kazanması için çalışmalardır. Sosyal birlikteliği yüksek olan bir takımın görev birlikteliği düşük olabilir. Buna benzer diğer bir takımın tüm dikkati görevini gol atmak üzerine toplamış olabilir. Fakat sosyal objeler üzerinde ilgisi az olabilir. Doğrusu en büyük sosyal problemi olanlar başarılı birer profesyonel sporcu olabilirler. Fakat sporda profesyonel bir yaklaşım, kazanmak için birlikte hareketle çalışmak, verimi yükseltir. Sonuçta görev ve sosyal birlikteliği aynı düzeyde geliştirmek verimi yükseltecektir(Moralı, 1994).

III.1.4. TAKIM BİRLİKTELİĞİ PERFORMANS İLİŞKİSİ

Antrenörün bakış açısından takım birlikteliğinin; takım performansını ve başarısını etkileyip etkilemediğinin önemi büyüktür. Antrenörler takım elemanlarının arasında ortaya çıkan sürtüşmeleri, çatışmaları çözmekle yükümlü olduklarını hissetmektedirler. Sportif başarı ile birlikte ortaya çıkan problemlerin çözülebilmesi için, 3 önemli faktör bilinmelidir: Bunlar; konuya ilişkin literatürün ortaya konulup yorumlanması, nedensellik yönünün belirlenmesi ve takım performansı bakımından takım ve bireysel tatminin rolü açıklanmalıdır.

Performans düzeyleri üzerinde, birlikteliğin etkisini ortaya çıkaran pek tutarlı sonuçlar bulunamamıştır. Bazı araştırmalar başarılı takımlarda daha fazla birliktelik üniteleri olduğunu önermelerine rağmen bu düşünce bütün spor dallarında ortaya konulmamıştır.

Klein ve Christiansen (1969), Martens ve Peterson (1971), Arnold ve Straub (1972)' de yaptıkları araştırmalarında, basketbol takımlarında, birliktelik ve performans arasında pozitif bir ilişki bulmuşlardır. Ayrıca Lenk (1969), kürekçilerde yapmış olduğu bir araştırmada da pozitif bir ilişki bulmuştur. Diğer bir araştırma, Landers ve Lushen

(1974), görev yapısının işbirliğine ilişkin teoriyi ilk öne süren kişiler olmuştur. Görev boyutu Landers ve Lushen tarafından sunulmuş olan, müşterek düzeyde birbirini etkilemeyi içerir. Birbirini etkileyen takımlarda grup çabası takım çalışmalarının bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum Thomas (1957), tarafından yüksek düzeyde karşılıklı dayanışma olarak açıklanmıştır(Moralı, 1994).

Slater ve Sewell (1994), GEQ' nun (Group Enviroment Questionare) takımdaki birliğe dair daha eksiksiz bir resim elde etmek için büyük bir potansiyel olduğunu iddia etmişlerdir. Ne var ki, GEQ birlik ve performans arasındaki ilişkiyi konu alan oldukça az çalışmalarda kullanılmıştır(Carron, Bray, 2002).

Slater ve Sewell' in gözlemlerinin ardından (1994), çeşitli yazarlar GEQ' yu kullanarak sporda başarı ve takım birlikteliğiyle arasındaki ilişkiyi ölçmeye çalışmışlardır. Ne yazık ki, bu araştırma şu temel soruyu cevaplamakta eksiklik göstermiştir. Takım birlikteliği takımın başarısını olumlu yönde etkiler mi? eksikliklerden biri sporcuların birlik konusundaki farklı algılayışlarıdır. İstatiksel olarak analizler çok sayıda sporculardan alınan cevaplarla yapılır, takımlarla değil. Analizin birimi olarak birey olarak sporcu kullanmak uygun değildir. Bu nokta Carron ve Spink tarafından vurgulanmıştır.

Grup dinamikleri literatüründe 1920' lerden beri tartışılan bir sorun vardır. (Alport,1924), analizlerde birim olarak birey mi yoksa grup mu alınmalıdır. Bu sorunun belli bir cevabı yoktur ama sorunun doğasına bağlıdır. Birlik, birey olarak sporcuların zihninde varolan bir biliştir. Eğer ilgili soru birlik ilişkisinin bireysel davranıştaki yerini soruyorsa, bireyin birlik konusundaki bilişi ön planda olur. Fakat eğer odak noktası grupsal davranışsa o zaman analiz için uygun birim gruptaki ortalama birlik bilincidir.

Dolayısıyla bireyi analizin birimi olarak kullanmak bu soruyu cevaplamaya yetmez. Sporcuların bireysel birlik bilinçleri kişisel ya da takımsal üretkenlikle ya da başarıyla ilgili midir? Ne var ki, böylesine bir strateji takım birlikteliğiyle başarı arasındaki karışık ilişkiye yeterince ışık tutmaz(Carron, Bray, 2002).

Performans ve birliktelik, sportif performans ve takım birlikteliği arasında belli spor dallarında pozitif ilişkileri saptanmıştır. Bununla birlikte bu elde edilen sonuç ilişkinin yönü hakkında bize neyi anlatır? Takım birliği performansın gelişmesine neden midir?

Karşımıza çıkan bu tür sorulara ilişkin yanıtları pek çok araştırmacı vermeye çalışmıştır. Peterson ve Martens (1972), tarafından yapılan bir çalışmada nedensellik ile

ilgili sorulara yanıt vermeye çalışmışlardır. Görev birliğinin takım performansını geliştirdiği basit olarak düşünüldüğünde diğer bir soruyu akla getirmiştir. Nedenselliğin yönü nedir? Martens ve Peterson tarafından yapılan iki çalışma da benzer araştırmanın her iki kısmıydı. SCQ ile 112 Basketbol oyuncusu arasında takım birliğini ölçmüşlerdir. Ölçüm müsabakadan iki gün önce ve müsabaka sonrasında olmak üzere iki kez yapılmıştır. Takım performans başarısı kazanan müsabakaların sayısı ile saptanmıştır. Martens ve Peterson (1971), Peterson ve Martens (1972), bu araştırma sonu raporunda ilk müsabaka öncesi takım birlikteliği, takım çalışması ve oyuncular arası ilişki değerlendirilerek takım performansının takım birlikteliği ile ilgili olduğu sonucunu ortaya çıkarmışlardır. Takım birlikteliğinin ilk müsabaka öncesinde ölçülmüş olması birlikteliğin yükselmesinin takım başarısının yükselmesine neden olduğu fikrini vermiştir. Takım birlikteliğine ilişkin ikinci raporlarında, sezon sonunda yapılan ölçümde takım birliği ve performans arasında yüksek bir ilişki bulmuşlardır.

Genel anlamda ortaya çıkan bu tabloya göre performans ve birliktelik arasında en azından iki kez belli bir zaman periyodunda ölçümün yapılması takımın düzeyini güvenilir olarak ortaya çıkaracaktır(Moralı,1994).

III.1. 5. TAKIM ÇALIŞMASI AÇISINDAN SPORDA İLETİŞİM BECERİLERİ VE EMPATİ

İnsanlar arası iletişim; duygu, düşünce ve bilgi alışverişine denir. Duygu ve düşüncelerin bir bilgi olarak aktarılmasında tüm faaliyetler iletişimin temeline ışık tutar.

İletişim başka bireylerle yapılandırılan bir süreçtir. Özellikle takım lideri ve üyeleri arasında daha farklı konuşlandırılmalıdır. Çünkü “lider-takım ilişkileri iletişim stratejilerinin odak noktasıdır. Bu bağın kuvvetlendirilmesi için elden geldiğince çaba sarf edilmelidir. İletişim eyleminin kendisi tek başına güçlü bir bağ kurma aracıdır”

Takım içerisindeki iletişimde ilerleme sağlayabilmek için, üyeler arasındaki ilişkilerinde düzgün bir gelişim ve ilerleme kaydetmesi gerekir. Üyeler arasındaki ilişkiler dürüst ve samimi değilse, bu takımda etkili bir iletişim varlığından söz edilemez. Takım bütünlüğünün devamlılığının sağlanması için, bu durumda devreye empati girer.

Empati, bir kimsenin kendisini karşısındakinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlaması anlamına gelmektedir. Empati iletişim becerilerinin

geliştirilmesinde en önemli faktörlerden birisidir. Bir insanın anlaşılması ancak empati kurarak, yani hayata onun bakış açısıyla bakarak mümkündür. Bu nedenle takım üyelerinin birbirlerini daha iyi anlamaları ve aralarındaki iletişimde verimliliğin artırılması için birbirlerinin rollerini bir süre oynamaları gerekir(Peltekoğlu,1994).

İletişim her alanda olduğu gibi spor alanında da profesyonel anlamda atılan önemli bir adım olarak görülmektedir. Çünkü sporda iletişim sağlanırken hemen hemen bütün iletişim evreleri (sözlü, yazılı, görsel) geçirilmektedir. Öte yandan Bender'in "iletişimin neredeyse her işin hayati bir parçası durumuna geldiği" saptamasının spor açısından ne kadar yerinde olduğu görülmektedir(Bender, 2000).

III.1. 6. SPORDA İLETİŞİM KAVRAMININ SPORCU PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ÖNEMİ.

Günümüzde sportif performans kavramının inanılmaz bir şekilde yükselmesi sporcuların başarıları arasındaki farkı çok küçük zaman birimleriyle, milimetrelere kadar düşmesini sağlamış ve her geçen gün ardı ardına kırılan rekorlar arasındaki mesafeler kapanmaya başlamıştır. Özellikle bilim çevreleri sporculardaki performansın inanılmaz şekilde yükselmesinde birçok farklı yöntem üzerinde durmakta ve performansın yükselmesindeki değişkenleri ayrı ayrı test ederek her birinin hangi ortamlarda hangi sıklıkta kullanılacağına ilişkin araştırmalar yapmaktadırlar.

Sporcu açısından gerek fiziksel gerekse de psikolojik antrenman yöntemleri konusunda birçok çalışma yapılmış ve birçok bilimsel veriye ulaşılmıştır. Ancak sporcunun yoğun antrenman programlarına katılması, antrenörün isteklerini yapması ve tüm müsabaka boyunca arkadaşları ile uyumlu bir şekilde müsabakayı belirli bir performans seviyesinde tamamlayabilmesi gerek antrenör gerekse de sporcu arasındaki farklı bir özelliğin olması gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu özellik hem sporcu açısından hem de antrenör açısından "iletişim becerisi" olarak belirlenmiştir. Çünkü sporcu ne kadar üst düzeyde sporcu olursa olsun veya antrenör ne kadar iyi teknik ve taktik açısından bilgi donanımına sahip olursa olsun, karşılıklı verimli bir iletişim bağı kurulmadığında sporcu istenileni yapamayacak, antrenör ise bilgilerini ve deneyimlerini sporcuya aktaramayacaktır. Böylece hem sporcu hem de antrenör başarısız olmaktan kendilerini koruyamayacaklardır.

Bu bağlamda takım sporlarında ve bireysel sporlarda gerek fiziksel yüklenme, gerek sporcu-antrenör iletişimi, gerekse de teknik-taktik etkenler performans üzerinde etkilidir. Bu etkenlerden de özellikle “sporcu-antrenör” ilişkisinin doğası gözlenmekte, performans üzerinde büyük oranda etkili olmaktadır(Erkan, 2002).

Bu nedenle sporcu-antrenör ilişkisinin temelini oluşturan etkili iletişim becerilerinin kulüp içinde kullanımı hem sporcu performansını hem de takım performansını yükselten bir faktör olacaktır. Sporda antrenör kavramına baktığımızda, antrenörün kişilik özelliklerinin belirlenmesi ve kapasitesinin saptanması zaman ister. Bu nedenle antrenör seçiminde atama yöntemine göre hareket edilir.

Ancak liderlik olgusuna baktığımızda antrenörün üç temel ögeye sahip olması gerektiğini görebiliriz. Bunlar:

- Etkilenme
- Harekete Geçirme
- Eşgüdüm'dür.

Bu konu üzerinde birçok araştırma yapan Carron, evrensel olarak liderlik nitelik ve özelliklerinin olmadığını fakat liderlik zekâsı adını verdiği kavramın liderlik açısından çok önemli olduğunu ve liderlik zekâsının grupların performanslarındaki bazı bağlantılara bağlı(Carron,1980) olduğunu belirlemiştir. Bunlar;

- Liderin Motivasyon Düzeyi
- Liderlerin Deneyim Düzeyi
- Liderin Kendine Yardımcı Olanlarla İlişkileri
- Liderin Grup Üyeleriyle Olan İlişkileri' dir.

Yukarıda verilen antrenörün sahip olması gereken özellikler ve Cannon tarafından da belirlenen lider ve grup amaçları ile bağlantısı olan özellikler incelendiğinde birçoğunun iletişim kavramı ile bağlantılı olduğu görülebilecektir Çünkü, antrenör birinci öncelikle tek tek sporculara karşı ve takıma sorumluluğu olan kişidir. Sporcularını tanımak, onların kişisel özelliklerini bilmek ve bu verilere göre davranışlarını belirlemek zorunda ve buna benzer verilerin elde edilmesi için de etkili iletişim becerilerine sahip olmak zorundadır.

Bu amaçla iletişim kavramının spor alanı içindeki önemi ve sporcu performansında elde edilecek değerler ve takım bağlılığı açısından değerinin incelenmesi gerekmektedir.

II.1.7. TAKIM SPORLARINDA İLETİŞİM KAVRAMININ SPORCU PERFORMANSI ÜZERİNDEKİ ÖNEMİ

Günümüzde sportif performans kavramının inanılmaz bir şekilde yükselmesi sporcuların başarıları arasındaki farkın çok küçük zaman birimleriyle, milimetrelere kadar düşmesini sağlamış ve her geçen gün ardı ardına kırılan rekorlar arasındaki mesafeler kapanmaya başlamıştır. Özellikle bilim çevreleri spordaki performansın inanılmaz şekilde yükselmesinde bir çok farklı yöntem üzerinde durmakta ve performansın yükselmesindeki değişkenleri ayrı ayrı test ederek her birinin hangi ortamlarda hangi sıklıkta kullanılacağına ilişkin araştırmalar yapmaktadırlar.

Sporcu açısından gerek fiziksel gerekse de psikolojik antrenman yöntemleri konusunda bir çok çalışma yapılmış ve bir çok bilimsel veriye ulaşılmıştır. Ancak sporcunun yoğun antrenman programlarına katılması, antrenörün isteklerini yapması ve tüm müsabaka boyunca arkadaşları ile uyumlu bir şekilde müsabakayı belirli bir performans seviyesinde tamamlayabilmesi gerek antrenör gerekse sporcu arasında farklı bir özelliğin olması gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu özellik hem sporcu açısından hem de antrenör açısından “iletişim becerisi” olarak belirlenmiştir. Çünkü sporcu ne kadar üst düzeyde olursa olsun karşılıklı verimli bir iletişim bağı kurulamadığında sporcu istenileni yapmayacak veya yapamayacak, antrenör ise bilgilerini ve deneyimlerini sporcuya aktaramayacaktır. Böylece hem sporcu hem de antrenör başarısız olmaktan kendilerini koruyamayacaktır.

Bu nedenle takım sporlarında ve bireysel sporlarda gerek fiziksel yüklenme gerek “sporcu-antrenör” iletişimi gerekse de “teknik-taktik” etkenler performans üzerinde etkilidir. Bu etkenlerden de özellikle “sporcu-antrenör” ilişkisinin doğası gözlenmekte, performans üzerinde etkili olmaktadır(Ahola, Isoand, Hatfield, 1986).

III.1.7.1.Antrenör - Sporcu İletişimi

Spor sosyal bir ortamdır. İletişim, sözlü veya sözsüz olarak gerçekleşebilen ve insanların birbirini anlamasına ve ortak davranışlar sergilemesine olanak sağlayan bir araçtır. Gelişime açık olan bir sporcunun en fazla geliştirmesi gereken özelliklerden birisi iletişimidir.

Elit sporcularda antrenör-oyuncu iletişiminin sonuç ve performans için belirleyici olduğu bilinmektedir. Rejeski (1979)'ye göre bu durum "yükleme uyumsuzluğu" adı verilen bir duruma da yol açabilmektedir. Sporcular yüklemeleri yaşadıkları durumla ilgili faktörlere, antrenörler ise daha çok iç faktörlere bağlama eğiliminde olmaktadır. Bu durumun sebeplerinden birisi "izleyen-yaşayan" farkı olarak açıklanmaktadır. İkinci sebep ise, "kişi-yabancı" farkıdır. Sporcu, müsabaka sırasında kendi geçmiş yaşantıları ile de birleşmektedir. Böylece aralarında durumu değerlendirme açısından bazı farklılıklar doğabilmektedir(Karagözoğlu, 2006).

Sporcuların çevresi düşünüldüğünde, onu kariyerinde en fazla etkileyebilecek olan kişiler antrenörlerdir. Pek çok durumda sporcuların başarı ve başarısızlıklarından, sporculardan fazla antrenörler sorumlu tutulur.

Teknik ve taktik destek antrenörlerin öncelikli görevidir. Ama modern spor dünyasında antrenörlerin başarısı iyi derecede psikoloji bilmesiyle doğru orantılıdır.

III.1.7.2. Sporcuları Müsabakaya Hazırlama

Müsabakaya hazırlık, çeşitli uzunluklardaki antrenman dönemlerini içerir. Bu dönemlerin içinde kamplar, seyahat ve konaklamalar da bulunabilir. Bompa (1994)'ya göre müsabakaya hazırlık farklı aşamalarda gerçekleşir.

Türkiye'de antrenörlerin tamamına yakını sporcularını müsabakaya fiziksel, teknik ya da taktik açıdan hazırlarken, psikolojik hazırlık konusunda yetersiz kalmaktadırlar.

Müsabaka için psikolojik hazırlıkta en temel nokta, psikolojik antrenmanların uygulanmasıdır. Her antrenör kendi branşında ve genel olarak tüm spor durumlarında gerekli olan psikolojik antrenmanları uygulayabilme becerisine sahip olmalıdır.

Antrenör tarafından müsabaka öncesinde ve devre arası gibi kritik zamanlarda yapılan konuşmalar, sporcuların motivasyonu açısından önemlidir. Bazı durumlarda antrenörler müsabaka öncesi konuşmaları etkili yapabilirken, bazen etkisiz kalabilir.

Antrenörün yapacağı kritik konuşmalarda aşağıdaki konulara dikkat etmesi etki gücünü arttıracaktır:

- Konuşma her zaman esinlendirici ve şaşırtıcı unsurları içermelidir. Zaman zaman sporcuları şoktan çıkarmak için başka bir şokun gerektiği unutulmamalıdır.
- Bir önceki konuşmanın kopyası yerine yeni ve farklı bir konuşma yapılıır.
- Vurgular ve ses tonu oldukça önem taşır. Aşırı gerginliğe yol açmadan uygulanır.

-Ortaya yapılan bir konuşma yerine, sporculara ismen veya unvanlar ile hitap ederek iletişim kurulur.

-“Aslanım” “Kaplanım” “Size güveniyorum” “Benim için oynayın” gibi kişisel basma kalıp sözleri kimse dinlemez.

-Göz teması kurmak konuşma sırasında önemlidir.

-Yöneticilerin soyunma odasında işi yoktur. Onların konuşma yapması sporculara çoğu zaman yarar sağlamaz.

-Psikolojik antrenman uygulamaları sonunda mentörler motive edici konuşma ve uygulamalar yapabilir.

-Müsabaka öncesi konuşmalar olduğu kadar, müsabaka sonundaki konuşmalar da önemlidir. Bu konuşmalarda azarlama ya da tebrik etme yerine paylaşımaya yönelik bir içerik önemlidir.

-Eleştiri öldürücüdür. Aşırı dozlarda kullanılmamalıdır

-En kısa konuşma en iyi konuşmadır.

-Konuşmada duygular ve düşünceler birlikte yer almalıdır.

-Konuşmanın içeriğinde ahlaka aykırı sözler, küfür vb. uzun vadede zarar verir.

-Aslında kötü konuşma yoktur, kötü konuşmacı vardır.

-Konuşma için ön hazırlık yapılmalıdır.

-“Şimdi ve burada” yaşantısına dikkat edilmelidir. Ne geçmiş, ne gelecek değil, içinde bulunulan ana odaklanılır.

-Bazı durumlarda konuşmayı sporculardan biri yapmalıdır.

-İlerleyen gevşeme içeren antrenmanlar müsabakalardan en az 30 dakika önce uygulanmış olmalıdır. Hemen müsabaka öncesinde uygulanması doğru değildir.

III.1.7.3. Müsabaka Sonrası ve Antrenörün Psikolojik Desteği

Bir müsabakanın hazırlığı önceki müsabakada başlar. Pek çok takım, bir müsabakayı kazandığında sevinçten, kaybettiğinde ise üzüntüden her şeyi unuttur ve müsabakayla ilgili yapılması gereken değerlendirmeler sonraya bırakılır. Müsabaka kazanıldıysa prim açıklamak için, kaybedildiyse da geçmiş olsun demek için yöneticiler soyunma odasına gelirler. Bazı antrenörler kaybedilen maçlardan sonra adeta sporculara küserler. Daha da kötüsü ağızlarına gelen söylerler. Oysa sporcuların en fazla psikolojik

desteğe ihtiyaç duydukları zaman budur. Kaybedince yanlarında olmayan bir antrenörün birkaç gün sonraki maç için yapacağı konuşmanın etkisi, kendiliğinden kaybolabilir.

Kaybetme durumlarında antrenörün hiçbir şey olmamış gibi davranması tabii ki doğru değildir. Negatif duygulara da sahip olması doğaldır. Bunu dışarıya yansıtırken saldırgan olmayan bir şekilde göstermesi gereklidir.

Saldırgan olan bir tavır, içerisinde problem odaklı değil, kişi odaklı yaklaşım taşır. Örneğin, hatalı davranış gösteren sporcuya “aptal gibi oynadın” demek böyle bir ifadedir. Bazı antrenörler bundan kaçınmak için böyle anlarda göz göze gelmekten bile çekinirler.

Böyle bir durumda antrenörün etkili iletişim becerileri açısından üç unsuru içeren bir yaklaşım sergilemesi gerekir. Bunlar;

- Antrenörün sporcu ya da sporcular hakkındaki duygularını ifade etmesi
- Söz konusu durumun ne olduğunun açıklanması
- Bu durumun kendisini nasıl etkilediğinin ifade edilmesi(Karagözlü, 2006).

III.2. ANTRENÖR VE İLETİŞİM

İzleyen ve liderlerin başarılarının büyük ölçüde güçlü ve sağlam yapılandırılmış iletişim becerisine bağlı olduğu, başka bir ifade ile iletişimde ne kadar becerili olunursa o kadar başarılı olunabileceği vurgulanmaktadır(Yukelson, Weinberg, Richardson, Jackson, 1983). Bu nedenle başarılı bir antrenör ve etkin bir lider, olabilmek içinde antrenörün ilişki içinde olduğu ve karşılaştığı sayısız durumlar göz önüne alındığında iyi bir iletişim becerisine sahip olması gerektiği söylenebilir(Konter,1996).

Zaten, Yukelson (Lewis, Goodman, Fandt, 1994)da etkili iletişimin antrenör, sporcu, spor yöneticisi ve spor psikologlarında bulunabilecek güçlü araçlardan biri olduğunu ileri sürmektedir. Bu nedenle antrenörler, sporcularında kendilerine yardım ettiği hissini geliştirmesi ve her bir sporcunun aynı amaçlar için birlikte çalışması için açık iletişim modelleri kurmalıdırlar. Bu durum, antrenörün takıma olan ilgisi, kişiliği, antrenörlük felsefesi ve sabırlı şekilde sporcularla ilişki halinde olması karşılığında kurulacak olan açık iletişim modelleriyle başarılabilir.

Bloom(Erkan, 2002), antrenörün iletişim becerilerinin bir enerji açığa çıkardığını ve bunun “antrenörlük sürecinde” bütün faktörleri etkilediğini bulmuştur. Bloom’un

yaptığı araştırmalarda yer alan antrenörler, mümkün olduğunca en iyi olmaya çalışan ve mesleki yaşantılarını bütün boyutlarıyla ve başarıyla yerine getirmeye çalışan kişilerden seçilmişlerdir. Bloom'un araştırma sonuçları, başarılı antrenörlükte iletişimin çok önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Örneğin antrenörün sert olduğu ve iletişim problemleri yaşadığı bir durumda, bundan yukarıda belirtilen modelin merkezi konuları olan organizasyon, antrenman ve karşılaşma da etkilenmektedir. Daha sıkı çalışan ve daha etkili iletişim özellikleri gösteren antrenörlerle çalışan sporcular, içinde buldukları organizasyon, antrenman ve müsabakalarda; daha iyi gelişme, keyif alma, başarılı olma ve kendilerini bütün potansiyelleri ile gerçekleştirme çizgisini yakalayabilirler.

İletişimin etkinliğinde iletişim becerisi, özellikle başkalarını anlama ve onların duygu ve düşüncelerini onlarla özdeşleşerek görme duyarlılığı kazanma çok önemlidir. Davranış değişikliği kazandırmayı başarmada ana etkenlerden birisi iletişim becerisidir. İletişim becerisi: iletişim sürecinde başkalarını anlamada onların duygu ve düşüncelerini onlarla özdeşleşerek görme duyarlılığı kazanmaktır(Demiray, 2003).

İyi bir iletişimci olmaya çalışan antrenörlerin özellikle mesajları iletebilme ve iletilen mesajları anlayabilme konusunda kendilerini geliştirmeleri gerektiği, kısaca iyi bir mesaj gönderici ve kodlayıcı olmalarının önemi vurgulanmaktadır. Ancak bu noktada antrenörlerin sadece anlaşılma konusunda değil, anlama konusunda da gayret göstermeleri gerektiği unutulmamalıdır. Bu iletişim özelliklerin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek teknikler; mesaj iletilme sürecini izleme, bilgi akısını düzenleme, geri bildirimini etkin kurma, empati kurma, tekrar etme, karşılıklı güven duygusunu arttırma, etkili zamanlama, dili sadeleştirme, etkili dinleme ve etik iletişimi geliştirebilme olarak sıralanabilir(Gibson, Ivancevich, Donnelly, Hill, 1997).

Lunenburg ve Ornstein (Lunenburg, Ornstein,1991) etkili iletişimi gerçekleştirebilmek, iletişim engellerinin üstesinden gelebilmek ve karşılıklı anlamayı güçlendirebilmek için hem antrenörlerin hem de oyuncuların uzun soluklu cabalarının gerekli olduğunu vurgulamaktadırlar. Ayrıca, iletişim engellerinin üstesinden gelebilmek için takımdaki iletişimi geliştirmenin, bunun için de tekrarlama, empati, anlama, geribildirim ve dinleme becerilerine sahip olmanın önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Günümüz toplum ve örgüt yaşamında iletişim olmadan başarılı ilişkiler kurulması oldukça güçtür. Bu nedenle, etkili iletişim bireysel ve mesleki yaşamda başarılı olmada hayati bir öneme sahip olduğu kadar, insan gruplarını yönetmek içinde gereklidir(Singer,

1990), Martens (Konter,1996)'de bir grup insanın yöneticisi durumundaki antrenörler için geliştirilmesi gereken sekiz önemli iletişim becerisi üzerinde durmuştur;

- İletişimde bulunurken saygı ve değer verme,
- Pozitif yaklaşım,
- Bilgilendirmesi yüksek mesajlar verme,
- Tutarlılık,
- Dinleme becerisi,
- Sözel olmayan iletişime önem verme,
- “Güçlendirme ve Pekiştirme” ilkelerini bilme,
- Sportif becerileri öğretmede bilgi ve deneyim.

Hannula (Hannula, 2007.) antrenörlere sporcularıyla iletişiminde, uygulamaya yönelik önerilerini şöyle sıralamaktadır;

- Olumlu şeylerin üzerinde durun fakat olumsuz şeyler üzerinde dürüst olun,
- Doğru yaptıkları üzerinde önemle durun yanlışlıklarını görmezlikten gelin,
- İyi performanslarını güçlendirmek için övgüyü kullanın,
- Sporcu eğer daha iyi yapabiliyorsa yanlışlıklarını düzeltin
- Her çalışmada sporcularla konuşun. Göz ardı edilen sporcular olacaktır,
- Anlaşılması kolay kelimeler kullanın,
- Bir şeyi izah ederken vücudunuzu (beden dilini) kullanın
- Kısa ve öz cümleler kurun,
- Sporcularınızla konuşurken onlara isimleri ile hitap edin,
- Oyunculardan öğrendiklerini göstermesini isteyin. Ne hissettiklerini sorun,
- Bir konu üzerinde durun,
- Sabırlı olun. Eğer öğrenci öğrenmediyse, öğretmen henüz öğretememiştir.

Ansel ve Orlik (Erkan, 2002), antrenör ve sporcu iletişiminin geliştirilmesi konusunda yaptıkları çalışmada, iletişimin kalitesi için antrenörlerin, dürüst, pozitif, yapıcı ve sempatik olma, alınacak kararlarda takımın düşüncesini alma gibi olumlu davranış özellikleri göstermelerinin önemini vurgulamışlardır.

İletişim süreci insan davranışını değiştirmek, kişiler ve gruplar arası ilişkileri geliştirmek, örgütte bir haberleşme ağı kurmak ve koordinasyon sağlamak amacıyla kullanılır(Taymaz, 2000). İletişimde başarılı olan antrenörlerin işlerinde daha başarılı olabileceği yadsınamaz bir gerçektir. Çünkü tüm yönetim süreçlerinin temelinde yer alması

nedeniyle insan davranışlarını etkileyen önemli bir elemandır(Kaya, 1999). Etkili bir iletişimi gerçekleştirmeden etkili bir yönetimi gerçekleştirmek de zordur.

Etkili iletişim kurabilme yeteneği, iletişim becerileri veya iletişim engellerinin üstesinden gelebilmedir. Bu nedenle çalışmada, iletişim engellerinin üstesinden gelebilmek için literatürde sunulan öneriler incelenerek antrenörlerin sahip olması gereken iletişim becerileri alt başlıklar halinde sıralanmaya çalışılmıştır.

III.3. ANTRENÖRLERDE BULUNMASI GEREKEN İLETİŞİM BECERİLERİ

III. 3. 1. Etkileyici Konuşma ve İkna Becerisi

Etkili liderlerin duygu, düşünce ve görüşlerini açıkça ifade ettikleri, yani kendilerini ifade etmede rahat ve başarılı oldukları; buna karşın içine kapanık ve konuşkan olmayan liderlerin ne düşündükleri konusunda çoğu zaman astlarını merak işinde bıraktıkları bilinmektedir. Kendini kolaylıkla ifade edebilen ve düşüncelerini açıklıkla anlatabilen liderler beraber çalıştıkları örgüt üyelerine nerede ve nasıl tutum sergileyeceklerini, neye inanacaklarını ve nasıl hissedeceklerini kestirme olanağı da sunabilmektedirler(Nelson, 1995.). Takım lideri konumundaki antrenörün de etkileyici konuşması ve ikna becerisine sahip olması genel olarak kabul gören bir gerçektir. Ayrıca bu tip antrenörlerin oyuncularını takım hedeflerine yönelik daha iyi motive edebileceği de söylenebilir.

Başarılı yöneticilerin emredici olmaktan ziyade ikna edici oldukları vurgulanmaktadır. Yöneticiler, performansı arttırmak ve hedefleri başarılı şekilde gerçekleştirmek için ya makama bağlı yetkilerini ya da etkilerini kullanmak durumundadırlar. Ancak, makama bağlı yetkiler yerine etkilerin kullanılması iyi bir yöneticilik ve ikna edicilik için anahtar öge durumundadır. Nitekim iyi yöneticilerin örgüt çalışanlarını etkilerken ikna edici iletişim becerileri sergiledikleri ve bu yönleriyle diğer yöneticilerden farklılık gösterdikleri belirtilmektedir. Bu nedenle, ikna edici liderlerin, hedeflere ulaşmak için astlarına emir vermek yerine onları cesaretlendirmeyi tercih ettikleri söylenebilir(Nelson, 1995). Örgütsel liderlik için gerekli olan bu vasıf, antrenörlerin çok boyutlu fonksiyonları göz önüne alındığında başarılı antrenörlük için de gereklidir.

III.3.2. Empati Kurma Becerisi

Empati, bireyin kendisini karşısındakinin yerine koyabilme ve karşısındakinin bakış açısı ve ruh haliyle olayları görebilme becerisi olarak tanımlanmaktadır. Bu haliyle, iletişim sürecinde empati kurma, göndericinin kendisi yerine alıcı yöneliminde olmasını gerekli kılmaktadır (Gibson, Irwin McGraw-Hill, 1997). Kısaca, empati, karşı tarafın olaylara bakış açısını kestirebilme yeteneği olarak da ifade edilebilir (Lunenburg, Ornstein, 1991). Nitekim Goleman (Golaman, 2000), sorunları henüz ortaya çıkmamışken ya da oluşurken saptayıp tarafları yatıştırabilmenin veya potansiyel çatışma kaynaklarını önceden belirleyebilmenin anlaşmazlıkların çözümünde sahip olunması gereken becerilerden biri olduğunu belirtmektedir. Spitzberg ve Cupach (Meyer, Boster, Hect, 1988) ise empatiyi, iletişim yeterliliğinin ve becerilerinin gelişmesinde önemli bir değişken olarak görmektedirler.

Etkileyici bir konuşmacı olmanın yanı sıra, empatik dinleme ve empati kurabilme becerisinin de etkili yöneticilik için önemli olduğu ve iletişim sürecinde kritik değer taşıdığı belirtilmektedir (Umiker, 1993).

Empati kurabilme, göndericinin alıcı eğilimli olması ve alıcıya odaklanmasını gerektirir. Mesajı göndermeden önce özellikle duygu yüklü veya tartışmalı ortamlarda gönderici, alıcının ruhsal durumunu iyi şekilde analiz edebilmeli; kanal ve sembol seçimine özen göstermeli; gerektiğinde alıcının geçmişini ve deneyimlerini dikkate alarak mesajın anlaşılabilirliğini arttırabilme açısından sembollerde değişime gidebilmelidir. Zira bu tür cabalar mesajın anlaşılabilirliğini arttırmaktadır (Singer, 1990).

Danışmanlık ve psikologluk gibi mesleklerde empatinin ne kadar önemli olduğu araştırmalar ve pratik deneyimlerle kanıtlanmıştır¹⁰⁴. Liderin sahip olduğu bu özellik, etkili ve başarılı olmada, onu diğer insanlardan ayıran önemli bir nitelik olmaktadır. Empati becerisine sahip olan antrenörler, sporcuları tanımada ve istedikleri gibi yönlendirmede diğer antrenörlerden daha başarılı olurlar. Çünkü empati, sporcuların, eğilim, beğeni, istek ve gereksinimlerini tanıma ve anlamada çok önemlidir. Empati, etkili liderliğin bir gerekliliği olarak sporcuların motivasyonun da önemli değere sahiptir (Konter, 1996).

Empati, özü gereği, gerçekten önem verme ve samimi olmaktır. Genel olarak iletişim becerileri üzerinde, özel olarak da dinlemede önemli rol oynar.

Antrenörler için empati üç aşamayı içine almaktadır;

- Gereksinmenin tanınması ve anlaşılması,
- Takım elemanlarını tanımak için acele edilmeden zamanın kullanılması,
- Takım elemanlarının hedeflerini başarmaları için, onlara yardımcı olma temelinde yaklaşılması ve eylemde bulunulmasıdır.

Empati, antrenörün sporcularıyla iletişime girmeden “Ben onların gereksinimlerini ve beklentilerini biliyorum.” demesiyle başarılamaz. Empatide, sporcuların kişisel farklılıkları göz önünde bulundurulmalı ve herkese aynı şekilde davranış gösterme ve eşit davranma yaklaşımı içinde sporcuların kişisel gereksinimleri göz ardı edilmemelidir. Herkesin aynı davranış sekliyle aynı şekilde değişeceği beklenmemelidir. Burada antrenör, sporcularına karşı geliştireceği davranışlarda genelle özeline karşılıklı etkileşimi ve uyumuna dikkat etmelidir(Martens, 1998).

III.3.3. Dinleme Becerisi

Blancard(Blanchard, 1992)insanları yönetmekte etkili olabilmenin yollarından birisinin dinleme becerisini arttırmak olduğunu, Ward (Ward,1990) ise dinleme olmadan iletişimin gerçekleşmeyeceğini belirtmişlerdir. Bu nedenle, iletişimi geliştirebilmek için yöneticilerin en etkili şekilde nasıl anlaşılacaklarını öğrenmeye ve uygulamaya çalışmalarının yanı sıra, karşılarındakini anlayabilme becerilerini geliştirebilmelerinin de büyük önem taşıdığı söylenebilir. Bu tür çabaların odak noktası dinleme becerilerinin geliştirilmesinde toplanmaktadır. Zira dinleme insanların gerçek duygu, düşünce ve arzularını ifade edebilmeleri için onları cesaretlendirmenin yollarından birisidir.

Ancak, karşıdakini sadece dinlemek değil, aynı zamanda anlatmak istedikleri ile birlikte dinlemek gerekir. Bu nedenle, dinleme sürecinde ilgi dağıtıcı şeyleri ortadan kaldırmak; konuşmacıyı sürecin odağına yerleştirmek; karşı tarafa dinlemek için istekli olduğunuzu sezdirmek ve konuyla ilgili sorular sormak etkili şekilde dinlemeye katkı sağlayıcı yöntemler arasında düşünülebilir. Burada asıl önemli olanın öncelikle dinlemeye karar vermek olduğu da unutulmamalıdır. Aksi takdirde dinlemek için sunulan reçetelerin yararlı olacağını söylemek güçleşir(Gibson, 1997).

İletişim becerilerini geliştirmenin bireylerin dinleme becerisini geliştirmeye doğrudan ilgili olduğu söylenebilir. Çünkü iyi dinleme, mesajların tam duyulmasını zamanından önce yargıda bulunulmasını, dikkatlice analiz edilmesini ve haksız şekilde öznel yargılamada bulunmadan yorumlanmasını gerektirmektedir(Singer, 1990).

Spaulding ve O'Hair(Spaulding, 2000), iletişimde yanlış anlaşılmalardan kaçınmak için dinleme konusunda çok büyük çabaların sarf edilmesi gerektiğini ve iletişim becerilerinin geliştirilebilmesi için ilk olarak dinleme yeteneğini zayıflatan engelleri anlamak gerektiğini vurgulamışlardır.

İletişim sürecini kavrama ve harekete geçirmede dinleme sürecinin üç ögesinin etkili olduğu söylenebilir; ne duyuldu, ne anlaşıldı ve neler hatırlanıyor? Etkili dinleme, sözcükleri duymaktan daha fazlasını gerektirir. Etkili dinleyiciler daha derin anlamları da dinleyebilmelidirler. Dinleyicilerin, sözlü mesajların sözcükleri arası ya da sözcükler ötesi anlamlarını dinlemeyerek mesajların duygusal içeriğini kaçırabildikleri belirtilmektedir. Sözlü iletişimde derin anlamları kavrayabilmek için eğitimcilerin, konuşmaların neyi anlattığından çok nasıl anlattığına odaklanmalarının faydalı olacağı ifade edilmektedir. Örneğin, eğitsel çalışma nedeniyle yöneticisi tarafından sözlü olarak takdir edilen öğretmenin yöneticisinin ses tonu ve vurgulamalarından aslında isteksiz şekilde takdir edildiğini algılaması o öğretmenin sözcüklerin ötesindeki anlamları da kavrayabildiğine işaret etmektedir. Ayrıca, etkili dinleme için geri bildirim de büyük önem taşıdığı; geri bildirim gerçekleşmediği ortamlarda göndericinin, alıcının kendisiyle aynı fikirde olup olmayacağını bilmeyeceği, iletişimden sıkılacağı ve iletişimi reddetme eğilimi göstereceği söylenebilir. Bu açıdan etkili dinleme ve iletişimin devamlılığı açısından geri bildirim büyük ihtiyaç duyulmaktadır(Spaulding, 2000).

Ayrıca, dinleme becerilerinin geliştirilmesinde iki önemli adım bulunduğunu belirten Hartley ve Bruckmann 'a(Hartley, Bruckmann 2002) göre; birinci adım, dinleme etkinliğinin dikkatle gerçekleştirilmesini engelleyecek tüm etkenlerin farkında olmak ve bu engellerin üstesinden gelmeye çalışmak; ikincisi ise, dinlemeye yardımcı olacak davranışları kazanmak ve etkin kılmaktır.

Dinlemek ne kadar kolay görünse de hiç de kolay bir eylem değildir. Özellikle antrenörlerin aşağıda sıralanan nedenlerden dolayı düşük dinleme becerilerine sahip olduğu düşünülmektedir(Konter, 1996.).

-Komutlar ve talimatlar vermekle o kadar meşgullerdir ki oyuncularına fazla konuşma fırsatı vermezler,

-Antrenörler bütünüyle her şeyi bildiklerini ve oyuncularının kendilerini ifade edebilecekleri hiçbir değere sahip olmadıklarını düşünürler.

Sporcular sadece izlenilmelidir, dinlenilmemelidirler tarzında bir yaklaşımı benimsedikleri görülür. Sporcular, sürekli olarak antrenörlerin kendilerini dinlemedikleri ortamlarla karşılaşınca onlarla konuşmaktan ve onları dinlemekten vazgeçebilirler. Sporcularını dinleme problemi olan antrenörler, çok daha fazla disiplin sorunları ile karşılaşılır. Sporcular, antrenörlerinin dikkatini çekebilmek için kötü davranışlar gösterebilirler. Bu da antrenörlerin sporcularını zorunlu olarak dinlemesi için başvurdukları olumlu olmayan bir süreç doğurur. (Konter, 1996.). Lewis, Goodman ve Fandt(Yukelson, 1983), dinleme becerisini geliştirebilmenin ve etkileyici bir dinleyici olabilmenin ana hatlarını şu şekilde sıralamaktadırlar:

-Mesajın içeriğini dinlemeye caba gösterme; mesajda tam olarak ne anlatılmak istendiğini duymaya çalışma.

-Duygu ve heyecanları sezinleme; konuşmacının mesajın içeriği hakkında ne hissettiğini belirlemeye çalışma.

-Karsı tarafın duygu ve heyecanlarını karşılıksız bırakmama; konuşmacıya mesajın içeriği kadar onun duygu ve heyecanlarının farkında olduğu izlenimini verme.

-Mesajların hem sözlü hem de sözsüz içeriğine karşı duyarlı olma; açıklığa kavuşturulması gereken karışık mesajları belirleme.

-Duyulanlar hakkındaki düşünceleri öznel sözcüklerle göndericiye yansıtma.

-Muhatabının bir sonraki adımda neler söyleyeceğini düşünürken de dinliyormuş gibi davranmama, birisi konuşurken sürekli kımıldama gibi davranışlarda bulunmama, rahat bir dinleme ortamı hazırlama ve tüm dikkati konuşmacı üzerine yoğunlaştırma.

-Sabırlı olma ve konuşmacının sözlerini kesmeme; konuşmacının söylediklerini yanıt vermeden önce kavramaya çalışmak, söylenenleri kelimesi kelimesine anlayabilmek ve soru işaretlerini giderebilmek için konuşmacıya soru sormaktan çekinmeme.

III. 3. 4. Geribildirimde Bulunma Becerisi

İletişim sürecinin geliştirilmesinde olası en etkili yöntemin geri bildirimde bulunma olduğu belirtilmektedir. Yüz yüze iletişim, geri bildirim için en iyi ortam olarak kabul edilmekte ve mümkün olduğu sürece iletişimin yüz yüze geliştirilmesinin yararlı olacağı vurgulanmaktadır. Ancak, örgüt ortamında yüz yüze iletişim kurabilmenin her zaman mümkün olmadığı bir gerçektir. Özellikle çok sayıda çalışanla yapılan aşağı yönlü bilgilendirme toplantılarında mesajların dinleyiciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığının

kesin olarak belirlenmesinin mümkün olmadığı söylenebilir. Bu gibi durumlarda, iletişim sürecinin etkililiği açısından kaynağın mesajların doğru anlaşılıp anlaşılmadığına ilişkin kanıtlar peşinde koşmasının ve aktif arayış içinde bulunmasının önemli olduğu bir gerçektir. Bu gibi durumlarda geri bildirim duyulan ihtiyaç daha fazla artmaktadır. Genellikle yukarı yönlü iletişimde kullanılan grup toplantıları, öneri kutuları veya açık oturumlar geri bildirim geliştirilmesine ve artırılmasına yardımcı olabilmektedir(Singer, 1990).

Çift yönlü iletişim sürecinin önemli öğelerinden birisi ve göndericinin, mesajın Alınıp alınmadığını ve istenilen davranışı gerçekleşip gerçekleşmediğini belirleyebilmesi için ihtiyaç duyduğu geribildirim alıcıda etkilerini elde etmesinde bir kanal görevi üstlenmektedir. Bu görevi yüz yüze iletişimde sıklıkla yerine getirir de, aşağı yönlü iletişimde alıcının geri bildirimde bulunabilme olanaklarının yetersizliği nedeniyle yanlışlıklar gözlenebilmektedir. Örneğin, önemli bir uygulama hakkında çalışanlara dağıtılan kısa notlar, iletişimin tam olarak gerçekleştiği anlamı taşımaz(Gibson, Ivancevich, Donnelly 1997).

Spaulding ve O’Hair (Spaulding, 2000) iyi dinleyicinin yapıcı ve destekleyici geri bildirim şu davranışlarda bulunarak belirtmektedirler;

- Konuşmacının söylediklerine ilgi duyduklarını belli ederek,
- Uygun göz teması kurarak,
- Gülümseyerek ve uygun canlandırmalar sergileyerek,
- Konuşmacı ile aynı fikirde olduğunu değişik vücut hareketleri ile sergileyerek,
- Konuşmacıya karşı güvenilir, sır tutan ve konuya ilgi duyan tutumlar sergileme eğiliminde olduğunu göstererek,

-“Evet”, “Seni anlıyorum.” gibi sözlü cesaretlendiriciler kullanarak,

-Doğru anlayıp anlamadığını teyit etmek için ne anladığını özetleyerek,

-Sözlü veya sözsüz her türlü geri bildirim konuşmacıyı engellemeyecek şekilde ve zamanda gerçekleştirerek.

Hellriegel, Slocum ve Woodman(Hellriegel , Slocum, Woodman 1995) yapıcı geri bildirim özelliklerini şu şekilde sıralamaktadırlar;

-Gönderici ve alıcı arasında oluşturulan güvene dayalıdır.

-Genel olmaktan ziyade daha özeldir.

-Alıcının geri bildirim almaya uygun olduğu zamanda verilir.

-Geri bildirim istenilen şekilde gerçekleşip gerçekleşmediği alıcı ile birlikte kontrol edilir.

-Alıcının kapasitesine uygun oranda gerçekleştirilir.

Dyer (Konter, 1996), (Martens, 1998) geri bildirim vermede üç değişik yolu aşağıdaki gibi açıklamaktadır;

Objektif-Tanımlayıcı Geri Bildirim: Seyredilen davranışın açık ve objektif olarak tanımlanması ve açıklanmasına dayanır. Örneğin; “Alınla topun alt yarımına vurdun top havaya gitti. Topa koşarak geldin, ayağının üstüyle topun merkezine vurdun ve diğer ayağının üzerinde havalandın”. Bu tür açıklamalar objektiftir ve eleştiriye yönelik değildir. Karşımızdaki insanın davranışlarına açıklık getirir.

Doğrudan-Tanımlayıcı Geri Bildirim: Bu tür geri bildirimde karşımızdakinin davranışı tanımladıktan sonra bizim bu davranışa tepkimizden söz ederiz. Örneğin; “Arkadaşına arkadan, kasti şekilde tekme attığında ben küplere bindim”. “Rakip oyuncuyu yerden kaldırdığın için sevinç duydum”. Gibi geri bildirimler karşımızdakinin davranışının açık bir görüntüsünü ona verir ve bunun bizler üzerindeki etkisini anlatır. Bu tür geri bildirimler yakın, içten ve tarafların düzelmeyi arzu ettikleri ilişkilerde kullanılmalıdır.

Doğrudan-Değerlendirici Geri Bildirim: Karşıdaki kişinin doğrudan eleştirildiği ve bu eleştiriye neden olan durumun açıklanmadığı daha az istenilen bir geri bildirim türüdür. Örneğin; “Sen işe yaramaz bir oyuncusu ” gibi geri bildirimler daha çok oyuncuyu cezalandırmak ve aşağılamak için kullanılır ve istenmeyen durumlara sebep olabilir. Özetle, geri bildirim etkili iletişimi garantilemek, mesajların alınma ve anlaşılma derecesini belirlemek açısından antrenör için önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

III. 3. 5. Bilgilendirici (Eğitici-Öğretici) İletişim Becerisi

Etkili liderlik özelliklerinden bir başkası da çalışanlarını etkili şekilde bilgilendirebilme ve ilgili bilgileri çalışanların geneline yayabilmedir. Bilgilendirici yöneticilikte geniş çapta alınan bilgilerin uygun şekilde dönüştürülmesi, filtrelenmesini ve ilgililere aktarılması oldukça önem taşır. Çünkü ilgili mesajların seçilmesi ve ilgili olmayanların filtrelenmesi sekteye uğradığı zaman çalışanlar ya bilgi yüküyle ya da başarı ve performans için yeterli bilgi azlığı ile karşı karşıya kalacaklardır. Etkili liderlik açısından örgütsel değişimler ve gelişmeler çalışanları önceden bilgilendirmenin ve örgüt politikalarının mantığını açıklamaya çalışmanın önemli olduğu, bu nedenle de

bilgilendirici liderliğe ihtiyaç duyulduğu söylenebilir(Nelson, Quick, 1995). Bu durumun takım veya sporcusuna yön veren bir lider olarak düşünüldüğünde antrenörlerinde dikkat etmesi gereken bir husus olduğu söylenebilir.

Çünkü bazı antrenörler unvanlarıyla kendilerini hâkim, yargıç gibi görmeye başlar devamlı olarak oyuncularının yaptıklarının, doğru veya yanlış olup olmadığı ile ilgili kararlarını genellikle sporcular yanlış yaptıklarında konuşurlar. Ancak, sporcular neyi yanlış yaptıklarından ziyade, bunu nasıl doğru yapacaklarını anlatan özel bilgiye ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle, başarılı antrenörler hâkim ve yargıçlık yapanlardan çok etkili öğretme becerisine sahip olan bireylerden oluşmaktadır.

Bazı antrenörler hâkim gibi davranan antrenörleri model alarak bu negatif yaklaşımın içine düşse de bu davranış modelini benimsemenin önemli nedenlerinden biri sporcuların gereksinim duydukları bilgileri onlara vermekte antrenörün yetersiz kalmasıdır. Dolayısı ile böyle davranarak kendi eksiklerini örtmeye çalışırlar. Genellikle kumanda-otoriter-diktatör antrenörlük tarzını benimseyenler böyledir(Konter, 1996).

Hâkim olmak her zaman neyin doğru neyin yanlış olduğunu, neyin iyi neyin kötü olduğunu bildiklerini zannetmelerinden dolayı tehlikelidir. Ancak bu yönde davranış geliştirenlerin çoğu bir süre sonra, iyi olarak düşündüklerinin kötü, doğru olarak düşündüklerinin yanlış olduğunu görebilirler. Örneğin, çalışmaya geç kalan sporcuya antrenör hiçbir açıklama yapmasına müsaade etmeden 15 tur koşma cezası verir; sonra çocuğun annesinin işten eve geç geldiğini ve çocuğun annesi dönünceye kadar evde küçük kız kardeşine bakmak zorunda kaldığını öğrenir. Olay bütünü ile değerlendirildiğinde çocuğun sorumlu davrandığı ortaya çıkmasına karşın ceza almıştır(Martens, 1998).

Bilgilendirmesi yüksek olmayan mesajlara birçok örnek vermek mümkündür. Birçok kişi oyun alanlarında, derslerde, antrenmanlarda kendisine veya arkadaşlarına bağırıldığına sıklıkla rastlamıştır. “Sana kaç kez söyleyeceğim topa öyle vurulmayacağını”, “çok berbat bir vuruş yaptın”, “gözün kaleyi görmüyor mu”, “ne kadar kafasızsın böyle vurulur mu hiç , gibi geri bildirimler sporculara olumlu, yararlı, bilgilendirmesi yüksek mesajlar vermez. Sporcu zaten olayın sonucunu görmüş ve yaptığı kötü olduğunu ve iyi uygulayıp yerine getirilmediğinin farkındadır. Dolayısıyla antrenörün bunu tekrar hatırlatmasına gerek yoktur. Bu sporcuları daha stresli, kaygılı yaparak değersizlik duygusu yaşamalarına neden olabilir. Önemli olan neyin iyi gittiği ve neyin düzeltilmesi gerektiğini sporculara pozitif ve yararlı bilgilendirmelerle aktarabilmektir. Sporcular

sürekli olarak eleştirilmeye değil, çalışmaya, bilgilendirilmeye ve yardıma gereksinim duyarlar. Zaten bunlar da antrenörlerin ana görevleri arasında yer alır(Konter, 1996).

III. 3. 6. Pozitif Yaklaşımla İletişim Kurma Becerisi

Antrenörlükte öğrenilmesi gereken önemli becerilerden biri de, pozitif yaklaşımla iletişim kurmaktır. Pozitif yaklaşım, arzu edilir davranışları güçlendirmek-pekiştirmek için, övgü ve ödüllerin vurgulanmasını gerektirir. Negatif yaklaşım ise, arzu edilemeyen davranışı ortadan kaldırmak için yıkıcı, yıpratıcı eleştirilere ve cezalandırmalara dayanır.

Pozitif yaklaşım, sporcuların bireyler olarak kendilerine değer vermelerine yardımcı olur ve buna karşılık antrenöre saygı, değerlik, saygınlık ve güven kazandırır. Negatif yaklaşım, sporcunun başarısızlık korkusunu yükseltirken, kendilerine saygılarını azaltır ve güveninin yok olmasına neden olur(Konter, 2004).

Pozitif yaklaşım kullanma, gönderilen her mesajın aşırı iltifatlı ve övgülerle dolu olması anlamına gelmez. Aşırı övgü gençlerin gönderilen mesajların içtenliğinden şüphe duymalarına neden olur ve ödüllerin değerini düşürür. Aynı zamanda sporcuların gösterdikleri yanlış, kötü davranışlara antrenörün gelecekleri veya diğer sporcuların gelmez. Gözlerini bazı yumacakları, zamanlarda görmezlikten sporcuların anlamına Çünkü cezalandırılmaları gerekebilir. Ancak, cezalandırmanın da pozitif yaklaşım içerisinde uygulanabileceği gözden uzak tutulmamalı ve verilecek cezada antrenör, kendini tatmin etmeden ziyade sporcusunun veya öğrencisinin gelişmesine yardımcı olup olamayacağını kendine sormalıdır (Warner, 1993), (Konter, 1996).

III.3.7. İletişimde Zamanlama Becerisi

Mesajın iyi zamanlanması iletişimin etkinliğini arttırabileceği gibi kötü zamanlama da yanlış anlamalara neden olabilir. Önemli mesajları göndermek için çalışanların iletişim seli içerisinde boğulmaya başladıkları bir zaman dilimi olan sabahın erken saatlerinin seçilmesinin en uygun zaman olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü günün geç saatlerinde alıcılar mesajları uygun şekilde çözebilecek zamana ve zihinsel performansa bazen sahip olamamaktadır. Aynı şekilde, aşırı duygu yüklü zamanlarda gönderilen mesajlar da alıcılarda istenilen anlamların gerçekleşmemesine yol açabilmektedir. İyi yapılan bir zamanlama değişime karşı geliştirilen direncin üstesinden

gelmede başrol oynadığı göz önüne alındığında(Singer, 1990), antrenörlerin de iletişimde zamanlama konusunda dikkatli davranmaları gerektiği söylenebilir

Dolayısı ile antrenörler sporcuları değerlendireceği zamanları çok iyi seçmelidirler. Aşırı değerlendirmeler sporcularla kurulan iletişime hâkim olmamalıdır. Antrenörler değerlendirmelerini sporcularıyla yaptıkları öğretici çalışmalara saklamalı ve bunlarda da pozitif, yapıcı bir yaklaşımı benimsemelidirler(Konter, 2006). Bunun yanında, antrenörler takım içerisindeki değişim ve gelişme ile ilgili kararları zamanında oyuncularına açık şekilde aktarmaları çıkabilecek söylenti ve sonucunda oluşacak engelleri önleme şansına sahip olacaklardır.

III. 3. 8. Beden Dilini Etkili kullanma Becerisi

İletişim açısından anlam taşıyan beden dili duygu ve düşüncelerin kişinin karşısındakilere iletirken kullandığı hareketler, jestler (el ve kol hareketleri), mimikler (yüz ifadeleri) ve vücut duruşundan oluşan değerler bütünüdür (İnceoğlu, 2004). Sözsüz iletişime ait altı temel boyut ortaya koyan Knapp (Ünsal, 2005) bunları öyle sıralamaktadır;

-El, kol, kafa, ayak, bacak hareketleri, vücut duruşları, jestler, göz hareketleri yüz ifadeleri ve mimikler,

-Söylenen sözlerin ötesinde ses yüksekliği, tizliği, frekansı, kekeleme, sözcükler arasında bırakılan sessizlikler gibi (örneğin, konuşma hızı) unsurlar,

-Dokunma gibi fiziksel temas davranışları,

-Kişisel alan kullanımı ve kişilerarası mesafelere ilişkin davranışlar,

-İletişime giren kişilerin vücut kokuları (örneğin kullandıkları parfüm) veya giysileri, kullandıkları aksesuarlar ile birbirlerine verdikleri mesajlar

-Davranışın olduğu ortamın fiziksel özelliklerine ait etkiler.

Kişilerarası iletişimde anlamların yapılandırılmasında sözcüklerin ortalama %10, ses tonunun %30 ve beden dilini oluşturan jest ve mimiklerin %60 rol oynadığı belirtilmektedir(Zıllıoğlu, 2003). Sağlıklı antrenör sporcu iletişiminden söz etmek için antrenörlerin beden dilini etkili kullanmaları gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Antrenörlerin düşüncelerini, bilgilerini, isteklerini, övgülerini, uyarılarını iletmede en temel araç olarak kullandığı sözlü iletişim; duyguların, heyecanların, coşkuların

iletilmesinde her zaman yeterli ve etkili olmayabilir. Bu nedenle, çoğu insan gibi antrenörlerde konuşurken, duygu ya da heyecanlarını beden dili ile ifade ederler.

Beden dili, konuşma ve yazı diline kıyasla daha evrensel sayılsa da kültürler ve kişiler arasındaki ilişkilere göre farklı anlamlar ifade edebilir (Zıllıoğlu, 2003) Bu açıdan dil ve kültür farklılığı gösteren oyuncularla çalışmak zorunda olan antrenörlerin, oyuncuların beden dilini yorumlayabilme becerisine sahip olmalıdır. Ayrıca sürekli olarak oyuncu, medya, yönetici, taraftar, halk tarafından izlenen antrenör kendi beden diline hâkim olarak onun verdiği mesajla ilişkisini kavrayıp, gerektiği biçimde kullanabilmelidir.

Özet olarak sözsüz iletişimin öğelerini oluşturan görsel göstergeler; sözlü iletişimi tamamlama, duyguları açığa vurma, etkileşimi yönlendirme ve iletişimsizliği imkânsız kılma fonksiyonlarıyla(Zıllıoğlu, 2003), oyuncu, antrenör iletişiminde önemli rol oynamaktadır.

V. BÖLÜM

V.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusu ferdi ve takım sporlarında mücadele eden sporcuların iletişim becerilerinin incelenmesi ve iletişim düzeylerinin performansa etkisi araştırılmıştır.

V. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın temel amacı ferdi ve takım sporlarında mücadele eden sporcuların iletişim becerilerinin, sporcuların sosyalleşmeleri ve performanslarına etkisinin araştırılması.

V. 3. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

Bu araştırma aşağıdaki sınırlar dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Araştırma Karaman ili ile sınırlıdır. Araştırma için 92 sporcuya uygulanan anket formu ile değerlendirme yapılmıştır.

V. 4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

V. 4. 1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, takım sporlarından (Futbol, Voleybol), ferdi sporlardan (Güreş, Atletizm, Taekwando) branşlarında görev yapan sporcuların iletişim becerisi algılarında bazı değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar yaratıp yaratmadığını belirlemeye yönelik betimsel ve karşılaştırmalı bir çalışmadır.

V.4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Karaman ilinde amatör spor branşlarından Güreş, Futbol, Voleybol, Atletizm ve Taekwando branşlarında görev yapan sporcular oluşturmaktadır. Bu araştırmada örneklem grubunu ise Karaman ilinde yer alan amatör spor kulüplerinden Gençlik spor , Karaman Belediye spor, 70 Karaman spor, Telekom spor, Özel idare spor kulüplerinin sporcularından oluşmaktadır. Araştırmaya 34'ü bayan (%37) ve 58'i erkek (%63) olmak üzere toplam 92 sporcu katılmıştır. Araştırmaya katılan sporcular olasılığa dayalı olmayan kolayda örnekleme yoluyla seçilmiştir.

V.4.3. Verilerin Toplanması

Sporculara “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” (İBDÖ) ve “Kişisel Bilgi Formu” kulüp ortamında dağıtılmış, anketin uygulanmasından önce verilen yönergeyle birlikte sözel açıklama da yapılmıştır. Araştırmaya katılan sporculara anket uygulaması kulüplerindeki antrenman esnasında antrenörlerinden izin alınarak aynı anda gerçekleştirilmiştir. 110 sporcu araştırmaya katılmıştır. Ancak istatistiksel işlemlere geçilmeden önce anket formları incelenmiş ve 18 sporcuların veri toplama araçlarına uygun yanıt vermediği gerekçesiyle kâğıtları değerlendirme dışında bırakılmıştır. Evrenin % 72,24'üne ulaşılmıştır. Elde edilen veriler SPSS (Versiyon 18) paket programında değerlendirilmiştir.

V.4.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

V.4.4.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Beden Eğitimi ve Spor Yüksel Okulu öğrencilerinin iletişim becerisi algılarına ilişkin bilgileri toplamak için Korkut (1996) tarafından geliştirilen “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla ise araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

V.4.4. 2. İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği

Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” (İBDÖ), Korkut (1996) tarafından ilk önce lise öğrencilerine yönelik hazırlanmış, daha sonra üniversite öğrencileri ile 61 yetişkin üzerinde uygulanmıştır. İBDÖ 5’li likert tipi bir ölçektir. 25 maddeden oluşan bir form şeklindedir.

Yönergeyi de içeren bu formda “her zaman (5), sıklıkla (4), bazen (3), nadiren (2) ve hiçbir zaman (1)” olmak üzere derecelendirilmiş seçenekler yer almaktadır. Tersine maddelerin olmadığı ölçekte yüksek puan, bireylerin kendi iletişim becerilerini olumlu yönde değerlendirdikleri anlamındadır.

İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ)’nin Geçerlik ve Güvenirliği

Korkut (1996) İBDÖ’nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yaşları 14-17 arasında değişen 126 öğrenci ile yapmıştır. Ölçeğin maddelerinin yapı geçerliğini, diğer bir deyişle çok boyutlu olup olmadığını anlamak amacıyla temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. Dönüştürülmeden yapılan analiz sonucunda maddeler özdeğerleri 1.00’ın üstünde olan dokuz faktöre yayılmış, ancak son beş faktöre çok az sayıda madde girmiştir. Birinci faktörün özdeğerinin 4.37; ikinci ve diğer faktörlerin özdeğerlerinin ise sırasıyla 1.91; 1.77; 1.56; 1.37; 1.27; 1.18; 1.13; 1.08 olduğu görülmüştür. Elde edilen faktör yığılmalarının birbirinden çok farklı olmaması ölçeğin tek boyutluluk için tek faktör yapısını gösterdiği biçiminde yorumlanmıştır. Ölçeğin Görür (2001) tarafından 50 lise öğrencisiyle yapılan İBDÖ’nün benzer ölçekler geçerliği çalışmasında Kişilerarası ilişkiler Tarzı Ölçeği kullanılmış geçerlik katsayısı .89 bulunmuştur. Ölçeğin Korkut (1997) tarafından üniversitede okuyan 58 öğrenci ve 61 yetişkinle yapılan iki geçerlik çalışmasında benzer ölçekler geçerliği kullanılmıştır. Yetişkinlere uygun olması nedeniyle benzer ölçek olarak Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empatik Eğilim Ölçeği’nden yararlanılmıştır. İki grubun sırasıyla geçerlik katsayıları .52 ve .48’dir. Yüksel (1997) tarafından 120 üniversite öğrencisiyle yapılan İBDÖ’nün benzer ölçekler geçerliği çalışmasında da Öztan’ın (1994) Türkçeye uyarlanmış olduğu Kişilerarası İlişkiler Tarzı Ölçeği kullanılmış ve geçerlik katsayısı .54 olarak bulunmuştur.

Korkut (1997) tarafından üniversitede okuyan 58 öğrenci ile iki hafta arayla yapılan çalışmada testin tekrarı yöntemi ile yapılan güvenilirlik çalışması sonucunda ölçeğin güvenilirlik katsayısı .78 ($p < .001$) olarak elde edilmiştir. İç tutarlılık katsayısı olarak alfa değeri ise üniversite öğrencileri için .86 ($p < .001$) olarak bulunmuştur. Diğer bir güvenilirlik çalışmasında 61 yetişkinin puanlamalarıyla yapılan iç tutarlılık katsayısı .75 olarak bulunmuştur (48). Yüksel (1996) tarafından 120 üniversite öğrencisiyle yapılan güvenilirlik çalışmasında testin tekrarı yöntemi ile üç hafta arayla uygulanan İBDÖ’nün güvenilirlik katsayısı .87 olarak bulunmuştur.

Bu araştırma kapsamında 92 sporcuya yapılan çalışmada iç tutarlılık katsayısı olarak alfa değeri ise .983 olarak bulunmuştur.

Tablo 1. Güvenirlilik Analizi

Cronbach's Alpha	N of Items
------------------	------------

,983	41
------	----

V.4.4.3. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın bağımsız değişkenlerine ilişkin veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından Güreş, Futbol, Voleybol, Atletizm ve Tekvandoyla uğraşan sporcuların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla bir Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formunda Güreş, Futbol, Voleybol, Atletizm ve Tekvandoyla uğraşan sporcuların cinsiyetlerine, yaşlarına, branşlarına, kulüplerine, herhangi bir spor branşıyla ilgilenip ilgilenmediklerine, yaşadıkları yerleşim merkezine, mezun oldukları lise ve lisede mezun oldukları bölümlerine, üniversitede öğrenim gördükleri bölümü isteyerek seçip seçmediklerine, anne-babalarının öz-üvey ve sağ-ölu olma durumlarına, anne-babalarının medeni hallerine, anne-babalarının öğrenim durumları ve mesleklerine, kardeş sayılarına ve ailelerinin aylık gelirlerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Sporcuların iletişim becerilerine ilişkin bulgularda ilk olarak betimsel istatistikler halinde verilmiş; daha sonra grupların ortalama puanları arasında bir farkın olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan manwitney u, kruskalwallis istatistiksel analiz yöntemleri ile sonuçlar sunulmuştur. İstatistikî analizlerde anlamlılık düzeyi sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan $p < .05$ olarak seçilmiştir.

V. 4. 5. Bulgular

Tablo 1. Çalışmaya katılan sporcuların cinsiyet değişkenine göre dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	34	37,0
Erkek	58	63,0
Toplam	92	100,0

Tablo-1 de araştırmada yer alan sporcuların cinsiyete göre dağılımları verilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan sporcuların 34 (% 37.0)'inin bayan ve 58 (% 63.0)'inin erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Çalışmaya katılan sporcuların yaş değişkenine göre dağılımı

Yaş	N	%
19-25	82	89,1
26-32	10	10,9
Toplam	92	100,0

Araştırma grubu yaş dağılımları göz önünde bulundurularak incelendiğinde, '19-25' yaş Aralığında 82 (% 89.1), '26-32' yaş aralığında 10 (% 10.9), sporcunun bulunduğu belirlenmiştir. Örneklemin büyük çoğunluğunun '19-25' (% 89.1') yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Çalışmaya Katılan Sporcuların Branş Değişkenine Göre Dağılımı

Branş	N	%
Bireysel	27	29,3

Takım sporu	65	70,7
Toplam	92	100,0

Araştırma grubu takım ve bireysel spor dağılımları göz önünde bulundurularak incelendiğinde, bireysel spor yapanlar 27 kişi ile %29,3, takım sporu yapanlar ise 65 kişi ile %70,7 olduğu görülmektedir.

Tablo 4.Çalışmaya Katılan Sporcuların Yaşadığı Yer Değişkenine Göre Dağılımı

Yaşadığı yer	N	%
Köyde	10	10,9
Kasabada	18	19,6
İlçede	15	16,3
Şehirde	44	47,8
Büyük şehirde	5	5,4
Toplam	92	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların yaşadığı yerleşim merkezine göre dağılımları incelendiğinde, 10 (% 10.9)'nun köyde yaşadığı, 18 (% 19.6)'inin kasabada yaşadığı, 15 (% 16.3)'nün ilçede yaşadığı, 44 (% 47.8)'nin şehirde yaşadığı, 5 (% 5.4)'nün büyük şehirde yaşadığı görülmüştür.

Tablo 5.Çalışmaya Katılan Sporcuların Mezun Olduğu Lise Değişkenine Göre Dağılımı

Mezun olduğu lise	N	%
Düz lise	24	26,1
Anadolu Lisesi ve dengi liseler	10	10,9
Meslek lisesi	27	29,3
Öğretmen lisesi	6	6,5
Diğer	25	27,2
Toplam	92	100,0

Tablo-5 de araştırmaya katılan sporcuların mezun oldukları lise türüne göre dağılımları verilmiştir. Buna göre, 24 (% 26.1) nin düz liseden, 10 (% 10.9) nun Anadolu lisesi ve dengi okullardan, 27 (% 29.3) nün meslek lisesinden, 6 (% 6.5) nin öğretmen lisesinden ve 25 (% 27.2) kişinin diğer liselerden mezun olduğu görülmüştür.

Tablo 6.Çalışmaya Katılan Sporcuların Üniversitede Öğrenim Gördükleri Bölümü isteyerek mi seçtiniz?

	N	%
Evet	21	22,8
Hayır	4	4,3
Diğer	67	72,8
Toplam	92	100,0

Üniversitede okuduğunu bölümü isteyerek mi girdiniz? Sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, araştırmaya katılan sporcuların 21(% 22.8)’nin ‘Evet’ yanıtını verdikleri, 4 (% 4.3)’nün ‘Hayır’ yanıtını verdikleri ve 67(% 72.8)’nin diğer yanıtını işaretledikleri görülmüştür.

Tablo 7.Çalışmaya Katılan Sporcuların Mezun Olduğu Lisede ki Bölüm Değişkenine Göre Dağılımı

Lise Bölüm	N	%
Sözel bölüm	32	34,8
Sayısal bölüm	13	14,1
Türkçe-Matematik	34	37,0
Dil bölümü	2	2,2
Spor bölümü	4	4,3
Diğer	7	7,6
Toplam	92	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların okudukları bölüme göre dağılımları incelendiğinde 32 (% 34.8)'ünün sözel bölümünde, 13 (% 14.1)'inin Sayısal bölümünde, 34 (% 37.0)'ünün Türkçe-matematik bölümünde, 2 (% 2.2)'nin dil bölümünde, 4 (% 4.3)'ünün spor bölümünde, 7 (% 7.6)'nın diğer bölümlerde okuduğu belirlenmiştir.

Tablo 8. Çalışmaya Katılan Sporcuların Anne-Baba, Öz-Üvey Değişkenine Göre Dağılımı

Öz- Üvey	N	%
Anne ve baba öz	87	94,6
Anne üvey	3	3,3
Baba üvey	2	2,2
Toplam	92	100,0

Tablo-8 da araştırmaya katılan sporcuların anne öz/üvey olma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, 87 (% 94.6)'nın anne ve baba öz, 3 (% 3.3)'nün anne üvey, 2 (% 2.2)'nin baba üvey olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Çalışmaya Katılan Sporcuların Anne-Baba, Sağ –Ölü Değişkenine Göre Dağılımı

Sağ-Ölü	N	%
Anne baba sağ	87	94,6
Anne ölü	3	3,3
Baba ölü	2	2,2
Toplam	92	100,0

Tablo-9 de araştırmaya katılan sporcuların anne-baba yaşıyor olma durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, 87 (% 94.6)'nın anne ve baba sağ, 3 (% 3.3)'nün anne ölü, 2 (% 2.2)'nin baba ölü olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Çalışmaya Katılan Sporcuların Anne-Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	N	%
Anne okuryazar değil	5	5,4
Baba okuryazar değil	3	3,3
İlkokul mezunları	10	10,9
Ortaokul mezunları	15	16,3
Lise mezunları	42	45,7
Üniversite ve yüksekokul mezunu	17	18,5
Toplam	92	100,0

Araştırmaya katılan 92 sporcunun anne eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, 5 (% 5.4)'nün annesinin okuma-yazma bilmediği, 3 (% 3.3)'nün babasının okur-yazar olmadığı, 10 (% 10.9)'nün anne-baba ilkokul mezunu olduğu, 15 (% 16.3)'nün anne-baba ortaokul mezunu olduğu, 42 (% 45.7)'nin anne-baba lise mezunu olduğu ve 17 (% 18.5)'inin anne-baba üniversite veya yüksekokul mezunu olduğu görülmektedir

Tablo 11. Çalışmaya Katılan Sporcuların Babanın Mesleği Değişkenine Göre Dağılımı

Meslek	N	%
İşsiz	6	6,5
İşçi	37	40,2
Memur	26	28,3
Serbest meslek sahibi	19	20,7
Emekli	4	4,3
Toplam	92	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların baba mesleğine göre dağılımları Tablo-10 de verilmiştir. Buna göre, 6 (% 6.5)'inin babasının işsiz, 37 (% 40.2)'sinin babasının işçi, 26 (% 28.3)'ünün babasının memur, 19 (% 20.7)'inin babasının serbest meslek, 4 (% 4.3)'inin babasının emekli olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12. Çalışmaya Katılan Sporcuların Annenin Mesleği Değişkenine Göre Dağılımı

Meslek	N	%
Ev hanımı	66	71,7
İşçi	23	25,0
Memur	3	3,3
Toplam	92	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların anne mesleğine göre dağılımları Tablo-11 de verilmiştir. Buna göre, 23 (% 25.0)'nin annesinin işçi, 3 (% 3.3)'ünün annesinin memur, 66 (% 71.7)'sinin annesinin ev hanımı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13. Çalışmaya Katılan Sporcuların Aile Aylık Geliri Değişkenine Göre Dağılımı

Aylık Gelir	N	%
550-800	4	4,3
850-1200	43	46,7
1250-2000	34	37,0
2050-2500	11	12,0
Toplam	92	100,0

Araştırmaya katılan sporcuların ailelerinin toplam gelir durumlarına göre dağılımı Tablo-12 de verilmiştir. Buna göre, 4 (% 4.3)'ünün 550-800 YTL, 43 (% 46.7)'inin 850-1200 YTL, 34 (% 37.0)'nin 1250-2000 YTL, 11 (% 12.0)'sının 2050-2500 YTL gelir düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 14. Cinsiyet Değişkenine Göre Sporcuların İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
Kadın	34	46,71	1588,00	979,000	-0,057	0,95
Erkek	58	46,38	2690,00			

Cinsiyet değişkeni ile iletişim becerileri toplam puanları arasında anlamlı farkın olmadığı tespit edilmiştir. (U değeri= 979,000 p=0,95>0,05).

Tablo 15. Yaş Değişkenine Göre Sporcuların İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
19-25	82	46,21	3789,00	386,000	-0,302	0,76
26-32	10	48,90	489,00			

Yaş değişkeni ile iletişim becerileri toplam puanları arasında anlamlı farkın olmadığı tespit edilmiştir. (U değeri 386,000 p= 0.76>0.05)

Tablo 16. Branş Değişkenine Göre Sporcuların İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	P
Bireysel	27	44,11	1191,00	813,000	-0,554	0,57
Takım	65	47,49	3087,00			

Tablo 16 de görüldüğü gibi; Branş değişkeni ile iletişim becerileri toplam puanları arasında anlamlı farkın olmadığı tespit edilmiştir. (U değeri=813,000 p=0,57>0,05).

Tablo 17. Yaşamını Geçirdiği Yer Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra ortalaması	Sd	X ²	p
Köyde	10	82,45	4	77,137	0,00
Kasabada	18	76,31			
İlçede	15	55,60			
Şehirde	44	27,98			
Büyük Şehirde	5	3,00			

Tablo 17 de görüldüğü gibi; Yaşamını geçirdiği yer değişkenine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılık görülmüştür.(X² değeri= 77,137, p=0,00<0,05)

Tablo 18. Mezun Olduğu Lise Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra ortalaması	Sd	X ²	p
Düz Lise	24	79,92	4	84,542	0,00
Anadolu Lisesi Ve Dengi Liseler	10	64,90			
Meslek Lisesi	27	44,67			
Öğretmen Lisesi	6	30,00			
Diğer	25	13,00			

Tablo 18 de görüldüğü gibi; mezun olduğu lise değişkenine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılık görülmüştür.(X² değeri= 84,542 p=0,00<0,05).

Tablo 19. Mezun Olduğu Bölüm Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Sözel Bölüm	32	76,50	5	81,224	0,00
Sayısal Bölüm	13	52,46			
Türkçe-Matematik	34	30,96			
Dil Bölümü	2	14,75			
Spor Bölümü	4	9,50			
Diğer	7	4,00			

Tablo19 incelendiğinde mezun olduğu bölüm değişkenine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılık görülmektedir. (X² değeri= 81,224 p=0,00<0,05).

Tablo 20. Üniversite Öğrenim Gördüğü Bölümü İsteyerek Seçim Yapma Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Evet	21	80,29	2	53,230	0,00
Hayır	4	76,25			
Diğer	67	34,13			

Tablo 20 de üniversite öğrenim gördüğü bölümü isteyerek seçim yapma değişkenine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. (X² değeri= 53,230 p=0,00<0,05).

Tablo 21. Anne- Babanın Öz- Üvey Olma Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Anne Ve Baba Öz	87	49,00	2	14,116	0,01
Anne Üvey	3	4,00			
Baba Üvey	2	1,50			

Tablo 21 incelediğinde; anne-babanın öz/üvey olma değişkenine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılığı olduğu görülmektedir. (X² değeri= 14,116 p=0,00<0,05).

Tablo 22. Anne- Babanın Sağ- Ölü Olma Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Anne Baba Sağ	87	49,00	2	14,116	0,01
Anne Ölü	3	4,00			
Baba Ölü	2	1,50			

Tablo 22 de görüldüğü gibi anne - babanın sağ/ölü olma değişkenine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılığı olduğu görülmektedir. (X² değeri= 14,116 p=0,00<0,05).

Tablo 23. Anne- Babanın Öğrenim Durum Değişkene Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Anne Okur Yazar Değil	5	88,00	5	79,653	0,00
Baba Okur Yazar Değil	3	79,50			
İlkokul Mezunları	10	76,90			
Ortaokul Mezunları	15	70,70			
Lise Mezunları	42	38,50			
Üniversite Ve Yüksekokul Mezunu	17	9,00			

Tablo 23 de görüldüğü gibi anne- babanın öğrenim durum değişkene göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı fark saptanmıştır. (X² değeri= 79,653 p=0,00<0,05).

Tablo 24. Babanın Meslek Değişkene Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
İşsiz	6	86,58	4	79,604	0,00
İşçi	37	67,91			
Memur	26	37,19			
Serbest Meslek Sahibi	19	14,16			
Emekli	4	2,50			

Tablo 24 de görüldüğü gibi babanın meslek değişkene göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılık saptanmıştır. (X² değeri= 79,653 p=0,00<0,05).

Tablo 25. Annenin Meslek Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
Ev Hanımı	66	59,49	2	56,213	0,00
İşçi	23	15,02			
Memur	3	2,00			

Tablo 25 incelendiğinde annenin meslek değişkenine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farkın olduğu görülmektedir. (X² değeri= 56,213 p=0,00<0,05).

Tablo 26. Ailenin Aylık Geliri Değişkenine Göre İletişim Beceri Düzeylerini Gösteren Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P
550-800	4	88,00	3	75,116	0,00
850-1200	43	66,88			
1250-2000	34	28,94			
2050-2500	11	6,00			

Tablo 26 da görüldüğü gibi ailelinin aylık gelir değişkenine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılık saptanmıştır. (X² değeri= 75,116 p=0,00<0,05).

TARTIŞMA SONUÇ

Araştırma grubunun 34 (% 37.0)'ünü bayan, 58 (% 63.0)'ini erkek sporcular oluşturmaktadır. Araştırma grubu yaş dağılımları göz önünde bulundurularak incelendiğinde, '19-25' yaş aralığında 82 (% 89.1), '26-32' yaş aralığında 10 (% 10.9), sporcunun bulunduğu belirlenmiştir. Örneklemenin büyük çoğunluğunun '19-25' (% 89.1) yaş aralığında olduğu görülmektedir. Araştırma grubu takım ve bireysel spor dağılımları göz önünde bulundurularak incelendiğinde, bireysel spor yapanlar 27 kişi ile %29,3, takım sporu yapanlar ise 65 kişi ile %70,7 olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan sporcuların yaşadığı yerleşim merkezine göre 10 (% 10.9)'nun köyde, 18 (% 19.6)'inin kasabada , 15 (% 16.3)'nün ilçede , 44 (% 47.8)'nin şehirde, 5 (% 5.4)'nün büyük şehirde yaşadığı saptanmıştır.

Sporcuların eğitim durumlarına bakıldığında 24 (% 26.1) nin düz liseden, 10 (% 10.9) nunanadolu lisesi ve dengi okullardan, 27 (% 29.3) nün meslek lisesinden, 6 (% 6.5) nin öğretmen lisesinden ve 25 (% 27.2) kişinin diğer liselerden mezun oldukları saptanarak, üniversitedeokuduğu bölümü isteyerek mi girdiniz? sorusuna verilen yanıtlarda sporcuların 21(% 22.8)'nin 'Evet' yanıtını verdikleri, 4 (% 4.3)'nün 'Hayır' yanıtını verdikleri görülmüştür.

Araştırmanın sonucuna göre sporcuların cinsiyet değişkeni ile iletişim becerileri arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.(U değeri= 979,000 p=0,95>0,05).

Araştırmanın sonucuna göre branş değişkeni ile sporcuların iletişim becerileri arasında anlamlı farkın olmadığı tespit edilmiştir. (U değeri=813,000 p=0,57>0,05).

Araştırma sonucu elde edilen bir diğer bulguya göre sporcuların yaşamını geçirdiği yer değişkenine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılık görülmüştür.(X² değeri= 77,137, p=0,00<0,05). Yaşamını geçirdiği yerin sosyal ve kültürel yönden çok çeşitlilik gösterdiği bölgelerde ki sporcuların iletişim düzeyleri yüksek olduğu söylenebilir.

Anne ve babanın sağ- ölü olma ve öz-üvey olma değişkenlerine göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir. Sporcuların aile düzenlerinin olumlu ve eksiksiz olması iletişim becerilerini pozitif yönde etkilediği söylenebilir.

Araştırma sonucu elde edilen bir diğer bulguya göre sporcuların anne- babanın öğrenim durum değişkene göre iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılık saptanmıştır. (X^2 değeri= 79,653 $p=0,00<0,05$). Eğitim seviyesi yüksek olan anne ve babaya sahip sporcuların iletişim becerilerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Yapmış olduğum araştırma, Altıntaş G. nin 2006 da yaptığı çalışmada anne eğitim seviyesi yüksek olan liseli ergenlerin iletişim beceri puanlarının yüksek çıkması ile paralellik göstermektedir.

Ailelinin aylık gelir değişkenine göre sporcuların iletişim beceri düzeylerinde anlamlı farklılık saptanmıştır. (X^2 değeri= 75,116 $p=0,00<0,05$). Ailenin aylık geliri yüksek olan sporcuların sosyal yaşantılarının daha aktif geçirmeleri sonucu iletişim becerilerinin arttığı söylenebilir.

Öneriler;

Antrenörlerin ve kulüp yöneticilerinin, bünyesinde bulunduğu sporcuların iletişim becerilerini yüksek seviyede tutmalarının sonucu, sporcuların performans ve sosyal yaşantılarında olumlu yönde gelişme sağlayacağı söylenebilir. Araştırmacıların bireysel spor yapanların aile düzenlerine göre sporcuların iletişim becerileri ile sosyal yaşantılarını daha geniş örneklem ile çalışmalarını önerebiliriz.

KAYNAKLAR

- Acar, M.F., (1984). *Toplumbilimsel Açıdan Çeşitli Futbol Takımlarında İnfornel Yapılar*, yayımlanmış yüksek lisans tezi, İzmir, s.13
- Açak, M., (1997). Ilgın, A; Erhan, S; *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*, Malatya.
- Ahola, Isoand S.E. Hatfield., (1986). *Psychology of Sport*, Iowa: A SocialPsychologicalApproach Brown CompanyPublishers, P. 51-68
- Altıntaş, G., (2006). ‘Liseli Ergenlerin Kişiler Arası İletişim Becerileri İle Akılcı Olmayan İnançları Arasındaki İlişkinin Baz Değişkenler Açısından İncelenmesi’ Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı. Ankara.
- Anshel, Mh., (1994) *SportPyschologyFromTheorytoPractice*, GorsuchScaribrickPublishers, Arizona, s.321-384
- Aracı, H.,(1999).*Okullarda Beden Eğitimi*, Bağırğan Yayın Evi, Ankara.
- Arkonaç, S. A., 1998. *Psikoloji Zihin Süreçleri Bilimi*, Alfa, İstanbul, 510s
- Ataman, A., (1974).*Antropometri*, Resimli Posta Matbaası, Ankara.
- Aydın, M., (1998).*Eğitim Yönetimi*, Hatipoğlu Yayınevi, Ankara, , s.15.
- Başer, E., (1996). *Futbolda Psikoloji ve Başarı*, Sporsal Kuram, Ankara, 130s
- Başer, E., (1985). *Uygulamalı Spor Psikolojisi Performans Sporunda Psikolojinin Rolü*,T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları Yayın No: 31, Ankara, 225s.
- Başer, E., (1998). *Uygulamalı Spor Psikolojisi*, Bağırğan Yayınevi, Ankara, 422s.
- Başer, E., (1998). *Uygulamalı Spor Psikolojisi*, Spor Kitapevi, , s.244-258
- Batlaş, A., (2001). *Ekip Çalışması ve Liderlik*, Remzi Kitapevi, 3.Basım, Mayıs, s.46.

- Bayırlı, S., (1985). *Gençlik Sorunlarının Çözümünde Grup Çalışmasının Önemi*, Manisa, s.20-22.
- Baymur, F., (1993). *Genel Psikoloji*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 320s.
- Baysal. A.C., ve Tekerarslan, E., (1996). *İşletmeler İçin Davranış Bilimleri*, Avcıol Basım-Yayın, İstanbul, 364s.
- Bender, P. U. (2000), *İçten Liderlik*, Hayat Yayınları, Çev. İmren Kalyoncu-Fatma Can Akbaş, İstanbul, S. 28
- Bıçakçı, İ. (1998). *İletişim ve Halkla İlişkiler*, Mediacat Yayınları, Ankara, s.95.
- Binbaşıoğlu, C., (1992). Eğitim Psikolojisi, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 234s.
- Blanchard K. (1992). CrucialSkills of Communication. *ExucutiveExcellence*; 9(2): 8–14.
- Can ve ark., (1993). *Spor Psikolojisi*, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, s.86.
- Carron, AV.,Bray, SR., (2002). Eys, MA.,Team Cohesionand Team Succes in Sport, *Journal of SportSciences*, Şubat s.119-126.
- Cüceloğlu, D., (1979). İnsan İnsana, Altın Kitaplar Basımevi, Ankara, , s.13.97
- Çaha, Ö., (1999). Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak, *Düşünen Siyaset Dergisi*, Yıl 1, Sayı 2, Ankara.
- Çakmakçı, S., (2001).*Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmelerine Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Demiray, U., (2003). *Genel İletişim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demiray,U.,Dağtaş, B., (1994). *İletişim Modelleri, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları*, Yayın No: 92 Ocak, Eskişehir, s.7

Demirkol, G., (1985). Sportif Oyunlarda Lider-Grup Etkileşiminin Performans Üzerine Etkileri, Yayınlanmamış Diploma Tezi, Manisa.

Doğan, O., (2005). Spor Psikolojisi, Nobel Kitabevi, Adana, 162s.

Donellon, A. (1998). (Ed), Takım Dili (Çev.O.Akınhay), Sistem Yayıncılık, İstanbul, s. 30.

Duda, L.J., (1998). Advances in Sport and Exercise Psychology Measurement, Fitness Information Technology, Purdue University, p. 105-129.

Erkal, M., (1982). Sosyolojik Açıdan Spor, Filiz Kitabevi, İstanbul.

Erkan, M. (2002). *Sporda İletişimin Önemi ve Takım Performansına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir,

Eroğlu, F., (2000). *Davranış Bilimleri*, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 365s.

Eroğlu, F., (1996). *Davranış Bilimleri*, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 308s.

Ertekin, Y., *Halkla İlişkiler*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, Ankara, s.32.

Gezer, E., (2002). Halkoyunları Eğiticileri ve Oyuncularının Halk Oyunlarına Yönelme Nedenlerinin Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Konya.

Gibson, J.L, Ivancevich, J.M, Donnelly, J.H. (1997). *Organizations; Behavior Structure Processes*. 9th ed. Boston: Irwin McGraw-Hill.

Golaman, D., (2000). *İşbaşında Duygusal Zeka*. Çeviren: Can A. 2.Baskı. İstanbul: Varlık Yayınları;.

Goldberg, A. D., ve Chandler, T. J., (1992). "Academics and Athletics in The Social World of J.H.S. Students", *The School Counselor*, 40, ss. 40-45.

- Gökçe, O., (1993). *İletişim Bilimine Giriş*, Turhan Kitapevi, Ankara, s.64 67.
- Göral, M., (2001). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*, Tuğra Ofset, Isparta.
- Güney, S., (2000). *Davranış Bilimlerinin*, Nobel, Ankara, 568s.
- Gürgen, H., (1997). (Ed), *Örgütlerde İletişim Kalitesi*, Der Yayınları, Yayın No: 221, İstanbul, s. 37-49.
- Gürüz, D., (1998). *Reklam Yönetimi*, Ege Üniv., İzmir, s.32.
- Hannula, D., *Bir Yüzme antrenörlüğü Felsefesi Geliştirme*. 25.11.2007. www.turyad.com
- Hartley, P, Bruckmann, C.G., (2002). *Business Communication*. London: Roudledge.
- Hellriegel, D, Slocum, J.W, Woodman, R.W., (1995). *Organizational Behavior*. 8th ed. Minneapolis/St. Paul: West Publishing.
- İşık, M., (2000). *İletişimden Kitle İletişimine*, Mikro Yayınları, Konya, s.22.31.32
- İnal, A.N., (2000). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*, Desen Ofset Matbaacılık, Konya.
- İnceoğlu, M., (2004). *Tutum-Algı-İletişim*. Ankara: Elips Yayınevi.
- Kale, R., ve Erşen, E., (2003). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 267s.
- Karagözoğlu, C., (2006), *Sporda Psikolojik Destek*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, S. 36-56-65-69.
- Karaküçük, S., ve Yetim, A., (1997). Sporcuların Spor Yapma Amaçları ve Spora Yönlendirilmelerinde Etken Olan Faktörler üzerine Bir Araştırma. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt: 1, Sayı:2, Ankara: Özen Matbaası, 71-92.
- Kaya Y.K., (1999). *Eğitim Yönetimi; Kuram ve Türkiye'deki Uygulama*. 7.Baskı. Ankara: Bilgi Yayıncılık,.

- Kenan, K., (1997). *Yöneticinin Kılavuzu Davranışı Anlama*, Çev: Atayman V., Remzi Kitabevi, İstanbul, 63s.
- Kenan, K., (1996). *Yöneticinin Kılavuzu Motivasyon*, Çev: Koparan Z., Remzi Kitabevi, İstanbul, 61s.
- Koç ikizler, C., ve Karagözoğlu, C., (1997). *Spor da Başarının Psikolojisi*, Alfa, İstanbul, 170s., Ş., 1994. *Spor Psikolojisine Giriş*, Saray Medikal Yayıncılık, İzmir, 286s.
- Konter, E., (2004). *Antrenörlük ve Takım Psikolojisi*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Konter, E., (1996). *Bir Liderlik Olarak Antrenör*. İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- Konter, E., (2006). *Spor Psikolojisi El Kitabı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kutup, M., (1992). *İnsan Psikoloji Üzerine Etütler*, Çev: Karlığa, B., İşaret Yayınları, İstanbul, 463s.
- Küçük, V., (1997). *Spor da Yönlendirmenin Yeri ve Önemi- Futbol Örneği*. (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.
- Lunenburg F.C, Ornstein A.C. (1991). *Educational Administration Concepts And Practices*. Belmont California: Wodworth Publishing.
- Martens, R., (1998). (Ed), *Başarılı Antrenörlük* (Çev.T.Büyükonat), Beyaz Yayınları, İstanbul, s.24-25.
- Mcewin, C., K., (1994). *Interscholastic Sports and Young Adolescents*. *Transescence*, 22, (1) ss. 21-26.
- Mengütay, S., (2005). *Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor*, Morpa Yayınları, İstanbul, 144s.
- Mengütay, S., (1997). *Morpa Spor Ansiklopedisi*, Cilt 2, Orhan Ofset, İstanbul.

Meyer D.J, Boster F.J, Hect M.L. A., (1988). Model of Empathic Communication. *Communication Research Reports* 5 (1): 19–27.

Michael J. ve Howe, A., (2001). *Öğrenme Psikolojisi*, Çev: Kılıç E., Alfa, İstanbul, 155s.

Moralı, S., (1994). Takım Sporlarında, Takım Birlikteliğinin ve Dayanışmasının Ölçülmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir,

Moralı,S.,Doğan,B., (1997). Bireysel ve Takım Sporlarında Takım Birlikteliği Düzeylerinin Karşılaştırılması, *C.B.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yayınları*,.

Morpa Spor Ansiklopedisi, Cilt 4,s.249 Orhan Ofset, İstanbul 1997.

Nelson, D.L, Quick, J.C., (1995). *Organizational Behavior Foundations, Realities and Challenges*. New York: West Publishing;

Oskay, AÜ., (1982). *XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişimin Kültürel İşlevleri*, A.Ü.S.B.F. Basın ve Yayın Yüksekokulu Yayınları No: 495, Ankara, s.309.

Özbaydar, S., (1983). İnsan Davranışlarının Sınırları ve Spor Psikolojisi, Bağırhan Yayınevi, Ankara, s.37.

Özkalp, E., (Ed.), (1997). Anadolu Üniversitesi Yayınları, Davranış Bilimlerine Giriş, Yayın No: 1027, Eskişehir, 332s.

Peltekoğlu, F. B. (1994), İşçi-İşveren İlişkileri, Ekip Oluşturmak ve Ekiplerle İletişim Kurmak, *Verimlilik dergisi*, S.151 163,

Sayers, F.,Bingaman, CE., Graham, R., (1993). *Yöneticilikte İletişim* (Çev.D.Şahinler), Rota Yayıncılık, , p.10.

Singer, M.G.,(1990).*Human Resource Management*. Boston: PSW-KENT Publishing;

Spaulding, A, O’Hair, M.J., (2000). Listening, Monverbal and Conflict-Resolution Skill ,*Public Relations in Schools*: Ed: Kowolski J.T. *Public Relations in A*

CommunicationContex. 2nd Ed. New Jersey: Merril an Emprint of Prentice- Hall, UpperSaddleRiver; 137–162.

Tamer, K., (1998). *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir,

Taymaz, H., (2000). *Okul Yonetimi*. 5.Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tiryaki, Ş., (2000). *Spor Psikolojisi*, Eylül Yayınevi, Mersin, s. 115-129.

Umiker, W., (1993). PowerfulCommunicationSkill; TheKeytoPreventionandRoselution of PersonalProblems. *TheHealthCareSupervisor* 11 (3):30 34.

Unsal, P, Telman, N., (2005). *İnsan İlişkilerinde İletişim*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık;

Usal, A., Aslan Z., (1991). *Davranış Bilimleri*, Barış Yayınları, 1.Baskı, İzmir, s.200-201

Voight, D., (1998). *Spor Sosyolojisi*(Çev. A.Atalay), Alkım Yayınevi, İstanbul, s.90.s.(118-126)

Williams, J.,Egglan, SA., (1991). Örgütlerde İletişim(Çev. Y.Büyükerşen, Ş.Özalp, H.Seçim, A.A.Bir), Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 628, 1.Baskı, , p.1-58.

Yamaner, F., (2001).*Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler*, Ekin Kitabevi, Ankara.

Yetim, A., (2006.) *Sosyoloji ve Spor*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul

Yetim, A., Cengiz, R., (2010). *İletişim ve Spor*,Berikan Yayınevi Ankara s.13

Yukelson, D, Weinberg, R, Richardson, P, Jackson, A., (1983). InterpersonalAttraction andLeadershipwith in CollegiateSportTeams. *Journal of SportBehavior* 6 (1): 28–36

Zılhoğlu, M., (2003). İletişim Nedir? İstanbul: Cem Yayınları.

EKLER

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

AÇIKLAMA: Aşağıda sizinle ilgili bilgileri içeren sorular bulunmaktadır. Cevaplarınız bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Sizden istenen kendinizle ilgili en doğru bilgiyi vermenizdir. Ankete adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek bulunmamaktadır. Soruları okuduktan sonra size uygun olan seçeneği (X) işareti ile işaretleyiniz. Teşekkürler.

1- Cinsiyetiniz: Bayan   Erkek

2- Yaşınız: (.....)

4-Branşınız: (.....)

5-Kulübünüz: (.....)

6- Herhangi bir spor branşı ile ilgili düzenli olarak spor yapıyor musunuz?

- Hayır, spor yapmıyorum.

- Evet, okul takımındayım.

- Evet, bir kulüpte lisanslı sporcuyum.

- Evet, lisanslı değilim ama belirli günlerde spor yapıyorum. (Haftada kaç gün kaç saat olduğunu lütfen belirtiniz.).....

- Diğer, (lütfen belirtiniz.).....

7- Yaşamınızın çoğunu aşağıdaki yerleşim birimlerinden hangisinde geçirdiniz?

Köyde Kasabada İlçede Şehirde Büyük şehirde

8- Mezun olduğunuz lise.

Düz lise Anadolu lisesi ve Dengi Okullar Meslek lisesi Öğretmen lisesi
 Diğer

9- Mezun olduğunuz lisede hangi bölümü bitirdiniz?

Sözel Bölüm Sayısal Bölüm Türkçe-Matematik Bölümü Dil bölümü Spor Bölümü Diğer.....

10- Üniversitede öğrenim gördüğünüz bölümü isteyerek mi seçtiniz?

Evet Hayır

11- Anneniz Babanız

Öz Öz Üvey Üvey

12- Anneniz Babanız

Sağ Sağ Ölü Ölü Ayrı Yaşıyor Ayrı Yaşıyor Boşandı

13- Anne ve babanızın öğrenim durumu: Anneniz Babanız

- Okuma yazma bilmiyor ( ) ( )
- Sadece okur yazar ( ) ( )
- İlkokul mezunu ( ) ( )
- Ortaokul mezunu ( ) ( )
- Lise mezunu ( ) ( )
- Üniversite veya yüksekokul mezunu ( ) ( )
- Diğer (.....)

14- Annenizin ve babanızın mesleği: Anneniz Babanız

- İşsiz ( ) ( ) - İşçi ( ) ( ) - Memur ( ) ( ) - Serbest meslek sahibi ( ) ( )
- Emekli ( ) ( ) - Ev hanımı ( ) ( ) - Diğer (.....)

15- Kaç kardeşsiniz?

- ( ) Bir ( ) İki ( ) Üç ( ) Dört ( ) Beş ve üstü

16- Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?

- ( ) 350-500 YTL. ( ) 550-800 YTL. ( ) 850-1200 YTL. ( ) 1250-2000 YTL.
- ( ) 2050-2500 YTL. ( ) 2550 YTL. ve üstü

1- Sorunlarını dinlediğim insanlar benim yanımdan rahatlayarak ayrılırlar.	☐	☐	☐	☐	☐
2- Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
3- Başkalarını bir kasıt aramadan dinlerim.	☐	☐	☐	☐	☐
4- Sosyal ilişkide bulunduğum insanları oldukları gibi kabul edebilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
5- İnsanların önemli ve değerli olduklarını düşünürüm.	☐	☐	☐	☐	☐
6- Birisiyle ilgili bir karara ulaşmadan önce onunla ilgili gözlemlerimi gözden geçiririm.	☐	☐	☐	☐	☐
7-İlişkide bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım.	☐	☐	☐	☐	☐
8-İnsanlara karşı sıcak bir ilgi duyarım.	☐	☐	☐	☐	☐
9-İnsanlara gerektiğinde yardım etmekten hoşlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐
10- Olaylara değişik açılardan bakabilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
11- Düşüncelerimle yaptıklarım birbirleriyle tutarlıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
12- İlişkilerimin daha iyiye gitmesi için bana düşenleri yapmaya özen gösteririm.	☐	☐	☐	☐	☐
13- Kendime ve başkalarına zarar vermeden içimden geldiği gibi davranabilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
14- Arkadaşlarımla beraberken kendimi rahat hissedirim.	☐	☐	☐	☐	☐
15- Yaşadığım olaylardaki coşkuyu her halimle başkalarına iletebilirim.	☐	☐	☐	☐	☐
16- İlişkilerim nasıl geliştiğini ve nereye gittiğini anlamak için düşünmeye zaman ayırırım.	☐	☐	☐	☐	☐
17- Karşımdakini dinlerken anlamadığım bir ayrıntı olduğunda konunun açığa kavuşması için sorular sorarım.	☐	☐	☐	☐	☐
18- Benimle özel olarak konuşmak isteyen bir arkadaşım olduğunda konuyu ayaküstü konuşmamaya özen gösteririm.	☐	☐	☐	☐	☐
19- Birisini anlamaya çalışırken sakın bir ses tonuyla konuşurum.	☐	☐	☐	☐	☐
20- İlişkilerimi zenginleştiren eğlenceli, keyifli bir yanım var.	☐	☐	☐	☐	☐
21- Birisine bir öneride bulunurken,onun öneri vermemi isteyip istemediğine dikkat ederim.	☐	☐	☐	☐	☐

22- Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım.	( )	( )	( )	( )	( )
23- İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissederim.	( )	( )	( )	( )	( )
24- Bir yakınımla sorunum olduğunda bunu onunla suçlayıcı olmayan bir dille konuşmak için girişimde bulunurum.	( )	( )	( )	( )	( )
25- Karşımdakini dinlerken sırf kendi merakımı gidermek için ona özel sorular sormaktan kaçınırım.	( )	( )	( )	( )	( )

İLETİŞİM BECERİLERİNİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (İBDÖ)

YÖNERGE: Bu ölçek iletişimle ilgili bazı özelliklerinizi ölçmeye yöneliktir. Aşağıda sunulan ifadeleri, o ifadelerle ilgili genelde nasıl olduğunuzu düşünerek okuyunuz. İlişkilerimizdeki özelliklerimiz elbette kiminle, hangi koşullarda, ne zaman ilişkide bulunduğumuza bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. O nedenle ifadeleri **genelde** gösterdiğiniz tepkilere göre değerlendiriniz. Değerlendirmenizi **5-her zaman, 4-sıklıkla, 3-bazen, 2-nadiren, 1-hiçbir zaman** olmak üzere derecelendirdikten sonra cevap kağıdındaki uygun yere (x) koyarak belirtiniz. Hiç bir ifadeyi boş bırakmamanız sonuçları daha sağlıklı değerlendirmeye yarayacaktır. Teşekkürler.

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Hasan ŞAHAN

Yüksek Lisans Öğrencisi: Hasan ULUKAN